4.50

c

see Müller p. 78

Heemskerck Journael . Amst. 1648

JOURNAEL
VANDE
Nassausche Vloot/
OFTE

Beschrijvingh van de Voyagie om den gantschen Aert-Kloot, Gedaen met elf Schepen:

Onder 't beleydt van den Admirael

Iaques l'Heremite, ende Vice-Admirael Gheen Huygen Schapenham, inde Iaren 1623. 1624. 1625. en 1626.

Noch is hier by gevoegt een Beschrijvinge vande Regeeringe van Peru, door Pedro de Madriga, geboren tot Lima. Als mede een verhael van Pedro Fernandez de Quir, aengaende de ontdeckinge van 't onbekent Austrialia, syn grooten Rijckdom ende vruchtbaerheyt.

Oock mede eenige Discoursen de Oost-Indische Vaert en de Coopmanschap betreffende.

t'AMSTELREDAM,

Voor Joost Hartgertsz. Boeckverkooper / woonende inde Gast-Huys-steegh naest het Stadt-Huys/inde Boeck-winckel. Anno 1648.

IOVRNAEL

VAN DE

Nassausche Vloot/

OFTE

Beschrijving van de Voyagie om den gantschen Aert-Kloot, Gedaen met elf Schepen:

Onder 't Beleydt van den Admirael

IAQUES L'HEREMITE.

Alle Politijcken / die vande Staet des Koninghs van Hispanien kennisse hebben gehadt/hebben t' allen tijden gheoordeelt/datter geen bequamer middel is / om den Oorlogh uyt Nederlandt te diverteren / ende den Spaengiaert tot sijn oude armoede te brenghen/ als hem sijne West-Indiens af-handigh te maecken / ofte sijne inkomste uyt die Landen te beletten/dewijl hem daer mede de middel benomen wort/waer mede hy tot noch toe den Oorlog in Christen-rijck gevoert heeft. Hierromme is by verscheyde Scheeps-tochten/so op de Noort-zee/ als op de Zuyd-zee/ghetracht hem de gheseyde inkomste af te nemen/ ofte onbruyckelijck te maecken/ maer de selve tochten en zijn door verscheyden ongelegentheden niet alle na wensch uyt-gevallen. Ende also onder de ongelegentheden van de attenten op de Zuyt-zee wel de voornaemste is geoordeelt het perikeleus passeren van de Magellaansche Straet. So hebben de Hoog: Mog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden/ na dat voor weynich jaren/een wijde Passagie by Oosten/en een open Zee/ten Zuyden van Terra del Fuego ontdeckt was / door verscheyde rapporten de gelegentheyt van Peru, en de Zuyd-zee aengaende/haer laten bewegen tot toe-rustinge van een Vloot van elf Schepen/ onder den naem/ ende authoriteyt van haren Gouverneur/en Admirael Generael/ den Doorluchtigen Vorst MAURITS DE NASSOUW, Hoogh-loffelijcker memorie(committerende tot de bevorderinghe van dien/ de Heeren Hugo Muys van *Holy*, Albert Joachimi, en Abraham *Bruyningh*) die op den 29. April/Anno 1623. onder 't beleyt van de Heer Admirael Jaques l'Hermite, ende Vice-Admirael Geen Huy-

 ghen

gen Schapenham, uyt het Goereese-gat in Zee gelopen zijn.

Dese voorsz. Schepen hadden op 1637. Koppen / daer onder begrepen 600. Soldaten/verdeelt onder vyf Compagnien: waren voorsien met 294. so Metale/ als Ysere stucken/ ende uyt-gerust by verscheyde Collegien ter Admiraliteyt / ende der Oost-Indische Compagnie / blijckende by het naervolghende.

Van Amsterdam.

't Schip Amsterdam, als Admirael/groot 400. Lasten/daer Capiteyn op was Leender Iacobsz Stolck, Capiteyn van de Soldaten Engelbert Schutte, de Koopman Pieter van Weely, ghemant met 237. eeters. Noch voeren op dit Schip Frederick van Reynegom, als Fiscael / Iohannes van Walbeeck, als Mathematicus deser Vlote/en Iustus de Vogelaer, als extraordinaris: was gemonteert met 20. Metale/en 22. Ysere stucken.

Delff, als Vice-Admirael / groot 400. Lasten / daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de Soldaten Willem van Brederode: gemant met 242. eeters/en gemonteert met 20. Metale/en 20. Ysere stucken.

Den Arent, groot 200. Lasten/ daer Capiteyn op was Meyndert Egbertsz ghemant met 144. eeters/ ende ghemonteert met 12. Metale / en 16. Ysere stucken.

Het Jacht den Hase-windt, groot 30. Lasten / daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. ghemant met 20. eeters/en ghemonteert met 4. Metale stucken.

Van Zeelandt.

Orangien, als Schout by nacht/groot 350. Lasten/ daer op was varende Jan Willemsz. Verschoor, Schout by nacht/Capiteyn Laurens Iansz. Quirynen, en de Capiteyn van de Soldaten Omarus Everwijn: ghemant met 216. eeters/en gemonteert met 10. Metale/ ende 22. Ysere stucken.

Van Rotterdam.

Hollandia, groot 300. Lasten / daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raet van den Admirael / en de Capiteyn Adriaen Tol: was ghemant met 182. eeters/ en gemonteert met 10. Metale en 24. Ysere stucken.

Mauritius, groot 280. Lasten/ daer Capiteyn op was Iacob Adriaensz. en de Capiteyn van de soldaten Johan ter Hilte: was gemant met 169. eeters en gemonteert met 12. Metale en 20. Ysere stucken.

De Hoop, groot 130 Lasten/daer Capiteyn op was Pieter Harmansz Slobbe gemant met 80 eeters/ en gemonteert met 14. Ysere stucken.

Van Noord-Hollandt.

De Eendracht, groot 300. Lasten / daer Capiteyn op was Jan Ysbrantsz, en de Capiteyn van de soldaten / Pieter Eversz de Vries: was ghemant met 170. eeters/en gemonteert met 18. Metale en 14. Ysere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten/daer Capiteyn op was Jan Thomasz. gemant met 79. eters/ en gemonteert met 16 Ysere stucken.

De Griffioen, groot 160. Lasten / daer Capiteyn op was Pieter Cornelisz Hardloop, ghemant met 78, eeters/ en ghemonteert met 14. Ysere stucken.

Den

Den 29. April, de Heer Admirael Jaques l'Heremite, met een N. N. O. windt / met negen Schepen/ ende een Jacht/ aldus uyt het Goereese gat in Zee gheloopen zijnde / te weten: Amsterdam, Delft, Hollandia, d'Eendracht, Mauritius, den Arent, de David, de Hope, de Griffioen, ende 't Jacht den Hasewindt. 1623. April.

So is den 30's avonts/doen wy Duynkercke, ende Grevelinge gepasseert waren/ den Heer Admirael veradverteert / dat het schip de Arent voor aen de boegh so leck was/dat het alle twee glagen 3000 steecken waters moste pompen. Het schip Orangie, Schout by nacht vande Vloote / 't welck in Zeelandt toe gerust was/is alsdoen by de Vloote gekomen/daerom wy met kleyn zeyl ettelijcke uren hadden by-gehouden.

Den 1 May met den dage/heeft de Heer Admirael den Raet vergadert/alwaer geresolveert is/datmen/om het leck van't schip den Arent te repareren naer het Eylandt Wicht soude loopen/ door dien wy anders het selve schip souden hebben moeten derven/ende achter laten. In't weder-keeren vande Boots/zijn Orangien ende de Hope aen den ander geraect: Orangien is sijn galliođe schadeloos gemaeckt/ende de Hope sijn besaens-mast af-gestreken. Op de naer-middach zijn wy met de Vloote in Wicht gekomen/ende hebben ons ancker voor Porsmuyen laten vallen / maer de Hope (alsoo de Capiteyn van 't schip door laetdunckentheyt/een ander kours stelde/als de resterende schepen) is met hooch water bot aen de gront gezeylt/en in geen kleyn perijckel ghecomen/ dan is door neersticheyt van de Vice-Admirael/die met groote Boots daer nae toe ginck/ ende het gheschut loste/ noch den selven nacht vlot gebracht. May.

Den 2. hebben wy ons anckers gelicht/de wint O. zijnde/ende hebben 't onder 't Kasteel de Cou geset. 's avonts is het schip den Arent aen de gront ghehaelt/ ende de voeringh van de boogh af-genomen zijnde/ bevontmen/ dat de eycke huyt aldaer op seecker plaetse ongheboreven was/ soo datmen daer een mes/met de scheede konde in steecken.

Den 3. is de Vice-Admirael aen lant geweest/om de Gouverneur van't Kasteel te congratuleren.

Den 4. ende 5. hadden een storm uyt de Zuydelicker hant/so dat wy ons stengen door-schooten.

Den 6. is het schip den Arent wederom klaer geweest.

Den 7. heeftmen aen 't volck begonnen rantsoen te gheven/ als volght: vier pont boter ter weke/voor yeder back van seven man.

Een Kaes van 7. pont/aen yeder back ter weke.

Twee Vleys-daghen ter weecke/namentlijck: Sondagh ende Donderdagh/aen elcken back seven pont daeghs.

Des Dingsdaechs speck/ aen yeder back vijf en een vierendeel pont.

Des Maendachs/Woensdachs/Vrydachs ende Saterdachs/een en drye vierendeel pont Stockvisch daeghs/ aen een yeder back van seven man: Op de naermiddagh quamen twee schepen van Guinea op de Reede.

Den 8. is de Vloote met een Z. O. wint onder zeyl gegaen / haer kours achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien, ende de Jacht de Hasewint de Naelden gepasseert waren/ werde het calm-stil/ so dat wy het buyten de West-naelden mosten setten.

Den 9. den gantschen dagh stilte / tot op den avondt/doen wy een kleyn koeltjen

1625. May. koeltjen kregen uyt den W. waer mede het Jacht de Hasewint by de Vloot gekomen is/rapporteerende aen de Heer Admirael/dat het Schip Orangien om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10. 's morghens zijn wy met een W. windt onder zeyl ghegaen/ de kours doende na het Oost-ende van Wicht. De Heer Admirael heeft het Schip Orangien door het Jacht gheadviseert / dat wy van sinne waren naer het Oost-ende van Wicht te loopen / daer het soude sien by ons te komen.

Den 11. een Weste windt / ende schoon weder: dese nacht is 't Schip Orangien by de Vloote gekomen.

Den 12. tegen de middagh kregen een koeltjen uyt den Oosten/dan soo het ancker gelicht was/ liep het wederom Westelijck. Tegen den avont sagen wy drie Schepen/die de Vice-Admirael verspraeck: de twee quamen uyt Oost-Indien, ende het derde was een Straets-vaerder / die te ghelijck haer kours na Hollant stelden. Desen avont hebben wy 't met de ebbe laten drijven/en voort den gantschen nacht met weynigh koelte uyt den Westen onder zeyl gehouden.

Den 13. 's morghens met een Weste wint/ ende mistigh weder/ hebben wy gheanckert: naer de middagh de mist opgetrocken zijnde/zijn wy met de ebbe onder zeyl ghegaen/ende de ebbe verlopen zijnde/hebben wederom gheset. 's Nachts liep de wint Noord-west/ waerom de Heer Admirael een schoot liet schieten/om t'zeyl te gaen/maer alsoo de koegel niet wel aengeset was/is het stuck geborsten/'t welck sulcke slagh gemaeckt heeft/dat twee balcken vande bovenste/ ende een vande tweede overloop/ in stucken borsten/ de naeste koopen wech sprongen/ ende veel kisten ende ander goet/ schadeloos raeckte: die het stuck af-brande/ was een Assistent/ die daer af gantsch gheen letsel kreegh/ maer een Bos-schieter daer ontrent staende/ wert sijn arm tot twee plaetsen in stucken geslagen/van welcke quetsuyre hy namaels gestorven is.

Den 14. de wint Noordt/ende de cours langhs de wal: op de middagh liep de windt West; op den avondt Voorlant Noord-noord-oost / 6. mylen van ons leggende/hebben wy de vloet gestopt.

Den 15. heeftmen aen yeder man 4 pont broot ter weecke/ende 24. pont kaes voor de ghehele reyse ghegheven. 's Avonts hebben wy 't met de Vloot voor Dort-muyen geset.

Den 16. 's morghens met een Weste wint/ende mistigh weder/ontmoeten ons 10. Schepen/so Hamborgers/als Engelschen/daer van 2. Schippers by de Heer Admirael overquamen / ende so het sterck uyt den Westen begost op te koelen/ zijn wy met 2. Schepen vande voorsz Schippers voor Ramshooft ten ancker gekomen/ maer 't Schip Orangien, ende 't Jacht die te verre inde lye waren/konden de Reede niet bezeylen.

Den 17. heeftmen de twee voorsz Schepen gheinquireert / after onvrye goederen waren / maer geen bevonden. Het waeyde desen dagh so sterck/ datter in ons gesichte een Engelsche Boodt om-geworpen wert/daer van vijf persoonen doodt bleven/ende een met groot geluck door des Vice-Admiraels Chaloupe gebergt werdt.

Den 18. is 't Schip Orangien, met het Jacht onder Ramshooft by ons gekomen.

Den 19/ 20. ende 21. de wint al Westelijck/ soo dat wy niet konden zeyl gaen. 1623.

Den 22. is de Vice-Admirael van des Koninghs Schepen / ende de Meyer van Pleymuyen, met andere Edelen / de Vloote komen besichtigen/ ende zijn vande Heer Admirael op het middagh-mael / treffelijck ghetracteert. May.

Den 23. zijn wy met een Ooste wint t' zeyl gegaen.

Den 24. 's morgens sagen wy Lezaert West van ons.

Den 25/ 26/ 27. ende 28. hadden een doorgaende Ooste wint/ende lustighe voortgangh.

Den 29. de wint Noort/ende hadden op de middagh de hooghte van 40 minuten. Dan daegh hebben wy 't Jacht de Halewint los gemaeckt/dat wy om sijn ombezeyltheyt/ ettelijcke dagen ghesleept hadden. De Heer Admirael gaf ordre / dat de Schepen haer verspreyden souden / om tijdinghe vande Spaensche Silver-Vlote te bekomen/en teghen den avondt weder by den anderen te komen.

Den 30 is by de Heer Admirael/en den Raet beslotē/datmen de Spaense Kust in 't gesicht soude loopen/ om eenige Schepen te ontmoeten/ daer uyt wy de gelegentheyt vande Silver-Vlote mochten verstaen.

Den 31. 's morghens saghen wy drie Schepen/ die ons verspraken:het waren drie Turcxse Zee-roovers / die haer seyden achtervolght te wesen aen de Cabo S. Vincent van 6. Spaensche Oorlogh-schepen. Tegen den avont/ontrent 2 mijlen van de Barrels ontmoeten ons noch andere 8 Turcxse Schepen/waer van een tusschen de Vlote door-liep/die by het Schip d'Eendracht gedwonghen is te strijcken/daer van de Capiteyn by de Heer Admirael aen boort gekomen is.

Den 1. Iunius is de voorsz Capiteyn/die op gister avont vande Heer Admirael gescheyden was/ wederom by de Heer Admirael aen boort ghekomen/versoeckende restitutie van 5. slaven/ die hy seyde in des Vice-Admiraels Chaloupe gevallen te wesen/doe de Chaloupe op gisteren sijn Schip visiteerde/ welcke hy selver te Algiers ghekoft hadde. De Heer Admirael heeft over dese saecke den Raet beroepen / ende de slaven aen boort ontboden/die geexamineert zijnde/al t' saem Nederlanders bevonden werden/en verklaerden daer-en-boven/datter eenige Oostlingen op het Turcx Schip waren/die korteling uyt Hollantsche Schepen gelicht waren/ en alsa die al te samen/volgens het accoort met de Hoog: Mog: Heeren Staten/en die van Algiers gemaeckt/behoorden vry te zijn/wert geresolveert/dat men alle de voorsz persoonen/volgens het voorseyde Contract/als vrye/ende libere Luyden uyt des Turcx Schip soude lichten / waer toe eenige Capiteyns gecommitteert werden/die de selve datelijck hebben over-gehaelt; ende so is de Turckse Capiteyn (een Brief aen de Consul van de Nederlanders in Algiers mede nemende) met kleyn contentement van ons gescheyden. Alle de overghekomen persoonen zijn terstont door de Vloote verdeelt/ende op Maentlijcke gagie gestelt. Iunius.

Den 2. dreven wy ontrent Cabo Roxent in stilte.

Den 3. met Sonne-ondergangh saghen wy vijfthien Zeylen te loefwaert van ons / die teghen ons over quamen loopen. Wy deden den gantschen nacht ons best/ om haer te beseylen/ maer alsoo sy onraet merck-

1623. ten / doen sy ontrent ons waren / hebben sy haer verspreyt.

Julius. Den 4. met den daghe sagen wy thien Zeylen/ verre van den ander verstropt/daer wy terstont na toe hielden/maer also het stil wert/ende wy met zeylen weynigh op haer avanceerden/zijn de Boots/ende Chaloupen upt geset/die na haer toe roeyden/ende 4. daer af bekomen hebben. De 3. waren Spaensche Barquen/ die by het schip Delft verovert werden / ende het vierde een Spaensch Scheepken/dat van 't Schip d'Eendracht ghenomen wert/al te samē met Suyckeren geladen/comende van Fernambocq, maer also de koelte naer de middagh wackerde/ ende de resterende verre voor upt / ofte te loefwaert van ons waren/zijn sy ontkomen. Op het Spaens Scheepken voeren als passagiers een spaensche Pape, en een aensienlijcke Spangiaert, genaemt Augustino Olorio, die lange jaren in Peru verkeert hadde/ende van daer over lande tot Buenos Aires ghekomen was/ende hem op dese Schepen begheven hadde/om na Spangien te varen.

Den 5. ende 6. hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7. 's morghens saghen wy een Schip/ daer wy na toe hielden/ende soo wy het met langh na-zeylen achterhaelden / bevonden wy dat het een Turcxse Zee-roover was/die wy wederom lieten varen. In het na-jagen van dese Turck, konden de bekomen Prijsen de Vlote niet volgen/ende so sy allenghskens verder achter upt raeckten/ was een ander Turcxse Zee-roover daer na toe geset/en soude ons de selve voorseker afhandigh gemaeckt hebben/ten waer de Vice Admirael sulcx ghewaer werdende/in tijts naer de Prijsen gewent hadde/en so de Zee-roover de Vice-Admirael in wachte heeft een Christen-slave/ die aen het roer stont/ het Schip den Vice-Admirael voor de boegh aen boort geleyt/waer op alle de Christenen terstont in den Vice-Admirael over spronghen/ende so de Capiteyn/zijnde een Enckhuyser van gheboorte / ghenaemt Hendrick Harmensz by de Vice-Admirael overkomende/ versocht restitutie vande over-ghelopen slaven/is hy door inductie van de selve beweegt geweest/sijn goet upt het Schip te laten halen/ende met de resterende slaven by de Vloot te blijven/so dat de Turcken achterlatende haer Capiteyn/ende noch 17. Christenen/van de Vloot ghescheyden zijn.

Den 8. is op het rapport vande over-ghekomen Turcxse Capiteyn / die verklaerde datter 29. of 30. Spaensche Oorlogh-schepen in zee waren/ by den Raet besloten/aengesien onse Schepen/overmidts de onruymte/ onbequaem waren om tegens eenige macht van oorlogh Schepen te slaen/ ende de schepen oock noch soo seer geladen waren/dat men ons onderste gheschut niet koste gebruycken/ waer toe wy ons niet kosten prepareren / sonder ons eerst te ontledighen van veele goederen / die men op onse reyse niet souden connen missen/ende also wy oock so vele voordeels niet souden konnen doen met het slaen teghen de Spaensche schepen / als wy wel schade souden lijden met de verachteringe van onse reyse/datmen na de Reede van Sala soude loopen/om met eenighe Hollantsche schepen/die ons aenghedient waren dat aldaer souden legghen/de veroverde goederen naer het Vaderlant te senden. Volgens dit beslupt stelden wy de cours met een N. wint Z.Z.W. aen.

Den 12. hebben wy Cabo Cantin gepasseert / ende op dat de Hollantsche Schepen/als sy ons te gelijck souden sien aenkomen/ niet souden meenen/ dat wy

dat wy de Spaensche Vlote waren / ende sonder ons te verwachten door-gaen/is de Vice-Admirael voor uyt geseylt/en 's avonts op de Reede van Safia ten ancker gekomen ende alsoo het Oorlogh-Schip Over-Yssel onder zeyl gegaen was/heeft de Vice-Admirael sijn Chaloupe daer na toe gesonden/waer door het Schip weder keerde/ende op de Reede sette. Wy bevonden op de Reede niet meer als drie Schepen / het voorsz. Oorlogh-schip/ met noch een France, ende een Engelsche handelaer. 1623. Iulius.

Den 13. 's morgens zijn alle de andere Schepen / met de vier Prijsen op de Reede gekomen. De Vice-Admirael/ende de Capiteyn van't Oorlogh-schip zijn terstont by de Heer Admirael gekomen /om hem de gelegentheyt van't schip te kennen te gheven/hoe datter eenige van sijn volck ghemutineert waren/die haer meesters van 't schip gemaeckt hadden/so dat hy sijn commandement op 't schip by na gantsch quijt was: hier op heeft de Heer Admirael ordre gegeven/datmen de delinquanten uyt het Schip Over-Yssel soude lichten/die in de Schepen Amsterdam ende Delft in apprehensie gestelt zijn. Op de namiddagh heeft de Heer Admirael den Raet beroepen/aldaer gesolveert is/datmen 't schip Over-Yssel,'t welck van hier dacht te vertrecken / tot het in-nemen van eenige suyckeren soude prepareren. Noch dat men 't Jacht den Hasewint om sijn onbeseyltheyt na 't Vaderlant soude senden/ende een verovert scheepken/ zijnde een vande 4. Prijsen / inde plaetse behouden / daer op de Schipper van de Hasewint met sijn volck soude overgaen. Oock wert besloten / datmen een kleyn nieu Carveel by de Vloote soude houden/door dien wy qualijck van Jachten voorsien waren/vermits men achte dat het selve Carveel seer wel beseylt was.

Den 14.15.16.ende 17.is men besigh geweest om de Schepen met Suyckeren te laden/ende de ghevanghens van't schip Over-Yssel te examineren.

Den 18. zijn op't versoeck vande Capiteyn van't schip Over-Yssel, seven persoonen vande Vlote by den/ Raet gecommitteert/om neffens de voorsz. Capiteyn/ ende sijn Officieren / de gevangen van 't schip Over-Yssel te sententieren. Dese daghen waeyden de Brises by daegh sterck uyt den N. N. W. ende 's nachts uyt den Noord-noord-oosten.

Den 21. zijn vier persoonen van't Schip Over-Yssel, die voorghenomen hadden het selve schip af te loopen/ende dan alles prijs souden hebben gemaeckt/wat haer voor de boegh quam / aen de Rhee op-gehanghen ; noch drie anderen/mede aen het selve verraet schuldigh/zijn gekielhaelt/ende op onse Vloodt ghebannen ; om sonder gagie te dienen. De Heer Admirael imputeerde de oorsaeck van dese disordre ten deele aen den Capiteyn / also die selve sijn authoriteyt by sijn volck niet hadde konnen mainteneren.

Den 22. ende 23. zijn wy doende geweest met de Prijsen/die na't Vaderlant souden gaen/van volck/ende vivres te provideren.

Den 24. zijn wy met 16. seylen van Safia vertrocken. Op den avont is het Oorlog-schip Over-Yssel,met twee Barquen/ende 't Jacht de Winthont van ons gescheyden/ende heeft sijn cours na't Vaderlant gestelt.

Den 26 passeerden wy't Eylant Lancerotta,latende het selve aen Stierboort leggen.

Den 27, is by de Heer Admirael/ende den Raet goet ghevonden/ datmen in passant de Eylanden van S. Vincent, ende S. Antonio soude aendoen / om de Portughesen van de ghenomen Prijsen aen landt te setten / ende soo

 veel

1623. veel Bocken / ende Schild-padden sien te bekomen / als eenichsins doenlijck is/om daer mede dan voorts te loopen na *Sierra Leona*.

Junius. Den 28. 29. 30. was de windt Noord-noord-oost/de cours Zuyd-west/ende Zuyd-west ten zuyden.

Julius. Den 1. 2. 3. ende 4. *Julij*. continueerde de Noord-ooste wint.

Den 5. 's morgens zijn wy op de rechte reede van *s. Vincent* ten ancker ghekomen/ende alsoo wy hier ter plaetse op een seer bequame reede laghen/daer in een maent tijts sonderlingh gheen regen te verwachten was/ende het te *Sierra Leona* in dit saysoen des jaers seer regent/ is by den Raet goet gevonden/datmen alhier de schepen soude op-ruymen/ verstouwen/ en het Geschut op de kiel leggen/ en voorts alles/doen 't geen wy te *Sierra Leona* souden gedaen hebben/uytgenomen het water-halen/het welck noot wendich moest in *Sierra Leona* gedaen worden/ter oorsaecke vande slechticheyt van hoepen/daer mede onse vaten voorsien waré/alsoo hier geen/ ende daer ruymte van brant-hout te bekomen was. Noch wert geresolveert/dat de Schout by nacht met drie Boots na't Eylant *s. Antonio* soude varen/ende eenige vande gevangen *Portugesen* mede nemen/om te sien/oftmen op morgen met vrientschap eenige Limoenen/ Orangie-Appelen/ ende andersins soude konnen bekomen. Oock wert besloten/dat 2 Compagnien Soldaten met alle de siecken deser Vlote aen lant souden gaen/tot welcké eynde men Tenten soude opstellen/ om daer in bequamelijck te logeren/ en dat dese 2. Compagnien 6. dagen aen lant geweest zijnde/van 2 andere Compagnien souden verlost worden. Desen avont heeftmen niet wijt van strant putten gegraven/daer in wy versch water bekomen hebben. Oock heeftmen twee smissen aen lant opgestelt/om yseren hoepen/en ander reetschap te maken tot de Schepen noodigh.

Den 6. is de Schout by nacht met 3. wel-ghemande Boots nae 't Eylant *s. Antonio* gevaren.

Den 7. voor den dage is de Schout by nacht weder van *s. Antonio* gekomen/rapporterende aen de Heer Admirael/dat de Swarten in vrientschap met haer gehandelt hadden/en haer een Boogaert gewesen/daer in Orangie-Appelen/ Limoenen/Granaten/ ende Vygen waren/ hoe wel noch onrijp / daer van sy een deel tot behoef van de Vlote gheplockt hadden : de Swarten hadden haer oock vier brieven behandight / waer van de laetste was van't Schip *Leyden*, inhoudende dat sy niet/als met alle vrientschap vande Swarten bejegent waren/en versochten daerom datmen de Swarten contentement soude doen/ende in vrientschap met haer handelen. De Heer Admirael heeft de Appelen door de Vlote laten verdeelen.

Den 9. is op het Eylant *s. Vincent* een Predicatie gedaen.

Den 13. zijn de twee eerste Compagnien verlost/ende twee anderen aen lant in de plaetse gaen leggen.

Den 16. dese weke heeft men aen yeder man 3 en een half pont broot tot ransoen uyt gedeelt/ alsoo den Raet achte/dat het volck hun daer mede genoeghsaem konde onderhouden. Wy bequamen nu alle nachten ordinaris een groot getal Schild-padden/die door de Vlote gedistribueert werden/ en vingen so veel visch/als wy begeerden/ maer de Bocken en konden wy so overvloedigh niet krijgen/als wy wel wenschten/dan op 't lest doen wy de practijck hadden/ konde yeder Schip 15 of 16 Bocken daeghs vangen.

Den

Den 17. is gesolveert / datmen den 25. deses maents soude vertrecken/ ende nae Sierra Leona loopen: om te sien/ ofter eenighe Schepen zijn / daer mede men de resterende Suyckeren na't Vaderlant mochte senden/en oock om onse Schepen van zout te versorghen / daer eenige gantsch onvoorsien van waren. 1623. Julius.

Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht de Halewindt, ende 2. wel ghemande Boots na 't Eylant S. Antonio ghevaren/mede nemende alle de gevangen Portugesen, ende de Schippers van de ghenomen Scheepkens/ die elck 12. Realen van achten tot teer-gelt gegeven is/ maer de ghevangen Spaignaert Augustino Osorio is by de Vlote gehouden.

Den 23. is de Vice-Admirael wederom gekomen / mede-brengende ontrent 22000. Orangie-Appelen / die hy met vriendtschap vande Swarten voor een kleyne schenckagie bekomen hadde: hy hadde oock een brief aen de Swarten gelaten/voor de vrienden/die namaels dese Eylanden souden aendoen/hoe dat sy in vrientschap met haer gehandelt hadden/en met goet contentement gescheyden waren.

Den 24. hebben wy de smissen op gebroken/ ende teghen den avont alle het goet van lant gebracht.

Den 25 's morgens is de Vlote uyt de Bay van S. Vincent t'seyl gegaen. De Eylanden van S. Vincent, ende van S. Antonio zijn de twee Westelijckste vande soute Eylanden, gelegen tusschen de 16 en een half/ ende de 18 graden Noorder-breede/ende leggen ontrent 2 mijlen vanden anderen. De Baye aen S. Vincent, daermen het settet op 18/20. ende 25. vadem zandtgrondt/ leyt op de hooghte van 16. graden / ende 56. minuten / ende is een groote schoone/ende heerlijcke Baey/daer het voor de Schepen seer gemackelijck te legghen is. Sanct Vincent is een dor/klippigh/en de bar Eylandt/ daer weynigh versch water voor de Schepen te bekomen is/ dan men heeft een kleyn Spruytken aen de Z. Z. W. zijde van de Baye/daer haer 2. ofte ten hooghsten 3. Schepen van water souden konnen versorghen/ ende om dat dit de gantsche Vlote niet en konde helpen/waren wy ghenootsaeckt putten te graven/daer wy wel water bequamen/maer brack-achtigh/en niet heel goedt om drincken/ want wy achten/ dat hier door namaels de roode loop gecauseert is geweest. Op dit Eylant zijn menigte van vette Bocken die beter van smaeck zijn / als op eenighe andere plaetsen / dan zijn om de scherpte van het lant/eñ de moeyelijcke wegh/qualijck om te vangen/voor al-eer de wegē bekent zijn/en mē de practijck heeft ; alsdan men met trouppen van 25. ende 30 mannen te gelijck uyt gaende/genoegh bekomen kan. Schild-padden van 2 à 3 voet groot zijn hier veel/als het in de tijt is/dat sy by nachte uyt der zee aen lant comen/om haer Eyeren in het zant te begraven/die vande Sonne uytghebroeyt worden/het welck geschiet vande maent Augusto, tot in Frebruario, alsdan sy voort in zee blijven.'t En is geen quaet eten/en inde smaeck meer vis als vlees gelijck. De wijfkens vande Schild-paddē hebbē Eyerē/die mede niet quaet van smaec sijn. Voort isser veel groote en schoone vis/die men met hoecken aen de klippen vanght/en dat so overvloedich/dat ons geheel scheeps-volc daer aen genoech hadde. Dit Eylant is onbewoont / dan eens 's jaers comt hier eenich volck van S. Lucia, die de Schilt-padden vangen/om traen daer af te branden/ende de Bocken slachtē/daer van sy de vellen in Portegael senden/en het vlees na S.

Iago

1623. Iago brenghen / tot provisie vande Schepen / ende Kasteelen / die na Brasil
Julius. willen. Van vruchten zijnder gheen / dan eenighe wilde Vygh-boomen / die hier en daer te lantwaert in staen / ende veel Colochinthis Sylvestris anders is het gantsch dorre / principaelijck / als het buyten den regen-tijt is / ghelijck doen wy hier waren. De regen-tijt is van Augusto tot Februarium, maer is geen vaste regel.

Het Eylant S. Antonio is bewoont van Swarten / die met vrouwen ende kinderen ontrent 500 sterck sijn. Het heeft veel Bocken / daer sy van leven / gelijck de ander Eylanden / ende daer valt oock ennig Cattoen. Aen de zee-kant is een Bogaert van Orangie-Appelen ende Limoenen / daer men ontrent de 50000 soude komen krijgen / als sy rijp zijn. De Swarten zijn geneyght / om met vriendtschap te handelen / ende voor kleyne snuysterye laten sy de Appelen / en Limoené plocken. Verckens / Schapen / Hoenderen / en ander vee hebben wy hier niet vernomen. In Zee komende / ontmoeten wy de wint heel Oostelijck / so dat wy niet boven Z. ende Z Z. O. konden zeylen.

Den 26. met den dage sagen wy drie seylen te loefwaert / die wy gaerne souden verspzoken hebben / maer alsoo de selve haer cours bleven houden / hebben wy die verlaten.

Den 27. 's avondts vervielen wy by Westen S. Jago, soo dat wy Jsla de Majo niet konden beseylen. Wy wenden het weder t' Zeewaert / hopende met de een / oft ander slachboegh boven S. Iago te geraken / ende leyden het te middernacht over naer de wal toe. Dit gheschiede door faute van de Stier-lieden / die op de middagh hooghte genomen hebbende / aen de Heer Admirael verklaerden / niet moghelijck te zijn om boven S. Jago te seylen / waer op wy draghende ghehouden hadden / anders souden wy Jsla de Majo een sloefs beseylt hebben.

Dẽ 28 's morgens zijn wy dicht by't lant gedaeght / maer bevondẽ meer verlorẽ / als gewonnẽ te hebbẽ: wy wendẽ weder t' zeewaert / en op dẽ middach wederom nade wal toe / daer wy op dẽ avont by quamẽ / maer konden niet bovẽ seylẽ / also eenige schepẽ te verre in de lye waren / waerom de Heer Admirael eẽ schoot liet schietẽ / dat de loefwaerste schepen soudẽ afkomen.

Den 29. met den dage misten wy 3. Schepen van de Vloot / Delf, Orangien en den Arent, waerom by den Raet goet gevonden wert / datmen van daegh ende morgen alle devoir soude doen / om by Zuyden S. Iago, Jsla de Majo aen te doen / om de 3. voorsz. Schepen aldaer te vinden / ende so het selve door contrarie wint niet wesen wilde / datmen alsdan met de Vlote naer Sierra Leona soude loopen / en de Schepen aldaer verwachten. Wy hadden desen dagh veel stilten / en variable wint.

Den 30. ende 31. hebben naerstigheyt gedaen om Jsla de Majo te beseylen / ofte in't vaer-water vande andere Schepen te komen.

August. Den 1. Augustus 's morgens bevonden wy de 3. voorsz. Schepen dichte by ons / die met een Z. O. ten Z. cours van Jsla de Majo in ons vaer-water vervallen waren. De Vice-Admirael rapporteerde aen de Heer Admirael / dat sy aen Isla de Majo geen Schepen ghevonden hadden / en dat sy daer ontrent 70. Tonnen zouts ingenomen hebbende / om de groote barninghe uyt het zout-halen ghescheyden waren / ende soo haer cours datelijck vervordert hadden.

Den 2. een doorgaende Noord-noord-ooste wint.

Den

Den 3. 's morgens de wint als vooren/ op de namiddach stilte/ ende tegen de nacht een Zuyd-zuyd-weste wint/ de cours om de Oost. 1623.

Den 4. de hooghte 11. graden en een half/ de wint Zuyd-west. August.

Den 5. heeft het den gantschen dagh continuelijck gheregent: de wint was West: de cours om de Zuydt.

Den 6. wint ende cours als vooren. Uyt de continuele regen/ ende het ongemack/ dat ons volck hier leden/ als oock/ door dien het water/ dat wy aen't Eylant S. Vincent in-genomen hadden/ brackachtich bevonden worde/ so is de roode-loop in de Schepen ontsteken/ die in Sierra Leona seer toe-genomen heeft/ waer door veel volcx van 't levē berooft is. Van dese siecken is van daegh overledē Cornelis Roor, Commies op't Schip de Eendracht. Rodeloop

Den 7. kregen wy veranderingh van water/ ende wierpen gront op 15. vademen: wy liepen Oost ten Zuyden aen/ recht in de wal/ tot op 8. vademen/ daer wy het inde voornacht setten.

Den 8. 's morghens saghen wy 't landt/ 't welck hem slecht/ ende laegh vertoonde/ daer uyt wy bevonden/ dat noch een groot stuck by Noorden Sierra Leona waren/ en stelden daerom ons cours met een Zuyde windt Oost-zuyd-oost aen.

Den 9. de wint Zuyd-zuyd-west/ ende also de stroom om de Noord liep/ ende met laveeren weynigh voordeel te doen was/ hebben wy 't gheset op 10. ofte 11. vademen.

Den 10. 's nachts de wint Westelijck loopende/ zijn onder zeyl gegaen/ maer avanceerden weynich/ so dat wy weder ten ancker quamen. Op de middagh de koelte uyt de Westelijcker handt wackerende/ zijn wy weder onder zeyl gegaen/ ende liepen Zuyd aen/ dicht by de wint/ passerende over een drooghte van 4. ende 4. en een half vadem water/ 't welck ontrent een half uyr geduerde. Tegen den avont passeerden wy noch een drooghte van 7. vadem water/ ende sagen doen het hooge lant van Sierra Leona Zuyd ten Oosten van ons/ daer wy in de voornacht ten ancker quamen.

Den 11. zijn wy met de Vloot op de Reede van Sierra Leona ten ancker ghekomen. De Vice-Admirael is met eenighē Boots datelijck na landt gevaren/ om na een plaetse te sien/ daer men het Jacht de Winthont, 't welck seer leck was/ soude moghen setten/ om te verdubbelen/ ende na de water-plaetse vernemen: weder komende/ bracht eenighe Swarten mede/ die begeerden te sien wat Schepen wy waren/ daer voor eenighe van ons volck aen lant in Ostagie waeren gebleven. Komen in Sierra Leona tē ancker.

Den 12. is het Jacht de Winthont aen strant geset/ om het welcke spoedelijck te verdubbelen/ yeder Schip twee Timmer-lieden gesonden heeft. Oock zijn de Cuypers aen lant gesonden/ om na hoepen uyt te sien/ die wy groot gebreck hadden.

Den 13. wilden de Swarten niet consenteren/ dat onse Boots aen lant souden komen/ voor sy gecontenteert waren/ waerom den Heer Admirael eenighe Swarten/ die aen boort quamen/ wel ghetracteert heeft/ ende een vereeringe van twee staven Ysers/ eenich Linnen/ ende andere snuysterye voor des Koninghs broeder/ ende de Capiteyn van 't Dorp aen landt ghesonden heeft. Hier mede waren de Swarten te vreden/ dat wy so veel hout Limoenen/ ende water van lant souden halen als begeerden.

Den 14. is des Koninghs broeder/ ende de Capiteyn van 't Dorp des

Heer-

1623. Heer Admirael/na dat sy hem te voren van haer komste veradverteert hadden/aen boort komen besoecken. Sy vereerden aen den Heer Admirael een Olyphants-tant/met eenighe Hoenderen/ waer voor sy wel ghetracteert zijn/ende met eenighe kleynigheden beschoncken. Des Koninghs broeder was gekleet met een Legatuur pack/op sijn Hollants gemaeckt/met blauwe koussen/ende roode muylen. De Capiteyn hadde sijn ghewoonlijck habijt aen/ende scheen seer op sijn reputatie te staen.

Augusti.

Den 15 hebbẽ onse Boots/ by Oosten de Reede/in een Rivierkẽ/meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daeg is 't geschiet/ dat eenige Maets van 't Schip de Eendracht sekere Noten hebben vinden legghen / van ghedaente als Noten-Muscaten/maer wat puttiger/waer van sy de keerne ghegeten hebben: aen boort komende / werdt een van haer subytelijck uyt het leven gheruckt/die van 't fenijn blaeu uytgheslaghen is/waer door de andere bequame remedie teghen 't fenijn inghenomen hebbende/'t perijckel ontgaen zijn. De Heer Admirael heeft het volck laten waerschouwen/ende deselve Noten door de Vlote vertoonen.

Den 16. is in den Raet goet gevonden/datmen van hier t'seyl gaende/in passant/het Eylant Annabon soude aendoen/alsoo wy niet water ghenoegh konden innemen/om sonder eenige water-plaetse aen te doen / in de Zuydzee te gheraken.

Den 17. bevondtmen dat het water met het laetste quartier soo veel niet viel/datmen aen de kiel van 't Jacht konde komen om te verdubbelen/oock soo wies het water soo veel niet / datmen het Jacht vlot konde krijghen/ waer door de Timmer-lieden verhindert zijn / ende 't werck heeft moeten blyven staen.

Den 18.19.20. ende 21. is alle neerstighept ghedaen om 't Jacht vlot te brengen/maer hebben niet geeffectueert.

Den 22. is het Jacht met Cabels vande gront gewonden/ende datelijc naer 't Schip de Griffioen toegebracht/ pm overgehaelt te worden.

Den 23. konde men het Jacht om de leckheydt qualijck boven houden/ ende so is met het selve te stoppen/den gantschen dagh verloopen.

Den 24. is tot Commies op 't Schip de Eendracht, ghestelt Pieter Claesz Slacht, Commies op 't Schip de Hope, in wiens plaetse ghestelt is Nicolaes van Waerthuysen, Assistent.

Den 25. hadde 't Schip Mauritius by na verongeluckt geweest/door dien de spygaten in het krengen van 't selve Schip waren vergeten te stoppen/ waer door het water so sterck ingelopen was/dat sy al 7 of 8 voeten water in 't Schip hadden/ aleer sy sulcx gewaer werden.

Den 26. ismen doende geweest met het Jacht te verdubbelen.

Den 27. hebbẽ wy 't jacht weder moeten opheṽe/door dien de mast begost te barsten/anders souden wy desen dagh gantsch klaer gheraeckt hebben.

Den 28. is Jacob Adriaensz van Duyn, Capiteyn/ende Schipper op 't Schip Mauritio, overleden.

Den 29. is de selve Capiteyn/ gheaccompagneert met alle de Officieren van de Vlote/ ende een Compagnie soldaten / aen landt eerlijck begraven. 's Avonts is op 't Schip Amsterdam overleden Ioannes Aleman, Secretaris.

Den 30. is Pieter van Weely, Secretaris ende Commies op 't Schip Amsterdam, overleden.

Den

Den 31, is de voorsz van Weely, gheaccompagneert van de Heer Admirael; ende alle de Officierien/ende een Compaignie Soldaten/dicht aende water-plaetse begraven. 1623.

Septem.

Den 1. September is tot Capiteyn/ende Schipper op 't Schip Mauritio, in plaetse van Iacob Adriaensz, die overleden was/ghestelt Pieter Harmensz Slobb, Schipper op 't Schip de Hoop: in wiens plaetse tot Schipper op de Hoop is geordineert Salomon Willemsz, Schipper op 't Jacht de Malewindt, en in plaetse van dien tot Schipper op't Jacht de Malewindt, Ewout Ewoutsz, Opper-stierman op 't Schip Mauritio. Oock wert besloten/ dat de 3. personen van 't Schip Over-Yssel, gemerckt sy haer seer wel drgegen/voortaen op gagie souden gestelt worden.

Den 2. heeftmen/om het onstuymigh weder/ ende gheweldigen reghen/ niet sonders konnen verrichten.

Den 3. is men besich gheweest alles klaer te maecken/ om op morghen t'seyl te gaen.

Den 4. zijn wy met een Zuydelijcke wint van Sierra Leona in Zee geloopen, Sierra Leona is een geberght op 't vastlant/ op de Zuydt-zijde van de mont van een Rivier/die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Reede/daer men gewoon is te anckeren/leyt op de Noorder-breede van 8 graden ende 20. minuten. Sierra Leona is seer hoogh/ twee/ ende drie-dobbel landt/ dicht met boomen beset/ ende licht om te bekennen voor die vande Noord komen/om dat men daer ontrent geen so hoogh lant op de Cust ontmoetet/voor al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongelooflijcke meenichte van Limas boomen ('t welck een specie van Limoenen is/ van smaeck/ende coleur als de gemeene Spaensche Limoenen/maer wat kleender) int wilt wassende/ daer van men/ als men met de Swarten veraccordeert is/ so veel mach halen/ als men begeert. Wy waren hier in de tijdt/ dat de Limas seer schoon stonden/en wy haeldender meer voor onse Schepen als wel nut was/om dat door het onmatigh eten van de selve/ende het vuyle ongesonde weder/ de roode loop/ die al van te voren in onse Schepen was/ ter wyl wy hier lagen/seer toeghenomen heeft/so dat wy van den 11. Augusti, tot den vierde September/ twee en veertigh Mannen uyt de Vloote verloren. Palmyt-boomen zijnder veel/ oock eenighe/doch weynige Ananassen. Wy hebbē ons alhier wel voorsien van brant-hout/en van balcken die om de goede gheleghentheyt seer wel te bekomen zijn/oock van hoepen/ daer mede wy onse vaten verstelt hebben. Voor de reede vintmen een afwateringe van seer goet water/het welck seer licht om halen valt/ alwaer men de naem van Francoys Draeck, ende andere Engelsen/die voortijts dese Reede besocht hebben/op de klippen vint ghehouwen staen. Ontrent een mijl vande mont deylt haer de revier in twee armen/ die haer wijt te lande waert opstrecken/waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De oevers vande voorseyde armen zijn aen alle kanten /tot diep inde Riviere/ met boomen beset/so dat men schier nergens te lande kan komen. Aen de Noort-zijde vande rivier zijn wy mede geweest/daer wy geē ververshing bekomen hebben/en also de Swarten van dese Noort-zy daeghlijcx met de Portugesen frequenteren/ en men perijckel loopt/van door de selve overvallen te worden/so is gantsch ongeraden/dat men/om ververschingh te hebben/sich daer na toe begeve.

Scheydē van Sierra Leona.

Beschrijvinghe van Sierra Leona.

Den

1623. Des 5 de wint noch al Zuydelijck: op den avont de hooghte 8 graden en 50 minu. so dat wy gisten een halve graet door de stroom verloren te hebben.

septem. Den 6. de wint Westelijck/de cours om de Zuyd.

Den 7. verspraken wy 't Jacht de Windt-hont, daer uyt wy verstonden/ dat het meer als twee duysent steeck waters in een quartier most pompen en hadde daer-en-boven vrees dat het sijn Gallioen verliesen soude/ de wint Westelijck.

Den 8. ende 9. de wint Zuydelijck/de cours om de Oost.

Den 10. hadden wy Cabo de Monte Noord-Oost van ons. Ontrent dese tijt is de Admirael in een swaere sieckte gevallen/ die hoe langhs hoe meer toe genomen heeft.

Den 11: 12: 13: 14: 15: 16; 17: 18. tot den 28. de wint al Zuydelijck/ de cours om de Oost/ somwijlen om de West. Hoe wel het gedurigh loopen van de stroom om de Oost in de bocht van Guinea voor ontwijffelijck ghehouden wort/soo hebben wy evenwel sulcks niet bevonden/ want onse besteken met de Caerte meest accordeerden.

Den 29. 's morgens sagen wy 't Eylant S. Thome voor uyt leggen/daer wy niet boven konden seylen/soo dat wy 't draghende hielden om daer by Oosten om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Vlote door 't Schip den Arent in haer reyse verkort was/ nae het welck/ in de lye zijnde/ wy alle daghen een groot stuck hadden moeten af-komen/ anders souden wy niet alleen boven 't Eylandt S. Thome geloopen/ maer buyten twijffel Annabon van by Westen aen-ghesey lt hebben/'t welck ons wel een maendt tijts in de reyse soude geprofiteert hebben. De Oost-hoeck van S. Thome gepasseert zijnde/ saghen wy eenige Schepen op de Reede/die ons dochte/ dat buyten schoot van 't Casteel lagen / waerom de Heer Admirael met de twee veroverde Prijsen daer op een aenslach dacht te maecken/om die onversiens te bemachtigen/maer so de wint ondertusschen gingh leggen/ende calm-stil wert/is den aenslagh achter gebleven. Wy dreven den gantschen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael gheraeckte op vijf vademen daer hy het sette.

Den 30. 's morghens was de Vlote onder de wal by den anderen/ ende stelden doen ons cours met een Z. W. wint na Cabo Lopes Gonsalvo.

Octob. Den 1. October met den dage sagen wy Cabo Lopes, 't welck wy niet bezeylen konden/ maer vervielen wat Noordelijcker/ soo dat wy by nae den gantschen dagh met laveeren over-brachten/ al-eer wy ten ancker quamen/ maer de Schepen/ Orangien, ende den Arent, die te verre in de lye waren/konden de Reede desen dach niet bekomen. Des Admiraels Chaloupe is/so haest wy geset waren/na lant geroeyt/om na 't versch water te vernemen/ die weder-komende/ een galey-vaetken water aen boordt bracht/ welck water gantsch troubel/en ondruyckelijck was. De Heer Admirael/ die alhier expres gekomen was/om de Vlote van water te versorgen/ wetende dat de Guineesch-vaerders alhier haer water ordinaris innemen/ heeft den Raet vergadert/alwaer eenige gecommitteert zijn/om het water te besichtigen/die weder komende/rapporteerden/dat het Water/'t welck de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/nu ter tijt was weynigh vuyl/stinckende/ende onbequaem om te gebruycken/ waeromme besloten/ datmen noch den aenstaende nacht met de Vlote soude vertrecken/ om te sien/

sien/ oft wy Annabon mochten beseylen. Wy verstonden van de Swarten 1623.
dat de Peerl van Coppenhagen, daer op Roelant Crappee commandeerde/ den
20. Augusti alhier ghearriveert / ende den 6. September vertrocken was/ October
ende dat den Gouden Leeu upt Indien aldaer gecomen was primo July/ ende vertrocken den 6. des selvighen Maents. 's Nachts zyn wy met een Zuyde wint in Zee gesteken.

Den 3. hadden wy de slagh-boegh teghen/ soo dat meer als een myle by Noorden Cabo Lopes vervielen.

Den 4 hadden wy de slagh-boegh mede/ maer de stroom sette ons om de Noort/ soo dat wy de Caep niet beseylen konden. Wy hielden over/ ende weder tot naer de middagh/ doen wy een groote slagh-boegh kregen/ daer mede wy West ten Noorden aen recht na de Caep liepen. Op den avont is 't Schip Amsterdam ontrent drie vierendeel van een myl West ten Zuyden van de Caep wesende/ op een drooghte vervallen/ veranderende subytelijck van 25 a 3 vademen sant-gront. Wy wierpē het stracx over staech/ om van de gront te geraken/ 't welck niet en geluckte/ en so het Schip de Eendracht mede op de selve drooghte vast sat/ dies heeft de Heer Admirael een schoot laten schieten/ om de andere Schepen te waerschouwen/ die ter stondt met haer Boots/ en Chaloupen/ met ankers/ en touwen het Schip Amsterdam te hulpe gekomen zijn/ en met groote moeyte om des strooms wil een Ancker achter upt brachten/ waer mede het Schip / het gheschut verset zijnde/ vande gront gewonden is/ en vlot gebracht. Terwyl mē noch doende was om het schip in meerder diepte te brengen/ so is de Cabel/ daer aen het schip geanckert lagh/ door misverstant los ghemaeckt/ daer door het op een nieu weder tegen de gront gedreven is/ en dat met meerder perijckel/ als van te vooren/ maer door naerstichept van de Capiteyn is het haest geremedieert en van de gront gewonden. 't Schip de Eendracht hadde een Worp-ancker uptgebracht/ daer mede het ligtelijck van de gront raeckte/ so dat wy geen moeyte daer mede hadden/ maer de meeste schade die wy leden / was in de Heer Admirael/ die nieulijc vā sijn sieckte opgestaē zijnde/ door grootē yver hem in dit accident bovē op't schip vertoonde/ waer de lucht hem so bevangē heeft/ dat hy na die tijt alle sijn kracht allengskens begost te verliesen.

Den 5 hebben wy door contrarie wint gantsch niet konnen avanceren. De Schepen Hollandia ende de David, hebben yeder een ancker verloren.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beseylen/ om dies wille de Heer Admirael verstaen hadde/ dat aldaer/ behalven het water/ dat onbruyckelijck bevonden was/ men gelegentheyt hadde/ om Putten te graven/ daer in men goet water bekomen konde.

Den 7. is de Vlote ten tweede male aen Cabo Lopes ten ancker ghekomen/ maer de Vice-Admirael/ Orangien, ende 't Jacht konden de reede noch niet beseylen. De Capiteyns die aen lant gesonden waren/ om putten te doen graven/ rapporteerden aen de Heer Admirael/ dat het water/ 't welck den 2. deses onbruyckelijck bevonden wert/ so gewossen was/ dat men bequaemheydt hadde/ om onse gheheele Vlote van water te voorsien/ sonder datmen putten behoefde te graven.

Den 8. is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gekomen.

Den 9. is het schip Orangien niet wijt van de Vlote gheanckert/ de Heer Admirael gaf ordre dat de Boots nae 't Schip Orangien souden varen/ om

1623. Octob. sijn leghe vaten in te nemen / die sy met water wederom souden aen boort brengen/om dat na het selve Schip geen wachten soude wesen. Oock wert den Raet vergadert/alwaer besloten is/ dat men 3½. pont broodt tot rantsoen aen yeder man ter weecke soude uytdeylen. Noch wert ghere solveert/ ghesien zijnde de indicien tegens Meester Jacob Vegeer, Opper-Barbier op 't Schip Mauritio, van verscheyde persoonen door sijn Medicamenten van kant gheholpen te hebben / dat men deselve Meester Jacob tot scherper examinatie soude stellen.

Den 10. was de wint soo scherp/dat niet gheraden was met de Schepen onder seyl te gaen.

Den 11. is met advijs vande Opper-Stierlieden by den Raet goet ghevonden/ dat het Schip de Hope ende de Wint-hondt beproeven souden/ of sy niet laveeren/ende behulp van 't ghetye de Caep mochten passeeren: want alsoo de Scheurbuyck in onse Schepen begost toe te nemen/waer door ons volck hooghnoodig met Orangie-appelen/ en andere verversinge dienden ghesterckt te wesen/ al eer men met de Vlote naer de strate van Le Maire konde oversteken/soo menden wy alle middelen voor/om boven de Caep de Lopes te geraké/en het Eylant Annabon te beseylen. Op den avont heeft het Schip de Hope een schoot geschoté/tot een teké dat het de Caep gepasseert was. Wy sondẽ oock een Chaloupe buyten de hoeck/die op 't gety acht gaf.

Stroomē gedurigh om den Noord. Den 12. met den dage is de Vlote met een Z. wint onder seyl gegaen: de Chaloupe die op het gety acht ghegheven hadde/rapporteerde aende Heer Admirael dat sy geen kentering van stroom vernomen hadde/maer dat de stroom gestadigh om de Noord liep. Tegen de middag liep de wint Z.W. ten Z. daer mede wy 't overleyden / ende kreghen op den avondt de Caep Noord-oost van ons. De Vice-Admirael ende Schout by nacht/ als Gecommitteerde/ van wegen de Heer Admirael/tot examinatie van Meester Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio, hebben met vriendelijcke ende schoone woorden den selven tot vry-willige belijdenisse gesocht te induceren/maer so hy alles obstinatelijc ontkende/zijn sy tot de torture gekomen/en hebbẽ hem 6. vande swaerste kamers aen sijn naeckte lijf doen hanghen/ daer van hy so weynig werck maeckte/dat hy de Heeren stoutelijck aenseyde/ dat sy met hem souden handelé/ so als sy 't verstonden. Hier door dachten de Heeren datter eenige Duyvelsche konsten onder moesten schuylen/ en belasten hem naeckt te ontkleeden / ende vonden alsdoen op sijn borst in een sackken hangen een Slangen-vel/met een Slangen-tong. De Heeren hebben hem neerstig doen bewaren/ende desen dagh de sake daer by laten berusten.

Den 13. 's morgens lagen alle de Schepen vande Vlote ontrent anderhalf mijl by Z. Cabo Lopes geanckert/uytghesondert het Schip Amsterdam, dat by avonture in een dwers-stroom geraeckt was/soo dat het de plaetse daer 't de andere Schepen geset hadden / niet heeft konnen bezeylen. De Vice-Admirael siende dat het Schip Amsterdam door de stilte hoe langhs hoe meer verloor/ ende dat het binnen korten tijt uyt het ghesicht soude raken/heeft sijn Ancker gewonden / en is voor de wint met de andere Schepen na de Heer Admirael toegeloopen/so dat wy ten derde male op de Reene van de Cabo Lopes ten ancker gekomen zijn.

Den 14. hebben wy door contrarie wind niet konnen onder zeyl gaen.

Den 15. is in den Raet goet gevonden/datmen soude onder seyl gaen/soo haest

haest de wint dienen wilde/om West/ofte Zuydelicker als W. aen te gaen.

Den 26. was de wint Z.W. daerom wy bleven leggen. De Vice-Admirael/ende Schout by nacht zijn desen dagh weder besigh gheweest/met de examinatie van Meester Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio te eyndighen: als dese boven op de Compange ghevangen sittende/by den Provoost ontsloten wert/die hem beneden soude brengen/is hy met beyde de armen ghesloten van de Compange in zee gesprongen/ van meeninghe om hem selven te verdrincken / maer een Trompetter van 't selve Schip is hem dateliick na gesprongghen / die terstont zijn best dede om de voorsz Meester Jacob met gewelt boven water te houden/van ten soude niet geholpen hebben / want Meester Jacob niet doende als water in swelghen/socht den Trompetter te belemmeren/om met hem te gelijc te gronde te gaen/ten waer noch een ander toegesprongen hadde/ die doen beyde hem soo lange boven water hielden/tot dat de chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven gekomen zijnde/heeft hy buyten pijne vrywilligliick bekent/dat hy Meester Iacob Vegeer geboren te Leuven, van Spaensche Ouders/ende Licentiaet in de Medecijne/ 7. persoonen deser Vlote met wille/ende voor-bedachte raedt/door oorsake/dat sy in haer sieckte hem wat te lastig vielen / ende hy in korten tijdt daer van begeerde ontslagen te wesen/van 't leven berooft heeft / ende dat hy/so haest hy eenige treffelijcke cure soude betoont hebbē/aen de Heer Admirael de Tafel van de Cajuyt soude versocht hebben / ende soo verre het selve hem afgeslagen wiert/dat hy alle middel soude aengeleyt hebben/ om de Heer Admirael/Vice-Admirael/en de andere voornaemste Officierē / die hem hier in souden tegen geweest zijn/te vergeven. Hy verklaerde oock/dat hy al voor lange van sin was geweest/met de Duyvel in compact te tredē/ maer dat de Duyvel hē noyt heeft willen verschijnen/wat moeyte hy daer oock toe gedaen heeft/en dat hy noch eenmael/ gedurende sijn ghevanckenisse/gepoogt heeft hem selven het leven te benemen/en dat door een kussen op sijn mont te leggen/om hem selven te smoren/maer dat het hem misluckt was. Hy werde noch gesuspectert van andere sware feyten/ maer de Heerē vonden goet om sijn groote swackheyt/ dat men het met dese sijn vrywillige bekentenisse soude laten berusten.

Den 17. is by den Raedt/die overmits de sware sieckte van de Heer Admirael/ op 't Schip Delf vergadert was / sententie gepronounceert teghens Meester Jacob Vegeer.

Den 18. zijn wy met een Zuyden-windt onder seyl gegaen. Desen morghen is de voorschreven Meester Iacob met een byle op 't Schip Mauritius onthalst. 's Nachts hadden wy een voorgaende koelte uyt den Zuyden.

Den 20. 's morghens hadden wy 't Eylandt S. Thome in 't ghesicht. Om datter om dese tijt weynig apparentie was/ om het Eylant Annabon te beseylen/en groote vreese was/ dat de scheurbuyck/ die in alle Schepen ontsteken was/lichtelijck de overhant soude nemen/ soo wert by den Heer Admirael goet gevonden/dat het Jacht, ende twee Chaloupen aen Ilha de Rolles soude varen/een Eylandeken leggende aen de Z.W. hoeck van S. Thome, om na een goede Reede voor de Schepen uyt te sien/en te vernemen/of daer so soodanige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/ als wy tot verversching he van de Vlote van nooden hadden. Den 21. hadden wy de dagh-boegen tegen/so datter met seylen niet geavanceert wert.

Octobe

1623. Octob. Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht/ende twee Chaloupen nae Jsla de Rolles gegaen/loopende tusschen Jsla de Rolles, ende S. Thome door/om na een goede reede voor de Schepen uyt te sien/ die ondertusschen op de lye lagen/wachtende na het bestemde teken/dat een van de Chaloupen met een vlagghe soude af komen/om haer op de Reede te leyden/maer en vernamet niet voor op den avont/doen men het Jacht/ ende de twee Chaloupen achter Jsla de Rolles sach uytcomen/hebbende Jsla de Rolles achter om gepasseert die de Schepen doen inwachten.

'tJacht met twee Chaloupen/loopen aen Jsla de Rolles.

Den 23 heeft de Heer Admirael/ uyt de Vice-Admirael verstaen/'t geen hem op gisteren wedervaren was/ dat sy aen Jsla de Rolles gheweest hadden/ maer seer weynich Appelen gevonden / door dien het te laet in 't jaer was; dat sy onder Jsla de Rolles 7. 6. 5.4. en een half vadem water bevonden hadden/ maer klippige gront en quaet om te anckeren/ waerom voor de Vlote ongeraden dacht te wesen aldaer te setten/door diender gantsch geen verversinge te bekomen was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de windt contrarie zijnde/ om Annabon aen te doen) heeft de Predikant belast een predicatie voor't volck te doen/ende haer te vermanen/om Godt den Heer de sake te bevelen/ende hem te bidden/dat hy haer in gesontheydt wilde bewaeren/ende een goedt succes op de Voyagie verleenen/alsoo alle mogelijcke naerstigheyt om eenige verversch-plaetse aen te doen/by de Overheyt ghebruyckt was. Van daegh hebben wy ons cours om de West gestelt/om in de Zuyd-Ooste winden te geraecken.

Den 25. 's nachts hebben wy wederom gewent om niet op S. Thome te vervallen. 's Avondts lagh Jsla de Rolles O. Z. O. van ons vier mijlen.

Den 26. ende 27. deden wy ons devoyr/om de Zuyd te krijgen.

Den 28. avanceerden al om de Zuydt/ also ons de slagh boegen vorderlijck waeren.

Den 29. naer de middagh sagen wy 't Eylant Annabon W. ten Z. thien mijlen van ons. Het is grootelijcx te verwonderen/dat doen alle middelen aen wenden om Annabon te beseylen/wy gantschelijck niet conden effectueren/ende dat wy/doen alle hope om het selve te krijgen/verlooren was/ tegen wil/ende danck in't gesichte van't selvige geraeckt zijn/waeromme by den Raedt ghere solveert wert/datmen soude de cours na het selve Eylant stellen/ ende aldaer 3. of 4. daghen te blijven leggen/ om de Vlote van water/en Orangie-Appelen te voorsien/also men oogen-schijnlijck merckte/ dat Godt de Heer ons daer ter plaetse/ als metter handt wilde leyden/ om de Vlote van het aenstaende perijckel / het welck haer door de scheurbuyck over 't hooft hingh/te bevryden/ende te verlossen.

Den 30. 's nachts zijn de meeste Schepen op de Reede van Annabon gearriveert.

Den 31 met den dage is Cornelis Jacobsz, ende de Fiscael door last van de Heer Admirael aen lant gegaen/die met een vree-vaen ontfangen werden ende accordeerden met de Gouverneur/genaemt Antonio Nunes de Matos, dat men met de inwoonders in vrientschap soude mogen handelen/ende so veel water / ende appelen halen / als wy selver begheerden / ende dat wy oock Soldaten tot onser defensie aen de water-plaetse mochtē brengen/sonder dat sy eenige overlast/ofte schade aen de inwoonders soude doen. Ondertusschen zijn alle de ander Schepē op de Reede gecomē/en heeft doe de Heer

Admirael

Admirael('t rapport van lant verstaen zijnde) geordineert/dat de Schout bij nacht met 100 Soldaten/ende alle de Boots aen de water-plaetse soude gaen/om aldaer volkomen ordre te stellen/dat de Boots het water sonder perijckel mochten in nemen. De Vice-Admirael was ondertusschen aen landt by den Gouverneur ghegaen/doch sonder Soldaten/om dat de Gouverneur sulcx in geenderley wijse en wilde consenteren ende stelde aldaer ordre/om met de inwoonders te handelen/'t welck desen dach niet wel heeft konnen geschieden/om dat de inwoonders met haer vee Boschwaert in gevlucht waren. De Chaloupen quamen op den avondt wederom/brengende water ende menighte van Appelen. 1624. Octob.

Den 1. November hebben wy aen landt voor zout ontrent 40. Verckens/ende eenige Hoenderen geruylt. Novem.

Den 2. ende 3. hebben wy noch doende geweest om water ende Appelen te halen/ende met de inwoonders te ruylen. De Vice-Admirael is van dage met meer andere Officieren aen lant gheweest/ver-eerende aen de Gouverneur een present/waerdig ontrent 300 gulden/ waer mede de Gouverneur seer qualijck gecontenteert was / om dat ons volck de Swarten aen de water-plaets eenighe overlast ghedaen hadden met de Hoenderen/ende andersints te rooven/soo scheelde het seer weynig/of hy soude de Vice-Admirael/en de andere Officieren al t'saem aen Lant vast gehouden hebben/dan alsoo sy op sijn woort haer vertrout hadden/ was hy te vreden/dat sy souden vertrecken/haer waerschoudende/dat sy voortaen haer vyandt soo lichtelijck niet souden vertrouwen/naer dien hy middel hadde haer in't gebergte gevanckelijc te houdē/ alwaer 't de Vlote noch eens so veel machts hadde/en so sijn sy noch met vrientschap gescheyden. Het is groot wonder dat de Vice-Admirael/en Cornelis Iacobsz. met meer ander Officierē so slechtelijck aen lant begeven hebben/alwaer sy niet besonders te verrichtē hadden/betrouwende op het woordt van de Portugese Gouverneur/die nochtans om de insolentie van ons volck aen de waterplaets (die met ooghluykinge van onse Officiers aldaer getolereert wert) oorsaeck genoeg hadde/om haer al t'samen vast te houden/en 't playsier van aen lant te gaen/ dier te verkoopen: dan den Gouverneur is te prijsen/dat hy sijn woort en belofte so trouwelijck gehouden heeft. Aen dit Eylant zijn 2. van ons volck overgheloopen/ de een was een Spangiaert,en de ander een Grieck/ die beyde uyt Turckse Zee-roovers op onse Schepen waren over-gekomen.

Den 4. zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t'seyl gegaen. Annabon is een Eylandt/legghende op de hoogte van 1½. graed by Z. Equinoctiael/(te weten het Noord-eynde/alwaer de reede / ende het dorp is) groot ontrent 6. mijlen in 't ronde: het is heel hoog lant/en bewoont van Swarten/die ontrent 150. in't ghetal zijn/behalven Vrouwen ende Kinderen/die het ghetal vande Mannen verre excederen. De inwoonders zijn onder subjectie der Portugesen/ ende hoewel daer ordinaris niet meer als 2. oft 3. Portugesen op het Eylandt zijn/ diese gouverneren/soo houden sy nochtans de selve in sulcke onderdanigheyt/dat het te verwonderen is/ende so daer yemandt is die misdoet / die wort strackx naer het Eylandt S. Thome versonden / 't welck de meeste straffe is/die sy de Swarten aen doen/ ende daer sy oock meest voor vreesen. Het Eylandt is seer overvloedigh /ende vruchtbaer van fruytē/als Bananas, Ananasses, Coquos, Tamarindas, Suyckerriet/ Gaen t'seyl van Annabon

1623. riet/ende Patatas, maer het principaelste ende 't ghene de Schepen/ daer komende/ meest van doen hebben om te ververschen / zijn Orangie-Appelen/ die aldaer in soo grooter abondantie vallen/ dat wy inde vier dagen tijts/ die wy hier lagen/ over de 200000 Appelen aen boort gekregen hebben/ sonder die gene die aen lant van 't volck gegeten/ende vernielt zijn/ ende noch waren/ nae 't segghen van de Gouverneur/de meeste Appelen by verscheyde Schepen ghehaelt: de Appelen zijn goet van smaeck/niet heel suyr/noch heel soet / ende zyn groot/ vol van sap / jae daer zijnder die drie vierendeel pont wegen/ende een mutsken sap in hebben: daer sijn oock soete Appelen/ dan niet soo veel/die van de Inwoonders in waerden ghehouden worden: men vindse 't gheheele jaer door / maer zijn in de eene tijt bequamer om te duren/als de ander/ want sy te dese tijt volle rijp waren/en ons met groote hoopen af-bedorven. Limoenen vindtmer oock/maer weynigh: daer is oock Vee/als Ossen/Koeyen/Bocken/ende menighte van Verckens/ die de Swarten aen zout aen ons verruylden. Oock is aen de Z.O. zyde van het Eylandt een schoone water-plaets / daer het water in een Valeye uyt het gebergte komt loopen/die met veel Appel/ende Fruyt-boomen verciert is: alhier wort het water gehaelt niet sonder groote moeyte/ om de barninge/ ende de Swarten hebben oock een borstweeringhe van steen op den ander ghelepdt/waer mede sy het landen ten deele konnen beletten. De Reede is aen de Noort-Oost-zyde van 't Eylant/alwaer men het set op 7.10.13.16. etc. vademen/schoone zant-gront/dicht onder 't lant/recht over een Dorp/ daer die van 't lant eene steene borst-weeringe hebben/ daer uyt sy eenighe defensie konnen doen / als men tegen haer danck wil landen / maer alsser groot gewelt komt/verlaten sy haer huysen/die van hout en stroo gemaect zijn/ende begeven hen in 't geberghte/ daer sy eenighe trencheen hebben: sy zijn wel versien van musquetten/ende ander geweer / ende daer zijnder ooc eenige/die daer wel mede konnen omgaen: oock waster Catoen op het Eylant/het meeste datter valt/'t welck de Swarten plocken/ ende schoon gemaeckt zijnde/na Portugael senden/ daer zijn oock eenige Chivet-katten/ die in 't wilt in 't gebergte loopen/waer van sy de Chivet vergaderen/ dan heeft niet veel te beduyden. Het volck gaet heel armelijck gekleet/de vrouwen gaen met het hooft/en boven-lijf gantsch naeckt/ende beneden de borsten tot op de knyen hebben sy een doeck / die sy om haer lijf winden. Alle Neerlantsche Schepen/die dit Eylant Annabon om te ververschen aendoen/ moeten seer voorsichtelijck met dit volck handelen/ende op sulcke conditie met haer tracteren/dat sy haer eygen volck in geen perijckel stellen/ oft op der Swarten beloften behoeven te vertrouwen: sy moeten oock op haer defensie zijn / oft het gheschiede dat de Swarten boven hare beloften yet attendeerden : want verscheyde Schepen / om dat sy op der Swarten beloften te seer staen bleven/groote ongelucken overgekomen zijn.

Novem. Den 5.6.7. en 8. was de wind Zuydelijck/de kours om de West.

Den 9. en 10. Oostelijcke wint/en seylden al om de West.

Den 11. en 12. kregen wy de generale Oostelijcke wint. Wy waren doen ontrent 90. mijlen by Westen Annabon, op de hoogte van 3. graden.

Den 20. 's avonts is het Schip Amsterdam een ongeluck overgekomen: de jonghers speelden ende stommelden met den ander/ ende zijn soo al stommelende teghen Scheeps-boort aengheloopen / ende drie te ghelijck / de een

een den ander vast houdende/over-wichtigh gheraeckt/ende buyten boordt 1623.
gevallen. Wy setten de Chaloupe uyt/die een van haer bergyde: de ander
twee zijn verdroncken. Novem.

Den 22 voor dé dage is de Barque 't Schip *Mauritius* recht voor de boegh gheraeckt/soo dat de boegh-spriet van *Mauritio* tusschen de Besaen-masten vande Barque inquamen. *Mauritius* raeckte zijn gallioen schadeloos/ende syn voor-seylen werden gescheurt/de Barque een van syn Besaens-masten quyt/ ende soo het dagh werdt/hebben de Boots ende Chaloupen van de Schepen haer van malkander gebouceert.

Den 25 op de middagh de hooghte 16 en een vierendeel graden/ verleyden doen onse Compassen op thien graden Noord-oosteringe.

Den 29. hadden de hooghte 19. en een half graet / en de lenghte van de Eylanden van *Marten Vaes*. Den Raedt by de Heer Admirael beroepen zijnde/ werdt goedt ghevonden/ datmen de cours tot aen de *Tropicum Capricorni* W. Z. W. soude aenstellen. Wy bevonden desen avont 13. graden Noord-oosteringe.

Den 2. *December* hadden de hooghte 20 en twee derdendeel graden. Om Decem.
dat de bestecken der Stier-lieden / ofte tusschen de Eylanden van *Marten Vaes* door/ofte na by liepen/ en wy met een W. Z. W. gangh de Eylanden niet in 't ghesichte kregen/staet vast te presumeren/dat wy met de Vlote by Westen de selve Eylanden gepasseert zyn.

Den 3. kreghen wy een Schip in 't ghesicht/ dat wy langhe te vergeefs najaeghden.

Den 12, 13. 14. 15. 16. ende 17. hadden vele stilten op de hooghte van ontrent de 30. graden/so dat wy weynigh vercierden.

Den 18. op de hooghte van 31 en een half graden/het lant ontrent 120. mijlen West van ons zijnde/ wert besloten/ dat men Z. W. soude aengaen/ ende de compassen verleggen op 18 graden/ Noor-oosteringe. Van daegh in 't oversien van de bestecken der Stier-lieden/ bevonden dat eenighe 60. 100. 110. 130. 150. 160 ende 180. mijlen het lant West van haer hadden: De oorsaeck van dese seer groote differentie is / om dat wy sindt ons vertreck van *Annabon* meest W. en Z. W. Z. ende Z. W. ten Z. geseylt hadden/ende dat eenige Stier-liedé haer cours vast stellende/sde selve tot haer bekomen hooghte verlengen/ sonder regart te nemen op haer ghesepde mijlen/waer uyt volget/dat met so een slaeuwe cours/een kleyne differentie van hoogte groot verschil van mijlen causeert / maer die alsdan haer hooghte/en ghesepde mijlen vast stellen/ zijn dese faute niet onderworpen. Op den avont op de selve hooghte bevonden de Noor-oosteringhe van 19. graden.

Den 19. 20. 21. ende 22. was de wint uyt de Noordelijcker hant.

Den 23. veranderde de windt/ ende kreghen harde koelte / met Donder ende Blixem.

Den 24. dreven wy in kalmte.

Den 25. 's nachts de windt uyt den Noorden / dan hy draeyde om de West/tot dat hy W Z. ende Z. Z. W was. 's Avondts dreven in kalmte / ende bevonden aen des Sons ondergangh 21. graden Noordt-oosteringhe.

Den 26. 's morgens de wint Noordelijck / maer hy draeyde om / als op gisteren/ so dat wy in de wint kregen.

1623. Den 27. was de wint wederom Noordelijck / maer hy draeyde om/als den voorleden dagen.

Decem. Den 28. de wint Z.Z.W. ende Z.W. de cours om de Z.

Den 29. dreven wy den gantschen dagh in calmte / en hadden op de middagh de hooghte van 38 graden. In de voor-nacht kregen de wint upt den Noorden/die tegen den dag West liep met storm.

Den 30. 's avonts liep de wint Zuyden/waer mede wy 't wenden/maer so wy geen vyeren van de ander Schepen konden sien/meenden wy dat om de Oost bleven houden/ende het wenden niet gesien hadden/ daerom wy 't weder om de Oost leyden.

Den 31. misten wy 3. Schepen/Orangien, de Hope, ende de Griffioen, die wy achten om de West van ons te wesen.

Januarij Den 1. Ianuarius heeft de Heer Admirael aen yeder back een kanne spaensche Wijn tot een nieuwe-Iaer laten geven.

Den 2. een storm upt den Z W.

Den 3. de wint W. Z. W. en kregē op de middag de hoogte van 42¼. gr.

Den 4. bevonden wy 22. graden Noord-oosteringe/ende hadden de wint upt den W. in de voor-nacht een vliegende storm upt den N. en te midder-nacht upt den W. N. W.

Den 5. was de wint voor de middag N. W. ende na de middag Z. W. de storm continuerende. Wy sagen dagelycks veel quallen ende steen-kroos drijven/daer door wy vermoeden/ als oock upt de menighte van 't Ghevogelte/dat wy niet wijdt van Lant waren.

Den 6. 's middaegs bevonden de hoogte van 44. graden en 40. minuten/ ende waren doen Oostelijcker als de Caep S. Jorge 20½. graden. Dese Caep leyt op de kuste van Brasil/op de hooghte van ontrent 47. graden. Alhier sagen wy groote menigte van Meeuwen/en veel steen-kroos drijven/waer upt wy concludeerden dat Terra Australis niet wijt van ons was/ hoe-wel wy het selve niet sien konden.

Den 7. en 8. was de wint Zuydelijck/de cours om de West.

Den 9. heeft men om de koude aen yeder man eē pimpelken Brandewijn beginnen upt te deelen/en hadden op de middag de hooghte van 44. en een derdedeel graden.

Den 10. 11. 12. 13. 14. 15. en 16. was de wint meest Zuydelijck / somwijlen wat van den Oosten/somwijlen wat van den Westen.

Den 17. op de middagh de hoogte van 45. graden/ de wint upt de Noordelijcker hant.

Den 18. bevonden de afwijckinghe 15. graden Noord-oosteringe / ende wierpen gront op 70. vademen/wasige gront/ met swart zandt vermengt/ sonder dat wy het Lant sien konden : het luchtjen was upt de Noordelycker hant.

Den 19. 's avondts in de schemeringe sagen wy dat de zee haer tot verscheyde steden root verthoonde/als of sy met bloet geverft waer.

Den 20. bevonden wy/dat de roodigheyt/die op gister avont in Zee ghesien was / niet anders was / als een oneyntlijcke meenighte kleyne roode kreeftkens/soo dat de Zee door de veelheyt root scheen te wesen : de wint was Noord-oost.

Den 21. een storm upt den Zuyd-westen/de cours om de Oost/ende tegen de nacht

de nacht uyt den Zuyden/waer mede wy 't overleyden. 1624. Ianuarij.

Den 22. ende 23. was de wint Noordelijck.

Den 24. ende 25. variable wint.

Den 26. op de middagh de hooghte 51. graden ende 10. minuten. Tegen den avont de wint seer sterck uyt den Zuyd-westen/met sulcken koude/ dat een/die om sijn dieverije vast sat/beyde syn beenen verv͂rozen.

Den 27. continueerde het tempeest tot op den avondt/ doen de windt bestont af te nemen.

Den 28. misten wy de Barque/ die wy sint niet weder ghesien hebben: daer waren op 18. mannen/daer onder 3. Portugesen/ ende waren van victualie sober versien. 's Avondts kreghen wy het koeltje uyt de Noorderlijcker hant. Wy verstonden namaels dat dese Barque/te vergeefs gesocht hebbende/om weder by de Schepen te komen / sijn cours na Hollant gestelt hadde: dan gebreck hebbende van water/was eerst na Rio de Plata gezeylt/ en de Revier soo hoogh opgeloopen/ dat sy het versch water schepten / van daer waren sy met groote miserie tot onder Engelant gheraeckt/ alwaer sy van een Duynkercker tegen strant aengejaegt werden/en zijn soo noch eyndelijck behouden over-gekomen.

Den 29. de hoogte 52. graden: nae de middagh een lustige koelte uyt den Z.Z.O.

Den 30. hadden de hooghte 52. graden en een half/ende wierpen grondt op 55. vademen: wy dreven desen dag meest in kalmte.

Den 31. hadden wy de wint uyt den O.N.O. die tegen de nacht wacker begost op te koelen.

Den 1. Februarius met den dage sagen wy 't Lant Z.Z.W. van ons leggen/ ontrent 5. mijlen: het was de Caep de Penas, hem vertoonende met hooge bergen/boven met sneeu bedeckt: Wy wierpen grondt op 52. vademen/en stelden ons cours met de N.O. wint Z.O. en Z.O. ten Z. aen. Om uyt onse zeylagie te willen besluyten/ofte de Straet van Le Maire ten aensien van het Eylant Annabon wel in de Caerte geleyt is/dat is onmogelijc/ om dat vele Stier-lieden sulcx voor een gebruyck hebben/dat soo wanneer sy met haer besteck aen Lant komen/ en geen tekenen van lant sien/ dat sy alsdan naeu de helft van haer gezeylde mijlen in de Caert voort stellen/ en ter contrarie haer gezeylde mijlen wel dobbel inde Caerte stellē/ als sy verre van lant zijn/en het Lant na by vermoeden: Want op de hoogte van 31. en een half graden/verschilden de besteckē der Stier-lieden seer veel / gelijc alsoo en geannoteert hebbe/en alhier quamen sy meest weder over eē hoewel ondertusschen noch wel 400 mijlē sonder lant te sien/ghezeylt waren. Dan goede Stier-liedē betrouwen op haer konst/en erarentheyt/ weten dat de Kaerte so wel/ als haer besteck kan faute onder worpen zijn. Februar. Sien *Terra del Fuego.*

Om dat dese instructie niet toeliet/dat wy Noordelijcker als Rio de Plata de Kust van Brasil souden aendoen/soo hebben wy de hoogte van Rio de Plata bekomen hebbende/alle vlijt aengewent om de Kust van Brasil aen boort te krijgen/maer wy zijn door de Z.W. winden soo verre om de Oost geraeckt/ als verhaelt is. Daerom/ die hier na de Strate van Le Maire sal willen bezeylen/die sal sijn best doen/om hoe eerder/hoe liever de Kust van Brasil in 't ghesicht te loopen / ende langhs de selve sijn cours stellen/daer hy buyten twijffel beter winden ontmoeten sal.

1624. Februar.

Den 2 met den dage vervielen wy voor de mont van de Straet LeMaire, die in een dijs lach/ ſoo dat wy geen doorganck ſien konden/ ofte vermoet ſouden hebben/ maer de Stierman van de Eendracht Valentijn Jansz. die An. 1619. in Ianuario met de Spaenſche Caravellen alhier geweeſt was/kende de Straet uyt de Bergen/ die aen de Weſt-zyde van de mont leggen/ ende hiel draghende met het Schip de Eendracht, om de Straet in te ſeylen. De mont vande Straet is ſeer kennelijc/door diē het Ooſt-lant vande Straet Staten-lant genaemt/hoog/heuvelich/en hackelich is/ en op het Weſt-lant/ Mauritius-lant genoemt/vertoonen haer ettelijcke ronde heuvelen/dicht aen de ſtrant gelegen. Aen de ingangh van de Straet/komende/ſaghen wy 2. Schepen inde Baey leggē(namaels Verſchoors Baey genoemt)die terſtont ſeyl maeckten/ om by ons te komen/en ſo de wint ſeer Ooſtelyck liep/ ende de ſtroom ons geweldich inne-waert aē ſette naer het Weſt-lant toe/was de Heer Admirael ſeer twijffelachtig/oft hy met de Vlote in Valentijns Baeye in de Straet Le Maire, ſoude ten ancker komen/ door dien het een lager wal was/ofte niet/maer ſo wy na de Baeye (die/van by Noorden af te rekenen tuſſchen de tweede/ende derde hoeck aen de Weſt-zijde van de Straet leyt) toehielden/ om de gelegentheyt te beſichtigen/ ende wy een Schip daerin ſagen gheanckert leggen/ heeft de Heer Admirael na de Baeye laten toehouden/ ende ſo wy nu al gereet waren/om het ancker buyten de Baeye te laten vallen/ ſaghen wy een Chaloupe uyt de Baeye nae ons toe komen roepen/ons wenckende/ende toe roepende/dat wy daer niet ſouden ſetten/ waerom wy ons ſtracx wenden/ſeylende met groot geluck boven de Zuyt punt vande Baey/daer wy noch 15 vademen rutſige gront wierpen. Van hier zijn wy middē in de Straet geloopen/daer wy met den anderen wachten na de twee Schepen/die wy buyten de Straet geſien hadden/die tegen de middach by ons quamen/ende waren de Schepen Orangien, ende de Hope, ſo datter niemant gemiſt wert/als de Griffioen, die in de voorſz. Valentijns Baey geſet lagh/ ende de Barque/ ende om dat wy dachten dat de Griffioen met deſe wint niet konde onder ſeyl gaen/hebben wy onſe reyſe vervordert

Paſſeren de Strate *Le Maire.* ende zijn de Straet gepaſſeert. Het was de voormiddach ſo dyſich/ ende mottich/ dat wy/in't midden van de Straet weſende/ aen geen van beyde de zijden het lant konden bekennen/ daerom wy oock weynich vande gheleghentheydt van de Straet weten te ſchrijven. Op de middach/doen de Zuyd-hoeck van het Ooſt-lant van de Straet Ooſt van ons was/ kregen wy de hooghte van 55. graden ende 20. minuten. De Noord-ooſte windt continueerde tot middernacht/ doen hy Weſt-zuyd-weſt liep. Veele ſullen grootelijcx verwondert zijn/dat wy in onſe ſeylage van Hollant nade Strate van Le Maire, 9. maenden van doen hebben gehadt/ende daerom achten ſodanige vaert by na onbruyckelijck te zijn/ maer men ſal recht contrarie bevinden(ſo men alles wel in ſiet)dat deſe vaert ſeer facil/en licht is/als ſy op bequame tijt aengevangen wort. Want de Spaenſche Caravellen/die deſe Straet in't jaer 1620 beſeylden/ ſcheyden eerſt van Liſbona inde maent van October, en niet tegenſtaende haer lange verlet in Rio Janero, arriveerden aldaer in Februario:maer de oorſaeck dat wy ſoo lange een moeyelijcke reyſe hebben gehadt/is geweeſt/dat wy te vroegh uyt Hollant geſeylt waren/en op een onbequame tijt/om den Equinoctiael te paſſeren. Soo dat die gene die namaels daer mochten na toe gaen/moeten letten/ en acht geven/

dat ſy

dat sy niet voor 't leste van October, ofte November de Linie passeeren/ende 1624.
so sullen sy met hulpe van de Noordelijcke winden/ die als dan tusschen de
Tropicos regneren/een kort en spoedige reyse doen. Febuar.

Den 3. was de wint N. W. op de middagh de hooghte 56. graden: op de na-middagh kalm-stil / als wanneer J. W. Verschoor, Schout by nacht/ den Heer Admirael gerapporteert heeft/'t gene hem met de Schepen Orangien, de Hope ende Griffioen, sint den laetsten December gerescontreert was: dat sy op de hooghte van 54 graden het lant aen gedaen hadden/en den 30 Januarij de Strate in-seylden/maer dat sy door de geweldige stroom/ die haer tegen quam/belet werden de Strate te passeren/dat sy den volgenden nacht by gehouden/ende den lesten Januarij de Baeyen aen de West-zijde vande Strate besocht / maer geen bequame Ancker-gront gevonden hadden; dat sy daeghs daer aen 't Schip de Griffioen, met de Chaloupe van 't Schip Orangien na Valentijns Baey gesonden hadde/(daer wy het op gisteren hadden sien legghen) om te vernemen/ oft de Vlote daer oock geweest ware ende de ander Schepen daer van te verwittigen/ die mede in de selve Baey meenden te setten / by aldien daer goede ancker-grondt was / ende dat sy ondertusschen met de Schepen / Orangien, ende de Hope, buyten de Straet in Verschoors Baey waren ten ancker ghekomen/ daer sy eens met de Chaloup aen lant geweest waren/ om te sien wat gelegentheyt daer was. Sy waren in een riviercken ('t welck sy ontrent de Schepen sagen) inghe-roeypt/daer sy een seer goede reede voor kleyne Schepen vonden/die aldaer voor alle winden beschut konden leggen / maer groote Schepen en souden haer om de ondiepte aldaer niet konnen berghen. Sy hadden met de inwoonders ghehandelt/ende eenighe Robbe-vellen gheruylt/ maer hadden gheen verversschinghe/ of beesten konnen bekomen. Alhier leggende/ vingen sy met hoecken so veel Visch/van gedaente/ ende smack als Schelvis/ als sy selver begeerden. Maer alsoo sy inde selve Baey voor een Oostelijcke wint niet wel beschut laghen/ ende de Zee grof aen schoot/hadden sy haer gespoet/om van daer te gheraken/al eer sy ons in't gesicht hadden ghekregen. Het was den gantschen nacht kalm-stil.

Den 4. een moy koeltjen uyt de Z. Z. O. ende Zuyd-Oost.

Den 5. was de wint W. Z. W. met groote kaken/ hagel ende regen.

Den 6. met den daghe saghen wy de Caep de Hoorn N.N.W. drie mijlen van ons/ende om dat wy een stijve W. Z. W. wint hadden/ daer mede wy niet boven 't lant connen zeylen/hebben wy't om de Zuyd gewent. Sie Caep de Hoorn.

Den 7. 's morgens liep de wint N.N.W. ende na de middagh/N.N.O. ende N. O. de koelte al even sterck continuerende. Op de nae-middagh wierp het de Vice-Admirael op de ly/ende hieuw sijn Gallioen af/ buyten de woelingh/ghelijck 't Schip Amsterdam, ende meer anderen al van te voren ghedaen hadden. In de nacht kreghen wy soo subyten storm uyt den Westen/dat eenige Schepen haer mars-seyls verloozen.

Den 8. hadden noch al harde storm uyt den Westen: op de middagh de hooghte 57. en een derdendeel graden. Wy waren seer verwondert over dese hooghte/ overmidts wy op gisteren meerder hooghte behoorden ghehadt te hebben/ende ondertusschen noch ontrent 12. mijlen om de Zuyt gezeylt waren/daeromme presumeerden/dat alhier harde stroom moste gaen/ maer/oft hy om de Oost/ofte West/gingh/konden wy niet weten.

Den

1624. Den 9. continueerde de storm upt den West-Noord-westen.

Ianuari. Den 10. op de middagh de hoogte 58 graden en een half/ende waren met den storm upt den W. N. W. met schoover zeyl Z. ten O. gezeylt.

Dē 11. de hoogde als op gister/en haddē een hert vaerweer upt dē N. W.

Den 12. hadden wy noch harde koelte upt de Westelijcker hant. Op dese tijt regeerde de honger seer in de Vlote/ om dat het rantsoen van broodt/en toe-spijse niet verhoogt en wert/ de koude die ongelijck grooter was/als voor desen/was oorsaeck dat de Maets seer qualijck met haer toe-geleyde rantsoen haer konden behelpen/en also onse langhe reyse/die wy noch voor handen hadden/ons rade tot menageren/ soo konde men met de strafheyt van Iustitie de moetwilligheydt van eenighe/die anderen haer broodt/en rantsoen outstalen/te desen tyde naeulijck in toom houden.

Den 13. was de wint meest N. W. wy kregen des nachts veel sneeu/ ende hagel-buyen.

Den 14. bevonden wy aen des Sons opgangh 25. graden Noord-oosteringe/anderen hadden maer 23 ende eenige maer 21. graden/soo dat de afwijckinghe/ hoewel de Compassen wat verscheelden/ extraordinaer groot bleef/waer van wy ons niet genoegh konden verwonderen. Wy kregen op de middag de hoogde 56 en een derdendeel graden. Naer de middagh dede de Heer Admirael den Raet ontbieden/om der Stier-lieden advijs over de Stroom te verstaen/maer so haest de witte vlagge waeyde / saghen wy de Caep de Hoorn W. N. W. seven mijlen van ons/ waer upt volghde/dat ons de stroom geweldigh om de Oost ghesct hadde/hoe-wel dit ver buyten onse gissinge was/want wy vastelijck gheloofden dat de stroom volgens het schrijven van Le Maire om de West gingh/waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre by Westen de Caep de Hoorn waren. Naer de middag is de Vice-Admirael by de Heer Admirael ghekomen/ proponerende/ oft niet geraden was/nadien wy in 12. dagen tijts meer verachtert als gheavanceert hadden/dat men ontrent de Caep de Hoorn eenige Baeye/ofte Voerde opsochte / daer de Vlote haer op een nieu van water mochten versorghen/ waer op by de Heer Admirael/en Vice-Admirael besloten wiert/dat sy/soo verre de wint teghen morghen goedt wert/ dat men het soude laten voortstaen/om dat in onbekende Baeyen/met soo sware Schepen op te soecken/ vele swarigheyt gelegen was/ doch by soo verre de windt tegen morghen niet veranderde/maer staen bleef/dat men alsdan soude toesien/om in de eene/ofte de andere Baey/ water ende ballast te bekomen. Tegen den avont kregen wy de wint Noord-oost/en N. N. O. dan hy veranderde 's nachts/ ende liep N. W. ende N. N. W.

Den 15. 's morgens met den dage hadden wy de Caep de Hoorn 2. mijlen W. N. W. van ons. Ons ghevoelen was/ dat wy met soo een door-gaende koelte de Caep te middernacht souden hebben ghepasseert/ maer de stroom liep soo sterck om de Oost/dat wy hem even doodt zeylden/en het middagh was/al eer wy de Caep Noorden van ons kregen. In't voorby zeylen/sagen wy tusschen de Caep de Hoorn, ende de naeste Caep by Westen een groot Inwijck/die hem so wijt te landewaert op streckte/als men be-oogen konde/ daer wy verhoopten dat men eenige goede Baeyen soude vinden/ ende om dat na de middagh de windt West liep/daer mede wy om de Zuyd loopende/voorseker benedē de Caep souden drijven/ so heeft de Heer Admirael het

het Jacht voor-uyt ghesonden / ende is met sijn Schip tusschen beyde de Capen in geloopen/hopende datmen daer een goede reede soude vinden/om de Schepen den aenstaende nacht te setten/ ende dan op morghen naer een bequame plaetse uyt te sien/daer men de Schepen van water/ballast/ ende brant-hout mocht versorgen. Wy liepen tot op 52. vademen/daer op ons docht dat wy eenige goede Voerden sagen/maer also het (de nacht op handen zijnde) stille wert/ende wy geen gelegentheyt sagen/om de aenstaende nacht te setten/hebben wy t'zeewaert gewent. In de voor-nacht kregen wy een Noordelijcke windt/ daer mede wy uyt de Baepe liepen / ende ons cours langhs de wal stelden. 1624. Januari.

Den 16. was de wint N.N.O. tot op de middagh/ doen het stil wert/en wy de hooghte kregen van 56. graden en 10. minut. de Caep de Hoorn Oost van ons zijnde. Wy sagen als doen 2 Eylanden/die ontrent 14 of 15 mijlen by Westen Caep de Hoorn leggen/ in de Caerte niet bekent/ en lieten een Chaloup aen de dregge leggen/ om te vernemen hoe de stroom liep/ die wy bevonden om de Noord-west te gaen. 's Avonts liep de wint Zuyt-west.

Den 17 's morgens was de wint West-Noord-West/gelijck hem de wal streckte. Also wy den voorleden nacht verre te rugh gedreven waren/en voorseker was/ by so verre de wint continueerde/dat wy beneden de Caep de Hoorn souden raken/ vont de Heer Admirael goet/ dat wy ons cours na een groote Voerde souden stellen/ namaels Nassausche Voerde genaemt/ende verwachten daeromme het Jacht de Wint-hont, om het selve te laten voor seylen / maer de Vice-Admirael vreesende / dat met het tardeeren van 't Jacht den dagh soude eyndigen / ende de Vlote beneden de geseyde Voerde dryven/heeft/als wesende de voorste/sijn cours recht de Voerd in geset/ ende die ontrent twee mijlen inghesey lt zijnde/ sijn ancker laten vallen/ ende de vlagge laten waeyen/tot een teecken datter goede ancker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den avont mede op de reede ghekomen / ende hebben het geset op 25. a 30. vademen kalckachtige gront. Komē in *Schapenhams* Baey ten ancker.

Den 18. zijn de Capiteyns door ordre vande Heer Admirael na lant geroept/om na de gelegentheyt van't Lant te vernemen: sy vonden tegē over de reede een bequame plaetse / alwaer men voor de barninge bevrijt konde legghen/ daer men het versch water uyt het gebergte vlietende/ met emmers in de Boots conde toe-reyckē/en daer ballast/en brant-hout genoegh te becomen was. Dit was in de derde Baey/van de Zuyt te tellen/na de naem van de Vice-Admirael/ Schapenhams-Baey genoemt.

Den 19. 's morgens moy weder: op de middagh ontstack subytelijck soo groote storm uyt den W.Z.W. dat de Schepen/ Delf, Orangien, Mauritius ende de Eendracht door ginghen/ die terstont ander anckers uyt brachten/ en haer stengen door-schoten/ende soo bleven vast houden. De Boots/ende de Chaloupen die tusschen het Landt/ ende de Schepen waren/deden haer best om haer aen 't eene / ofte ander Schip te bergen / maer de Boot van 't Schip de Hope wert omgeslagen/ dan wert met groot gheluck gesalveert. Op den avont was het goet weder.

Den 20. op de middagh begost het weder te stormen uyt den Westen/ soo dat de Boots den gantschen na-middagh niet konden verrichten.

Den 21. is de Vice-Admirael met het Jacht de Winthont onder seyl ghegaen / ende opwaert aen de Voerd inghevaren / om de ghelegentheydt te besich-

1624. besichtigen/ende te vernemen/ofter eenighe ververschinghe van beesten te bekomen ware.

Frebru. Den 22. een Weste wint/en variabel weder/den eene ure een storm / ende d'ander uur schoon weder:des namiddaegs kregen een harde storm/ so dat een partye van ons volck aen landt mosten staen blyven. Van daegh vertoonden haer de Wilden aen de water-plaetse/die met ons volck in vrientschap verkeerden.

Den 23. 's morghens variabel weder / ende nae de middagh een storm den Westen / soo dat het Schip den Arent neghenthien mannen heeft moeten laten staen / die syn Boot om het harde weer niet dorst aen Boort halen.

Den 24. doen de Boots aen lant quamen/ vontmen van de 19. man van 't Schip den Arent, niet meer als twee man levende/die verhaelden/hoe dat de Wilden op gister avont de resterende 17. van haer volk/ met haer knodsen/slingers/ende piecken omgebracht hadden/ sonder dat de Wilden eenig leet van ons volck aenghedaen wert/'t welck sy lichtelyck hadden konnen doen/om dat het selve volck geen ghe'weer by haer hadden. Men vont aen strant niet meer als vyf dooden/waer onder de Opper-stierman/ende twee jongers waren:de Opper-stierman was op een vreemde wyse gemartelt/ ende de jongers waren in stucken van een gescheurt / alle de ander hadden sy met ghenomen / om te eten. De Heer Admirael dese tyding verstaende/ heeft gecommandeert dat yeder boot/die aen lant voer/ 8. of 10. Soldaten tot bewaringe soude mede nemen/om van de Wilden bevrydt te zyn/maer na die tyt hebbē wy geen Wilden ontrent de Reede meer gesien:'s Avonts een harde storm uyt de Westelycker hant.

Den 25. voor den dag is de wint afgenomen/ende kregen een koelte uyt den N.O. en O.N.O. met welcke windt de Vice-Admirael/met het Jacht de Wint-hondt by de Vlote ghekomen is/ rapporterende aen de Heer Admirael 't geen haer op de reyse wedervaren was/dat sy voor eerst recht toe na de plaetse gheloopen waren / daer men van de Reede roock konde sien opgaen/ op de plaets in de Caert Wint-honts-Baey genoemt/alwaer sy de naeste nacht hadden geset gelegen / ende dat sy 's morgens met een Chaloupe daer na toe roeyende/eenige Huttekens vonden/alwaer de Wilden by haer quamen : dat sy van daer met het Jacht om de Oost zeylende / een groot Canael gepasseert/ en so by Oosten de Caep de Hoorn vervallen waren: dat sy buyten het selve Canael achter een hoeck/ende binnen een Eylant / Terhaltens Eylant ghenoemt/ ondertusschen hadden ghe set gelegen/tot dat sy met de Oostelycke windt weder by de Vlote gecomen waren. Hy verklaerde/ dat Terra del Fuego (ghelyckerwys als de Caerte sich vertoont) in veel Eylanden verdeelt was/en dat men/om in de Zuyt-zee te geraken/Caep de Hoorn niet behoeft te passeeren / maer datmen het selve by Zuyden latende leggen/ van de Oost de Nassousche Voerd in-loopende/by Westen de Caep de Hoorn kan in Zee komen/ende alsoo sich over al veel bochten/ende Inhammen vertoonden/die so wyt te Landewaert op strecken/ als men be-oogen kan/ dattet te presumeren is / datter in dese Nassousche Voerde passagien zyn/waer door men t' Scheep inde Magellaensche Straet souden konnen ghe-raecken.

Terra del Fuego is meest berg-achtig/ dan heeft over al schoone Valeyen/ en lu-

en lustige beemden/die bevloeyt wordē met schoone afwateringen/uyt het gebergte spruytende/ende verciert sijn met schoone kruyden. Het heeft tusschen de Eylanden verscheyde goede Reeden/daermen een Vloot Schepen met sekerheyt soude konnen bergen/alwaer bequame water-plaetsen zijn/daer men overvloet van hout om te branden/en steen tot ballast genoeg bekomen kan. 't Gebergte/'t welck uyt der zee schijnt dor/en bar te wesen/is geheel met geboomte beset/al te samen na het Oosten over-hellende/om de geweldige Westelijcke winden/die in dese contreye ordinaris domineren. De aerde van 't gebergte/daer dit geboomte op wast/is veenachtig/bol/en niet boven 2. ofte 3. voeten diep/'t welck men met een stock door de aerde/tot op de steenachtige klippen stekende/lichtelijck ondervindet. De Lucht in dese contreye is seer windig/en veel tempeest onderworpen/en dat om de groote exhalatien/die uyt de wateren rijsen/en met groot ghewelt van de west/om de Oost gedrevē wordē/en om dat dese westelijcke winden ontrent Terra del Fuego, so dapper op koelen/als in eenig oort van de werelt/en soo subijt en onverwacht/gelijck wy in de Nassousche Vloot dagelijcks zijn gewaer geworden/datmen naeu tijt heeft om een zeyl neer te strijcken/en soo geweldig/dat de Schepen voor 2. en 3. Anckers/onder een opper-wal leggende/door-dreven/en de Boots aen 't Schip vast zijnde/omgeworpē worden; daerom moeten die gene/die om de West willen wesen/Terra del Fuego so veel mijden/als eenighsins doenlijck is/en haer om de zuyd begeven/alwaer sy van de westelijcke winden ontslaghen zijnde/een zuydelijcke wint (na vermoeden uyt onse ondervindingh) sullen ontmoeten/die haer buyten twijffel ter begeerde plaetse sal brengē. De Inwoonders van Terra del Fuego zijn van nature blanck/als die van Europa, als bleeck uyt een jong kint/'t welck wy gesien hebben/maer sy bestrijcken haer lichaem met roodtsel/en schilderen haer op menigerhande wijse: Eenige zijn root van aensicht/van beenē/armen/handen/ofte ander leden/de rest van 't lichaem wit/plackerig beschildert of bestreken hebbende: daer zijnder ooc eenige die half root/half wit zijn/so dat yeder op een besondere wijse geverft is. Sy zijn kloeck van persoon/en van leden wel geproportioneert/van groote/en stature als die van Europa. Sy dragen lanck/dick/swart hayr/om te vreesselijcker te schijnen/en hebben scharpe tanden als een mes. De Mans gaen heel naeckt/sonder haer schamelheyt te bedecken/maer de Vrouwen bedecken deselve met een stuckjen leers/zijn op de selve wijse geschildert als de mans/en vercieren haer hals met een snoerken van schelpkens/of hoornkens. Eenige/doch weynige/van de Inwoonders hebben een Robbe-vel om haer schouderē hangē/'t welc weynig beschutsel tegens de koude by-brengt/die hier extra-ordinaris groot is/so dat het te verwonderen is/hoe sy des winters de koude konnē uytstaen. Haer huttekens of kuypkens zijn van boomen te samen geset/beneden ront/en boven spits toe-lopende/tents-gewijse/daer eenige openheyt gebleven is/om de roocks wil: sy zijn 2. of 3. voetē diep in de aerd uytgehalt/en buytē met aerde beset. In haer hutjens is niet te vindē/als eenige biese korfkens/daer haer vis-tuyg in is/'t welc bestaet in eenige lijnkens/en steene vis-hoeckjens/op onse wijse/aerdig gemaect/daer sy mosselen aenhangen/waer mede sy so veel vis vanghen als sy begeeren. Haer geweer is verscheyden/eenige hebben pijlen ende bogen/welcke pijlē voor aē steene harpoenkens hebbē/die konstig gemaekt zijn. Sy hebbē ooc

lan-

1624.
Febru.

Beschryvinge vā *Terra del Fuego.*

1624. lange spiessen/ aen de punt met een scherp beenken voorsien/ 't welck tanden heeft om te beter in't vleesch te hechten/ oock knodsen/ en slingers/ daer
Frebru. sy met groot ghewelt mede konnen werpen/ ende steenen messen/ die scherp snijden. Sy hebbē altijt haer geweer by haer/ door oorsaeck (na so veel wy uyt haer gebaer konden verstaen) dat sy continuele krijgh voeren met een ander geslacht/ eenige mijlen om Oost aen de Goeree, en ontrent Terhaltens-Eylant woonende/ die uyt den swarten geverft/ en geschildert zijn/ even gelijck de Inwoonders van Schapenhams Baey, en de Wint-honts Baey, uyt den rooden. Haer Schuytkens/ ofte Canoes zijn waerdig om te sien/ ende konstich gemaeckt/ op de na volgende wijse: Sy nemen eē geheele bast van een van de dickste boomen/ die sy so weten te buygen/ sommige riemen uytsnijdende/ en dan die weder toe-naeyende/ dat het ten laetsten de forme krijgt van een Veneets Gondelken: dit weten sy seer aerdich te doen/ stellende de bast op houtkens/ gelijck men de Schepen op stapel in Hollant doet. Als nu de bast/ de forme van een Gondel hebbende/ bestorven is/ soo overleggen sy de bodem van vooren tot achterē dwers over met houtkens om de vastigheyt/ die sy weder overleggen met basten van boomen/ ende so hecht te samen binden. In dese Schuytkens/ die 10/12/14/ en 16. voet langh/ en ontrent twee voet breet zijn/ konnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/ sonder dat sy vleugels daer aen hebben/ ende scheppen daer mede so sterck/ als men met een beroeyde Chaloup soude konnen roeyen.

Wat aengaet den aert/ ende de natuere van dese Inwoonders/ daer inne zijn sy meer de onredelijcke beesten/ als menschen gelijc/ want behalven dat sy menschen-vleesch raeu verslinden/ ende men niet een vonckken van Religie/ ende Politie in haer bemerckt heeft/ so zijn sy so onbeschaemt/ ende beestachtigh/ dat sy dick haer water een ander op't lijf souden maecken/ ten waer men haer selver ontweeck. Sy verstaen haer seer weynigh van het Europische geweyr/ denckende niet datmē met een Rapier/ veel min met een Musquet yemant schaden kan/ maer vatten met haer handen soo licht na de lemmer/ als na 't gevest. Sy zijn al t'samen boos/ en schelmachtich/ betoonende met den eersten den vreemdelinghen niet als alle vrientschap/ ondertusschen nieuwers om denckende/ als om de selve op het onvoorsienste overvallen/ ende te massacreren/ gelijck het de seventhien mannen van't Schip den Arent wedervaren is/ als boven verhaelt. Hierom sullen die gene/ die namaels de Nassausche Voerd souden moghen aendoen/ (alwaer overvloet van schoon water/ ballast/ ende brant-hout te bekomen is/ maer Vee noch Visch heeft men ontrent Schapenhams Baey niet konnen vernemen/ als alleen Mosselen/ die over al in meenichte zijn/) naerstigh hebben te letten/ ende toe te sien/ dat sy dese Wilden/ wat gebaer sy oock maecken/ ende hoe geckelijck sy haer aenstellen/ gantsch niet en vertrouwen/ maer gestadigh op haer gheweer letten/ ende dat sy haer volck (om beesten/ ofte ander ververschinghe van de Inwoonders te bekomen/ die wy weten dat aldaer te Landewaerdt in zijn/ niet en pericliteren) ghelijck anders lichtelijck soude konnen gheschieden. De indicien waer door wy weten/ dat in Terra del Fuego Beesten zijn/ zijn dese: Men heeft op verscheyen plaetsen den dreck/ ende het gheweyde van Beesten/ ende pezericken van Stieren ghesien. Oock is de Vice-Admirael/ onder Goeree met het Jacht ten ancker legghende/ van een Soldaet/ die sich wat wijder te landewaerdt in be-

in begeven hadde/ aengedient/ dat by hem in een groene beemde meenigh- 1624.
te van beesten ghesien waren. Op den avondt ontstondt soo vreesselijc-
ken storm uyt den Westen / dat de Schepen onder een opper-wal met drie/ Februa.
ende vier Anckers een groot stuck door-dreven / waer door verscheyde
Schepen Anckers ende touwen verlooren/ende de Chaloupen/ende Boots
schadeloos raeckten/ ja het waeyde soo vreesselijck/dat men op het Schip
naeuw staen konde. In dese storm is de boodt van 't Schip Orangien om-
ghewoorpen/daer acht man in verdroncken: ses werden noch van 't Schip
Delf gebercht/na dat sy wel anderhalf uur geswonnen hadden.

Den 26. 's morgens nam de storm noch meer toe/ so dat alle de Schepen genoech te doen hadden.

Den 27 heeft de Heer Admirael/om dat de Schepen in de Baey leggende/ daghelijcx in perijckel stonden/ van anckers/ ende touwen te verliesen/ ende op een lager wal te drijven / een schoot ghesehooten/ om onder seyl te gaen:de wint was Noordelijck/waer mede wy dichts langs de West-zyde van de Voerd dachten in zee te loopen/ maer eer wy buyten quamen/werdt het doot stil/ soo dat ons de harde dyningen/ die door de voorleden stormen veroorsaeckt waren/dwers na de Oost-hoeck van de Voerd toesetteden/en by so verre de stilte noch een ure gecontinueert hadde/ souden verschepden Schepen tegen de klippen hebben gedreven/daer geen ancker-gront was en daer het soo hart barnde / dat het ysselijck om sien was/ maer de koelte wackerde/ so dat wy sonder schade in Zee geraeckten. Op den avont kreghen wy een storm uyt den Westen/die den gantschen nacht continueerde.

Den 28 bleef het noch so sterck uyt den Westen koelen/dat wy de Mars seyls niet konden gebruycken.

Den 29 was de wint noch West-noord-west/als op gisteren/ ende lieten het Schover-seyl voort-staen.

Den 1. Martius,'s morgens maeckten wy de Mars-seyls by/ende doen Martius
Noordelijckte de windt/ dat wy West-noord-west konden aen-gaen. Op de middagh de hooghte acht-en-vijftigh graden / ende liep doen de windt weder Westelijck.

Den 2. op de middach de hooghte 59 graden/ende waren met een West-noord-weste wint Zuyd-zuyd-west geseylt.

Den 3 op de middagh de hooghte 59. en drie vierendeel graden:de wint was Noord-west. De meeste Zee-varende persoonen hebben tot noch toe gheachtet/ dat het wel door de Strate van Le Maire nae Chili te komen is/ maer onmogelijck om van Chili, ofte Peru door de Strate van Le Maire weder in de Noor-Zee/achtende dat de gestadige Zuyde wint inde Zuyt-zee sulcx in geenderley wijse toeliet / maer de sake is geheel anders ghelegen: want dese Westelijcke/en Noord-weste winden betoonen/dat het ongelijck lichter valt van Chili door de Strate te passeeren/de cours nemende langs Terra del Fuego, als anders nae Chili gaende / wanneer men hoogh om de Zuyd loopt/om vande Westelijcke winden ontslagen te wesen.

Den 4. was de wint W. Z. W.

Den 5. kreghen wy de hooghte 58. en twee derdedeel graden : de windt W. Z. W.

Den 6 de wint W. N. W. ende N. W. De Heer Admirael hadde groote vreese/ dat dese w. n. w. winden/ die soo langhe achter een waeyden/ wel

1623. machten een passaet-wint wesen / want wy hoe langher hoe minder kans
Martius sagen/om by Zuyden Caep de Hoorn in de Zuyd-Zee te geraecken / ende om dat wy nu dagelijcks groote stormen/ mist/ ende regen kreghen/daer door lichtelijck de Schepen van malkanderen souden komen te geraken / die de westelijcke windt continuerende / niet souden weten waer na toe sy haer cours souden stellen/om by de Vlote te komen/ alsoo geen ander plaetse by de Hoogh-Mogende Heeren Staten/om malkander te wachten was gestelt/als de Eylanden van Johan Fernando, die sy/in sulcken geval/niet souden konnen beseylen. De Heer Admirael dese swarigheden considerende/ heeft desen morgen den Raet vergadert/ende geproponeert/dat yeder een sijn advijs soude seggen/welcke plaetse hy bequaemste achte te wesen/om met de Vlote te verwinteren/ende waer de Schepen/die door ongeval van de Vlote versteken/ malkanderen souden vinden / by aldien de Westelijcke winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaetsen by den Raet voor-geslaghen Terra del Fuego, de state Magellanes, en meer anderen: eyndelijck na veel debatten op de commoditeyten/ende incommoditeyten van de voor-ghestelde plaetsen gevallen/wert goet gevonden/dat men voor eerst noch twee maenden souden by-houden/om te sien/oft wy de selve Caep konden passeeren/ende in de Zuyd-Zee geraken.

Den 7. op de middag de hoogte van 60 en een vierendeel graden: de wint was uyt den W.N.W. die op den avondt soo sterck op-koelde/dat wy het met schoover-zeyl lieten voortstaen.

Den 8. was de wint variabel uyt de W. hant. Wy gisten op de middagh de hooghte van 61. graden.

Den 9. 10. ende 11. de wint uyt den Zuyd-westen/ende Z.Z.W.

Den 12. ende 13. de wint Noordelijc/somtijts mistig/ en regenig weder.

Den 14. 's morghens misten wy het Schip Orangien, 't welck wy van daegh niet weder in 't ghesicht hebben gekregen. Op de middag de hoogte 58. graden. Naer de middag de wint variabel/en in de voornacht West.

Den 15. 16. ende 17. de windt uyt den Zuyd-Westen/ende Zuyd-zuydwesten.

Den 18. 19. en 20. de wint Z.Z.O. een doorgaende koelte. Dit was een wint die ons recht diende/en om de goede getempertheyt van de Locht/en bequaem weder/also wy tot noch toe schier continueel buyig weder gehad hadden/scheen het dat wy in een ander werelt waren.

Den 21. en 22. de wint N.N.O. Den 23. een storm uyt den Z.W.

Den 24. misten wy twee Schepen / Mauritius ende de David, die wy van daegh niet weder by ons gekregen hebben/soo dat de Vlote noch 7. Schepen sterck bleef. Op den avont de hoogte 47. graden/ ende hadden de wint W.Z.W.

Den 25. werdt inde Vlote gheordonneert/datmen de Compassen/die sint den 6. December voorleden op 18. graden Noord-oosteringe hadden gelegen/saude verleggen op 5. graden Noort-oosteringhe / gelijck als die doen ter tijt in de Vlote bevonden wiert. Desen middagh hadden wy de hoogte 45½. graden/ de wint was West-noord-west.

Sien 't Den 26. en 27. de wint N.N.W. ende N.W.
vaste lant Den 28. bevonden wy 't lant van Chili O.Z.O. van ons. Op de middag
Chili. de hooghte 42. en een seslendeel graden. Op den avondt waren wy door

de Weste

de weste wint het lant so genaeckt/dat wy niet boven een myl daer af wa- 1624.
ren/ende soo de wint ruymde/zijn wy t'Zee gheloopen. Het lant vertoont
hem twee/ende drie dobbel met redelyck hoogh gebergte. De Heer Admi- Martius
rael kranck te bedde leggende/ soo hy verstont dat wy Chili voor ons had-
den/ende even voor de Port van Chilue vervallen waren/daer Swarte Theunis
in 't Jaer 1603. met sulcken affectie van de Inwoonders ontfangen was/
hopende assistentie van hem tegen de Spangiaert te bekomen/ soo verklaerde
hy wel te wenschen/dat hy in syn instructie mocht gelast wesen/om na Chi-
li recht toe/recht aen te gaen/door dien hy meer hope hadde/ dat wy aldaer
(alwaer de Inwoonders der Spangiaerden harde vyanden zijn) beter yets
goets souden verrichten/als ter gedestineerder plaetse/maer onse instruc-
tie/geẽ ander oog-merck hebbende/als de conqueste van geheel Peru,en liet
sulcks niet toe/en begeerde dat wy eerst aen de Eylandẽ van Iuan Fernando
souden ververschen/en van daer recht toe na Arika loopẽ/ om de Spaensche
Gallioens te vermeesteren/ende na de inneminge van die plaets/met hulpe
van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen.

Den 29. 30. en 31. was de wint Zuydelijck/met schoon heerlijck weder/
en slecht water.

Den 1. April op de middagh de hooghte 38 en een sestendeel graden/ende Aprilis.
hadden een doorgaende Z.Z.O. wint. Wy verstonden dat de Vice-Admi-
rael aen een sware sieckte te bedde lag / so datter op dees tijt weynig hope
was/dat dẽ Admirael ofte Vice-Admirael het levẽ daer af souden brengẽ.

Den 2. ende 3. een doorgaende Z. wint.

Den 4. op den middagh sagen wy het Eylant van Iuan Fernando, W. ten
N. van ons/ ende hadden alsdoen de hooghte 33. graden en 50. minut. Wy
hielden dicht by de wint/tot op den avondt/ doen de Heer Admirael vreese
hebbende/dat wy by N. het Eylandt souden drijven / het Jacht voor uyt
sont/om met de klare Mane-schijn de Reede op te soecken/en soo wy na het
Eylant toe-hielden/vervielen wy op de Zuyd-zyde van 't Eylant/ maer so
het Jacht geen teken dede van de Reede gevonden te hebben / hebben wy
t'Zeewaert gewent/ en na een ure weder over leggende / zijn wy een wey-
nigh voor den dage op 30 vademen ten ancker gekomen.

Den 5. met den daghe heeft den Heer Admirael een Chaloup nae landt Arriberen aen het Eylandt *Guan Fernando.*
gesonden/om te sien/oft wy op Reede gheset lagen/en wat ververschinghe
aen lant te bekomen was/die terstont uyt vele circumstantien bevant / dat
dit de rechte Reede niet en was/maer dat hy was bet om de Noord ghele-
gen/waerom wy onder zeyl gingen/en so wat Noordelijck loopende/sagen
wy een ander Baey/by na een myle wijt/wiens punten Noord-west/ ende
Zuyd-oost van den ander laghen/ende om dat wy in dese Baey seer varia-
bele wint/ende stilten kregen/hadden wy groote moeyte met boucheren/ al
eer wy de Schepen soo wijt konden brenghen/ dat wy met 60. oft 70. vade-
men bots grondt konden bewerpen : de Schepen hadden den gantschen
dagh werck / al eer sy ontrent de Zandt-Baey quamen / daer de groene
Valeye is.

Den 6. wert goet gevonden/dat yeder Schip eenige Driesse Ruyters/ en
Pallisaden souden maken / om in ons exploicten te Lande te gebruycken/
oock is de Vice-Admirael (die van sijn sieckte opghestaen was) met eeni-
ghe uyt den Raedt gecommitteert: om de Schepen te besien/oft sy nae be-

1624. hoozen gearmeert waren/ende de Constapels te examineren/oft de stucken op haer behoorlijcke maet geladen werden. Op den avont is het Schip de
Aprilis. Griffioen op de Reede by ons gekomen/het welck wy meenden dat over een maent alhier behoorde ghearriveert te zijn / om dieswille wy soo langhe in Schapenhams Baey hadden gheset ghelegen. Het was den tweeden Februarii twee of drie uren/nae dat wy de Baey in de Strate Le Maire ghepasseert waren/met een Noordelijcke windt uyt de Baeye gheraeckt: het hadde op de hooghte van 60. graden ghewet/ ende ghewelдighe stormen uyt gestaen/ maer de Caep de Hoorn noyt in 't ghesicht ghekreghen. De Capiteyn verklaerde oock/ dat de selve Baey/ voor desen Valentijns Baey ghenoemt / seer goede ancker-grondt hadde/ ende bequam was om onse gheheele Vlote te bergen/ende dat het toe-roepen vande Boot van't Schip Orangien,om niet ten ancker te komen/ tegen sijn wil/ ende sonder fondament geschiet was.

Den 7. van daegh roepden twee Chaloupen/ de een by Zuyden/ ende de ander by Noorden het Eylant om/om te sien/of pewers eenige versteecken Schepen van de Vlote gheset lagen/ dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Reede gekomen/ verhalende/dat sy/ sint sy van de Vlote gheweest waren/een Mars-seyl/ende Schover-seyl door storm verloozen hadden/ende dat sy onderwegen twee mael de vaste Kust ghesien hadden/ eens op de 50. ende den tweeden-mael op de hooghte van 41. graden.

Den 8. zijn vijf persoonen van't Schip Hollandia, om dat sy het ruym opghebroocken/ ende de wijn met Galey-vaetkens daer uyt gehaelt hadden/gecondemneert om gehangen te worden.

Den 9. de Boots / ende Chaloupen waren nu daghelijcks besich/ om de Schepen van water / ballast/ende brandt-hout te versorgen. Wy versagen ons oock van balcken/ die tot swalpen gesaeght werden / om de voor-Casteels/ende de Schepen boven schoot-vry te maken voor een Musquet.

Den 10 zijn door't voor-bidden van meest alle de Officieren vande Vlote de 5. ter doot verwesene persoonen van't Schip Hollandia,by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11. hebben wy preparatie ghemaeckt / om op morghen t' seyl te gaen. Op den avondt hebben wy 't Schip de David in't ghesicht ghekreghen/ het welck ontrent de Zuyd-punt van de Reede geset heeft. De Capiteyn veradverteerde den Heer Admirael / dat het Schip Mauritius mede op de wercke was/ende dat sy al vijf/oft ses daghen ontrent het Eylandt ghesworven hadden / sonder het selve door contrarie windt te konnen beseylen.

Den 12. heeft de stercke Noordt-ooste wint belet / dat wy niet konden
Gaen onder seyl gaen:oock heeft het Schip Mauritius,'t welck by Zuyden het Ey-
t'seyl van lant was/daer door de Rede niet konnen beseylen.
Iuan Fer- Den 13 was de wint Noord-west/en so wy meenden onder seyl te gaen/
nando. is het Schip Hollandia,de Eendracht voor de boegh gedreven/waer door het
Beschrij- Schip de Eendracht, by na sijn gantsche Boegh-spriet verlooren heeft/soo
vinge van dat de Vlote een halve dagh verlet is/maer het selve by provisie wat gere-
de Eylan- pareert zijnde/is men nade middach onder seyl gegaen. De Eylanden van
den van Iohan Fernando zijn twee/waer van het Oostelijckste/wesende het grootste/
Iohan Fer- leyt op de Zuydelijcke breete van 33 gra. en 40 minu. ontrent 70 duytsche
nando. mijlen

mijlen by westen de vaste Kuste van Chili;het ander/volghens het segghen 1624.
van de Spaensche Piloten/W.ten N. van het eerste/20.mijlen. De Span-
giaerts noemen het Oostelijckste Isla de Tierra, ende het Westelijckste Isla de Aprilis.
Fuera;so dat het een groot abuys is/de klippe/die in het Z.W.van het Oo-
stelijcke Eylant leyt/voor het tweede/ende het kleynste Eylandt van Johan
Fernando te nemen/daer de voorsz Eylanden 20000 mijlen vanden anderen
verscheyden leggen/ende het westelijckste Eylant mede soodanighe klip-
pe heeft. Het grootste ofte Oostelijckste Eylandt / daer wy met de Vlote
onder hebben ghe'set ghelegen/ is groot in sijn omvangh ontrent 6.mijlen/
streckt meest Oost / ende West / twee ofte derde-half mijl langh / ende heeft
sijn Reede aen de Noordt-Oost zijde / daer eenighe Valeyen zijn / met kla-
ver ende gras bewassen: de Baey heeft steyl-op-gaende grondt/eensdeels
rutsigh/ende vuyl/ eensdeels swart zant. Men heeft om de groote diepte/
veel moeyten/ al-eer men op 34.en 30.vademen / een half Musquet-schoot
van 't Lant kan ten ancker komen/door dien men by de wercke zijnde/veel
variabele winden ende stilten krijght/soo dat wy genootsaeckt waren ons
Anckers op 80.ende 90.vadem te laten vallen / ende gheraeckten soo met
worp-anckers uyt te brengen tot op 30.vademen/ daer de rechte Reede is.
Naer de windt/ die wy/ in de Baeye ghe'set zijnde / ondervonden hebben/
schijnt het/ dat men dit Eylant soo wel van by Noorden/ als van by Zuy-
den kan bezeylen;doch is seecker/ datter in de Somer beter ghelegentheyt
is/om dit Eylandt van by Zuyden/ ende in de winter van by Noorden aen
te doen. Dit Eylandt heeft abondantie van goet water/ende is overvloe-
digh van alderhande Vis/ die seer soet van smaeck is/ende sonder moeyten
gevanghen wort/want men laet soo haest den hoeck gheen halve voet in 't
water sincken/of de Visschen swemmen om strijt na het aes/soo dat men al-
leenlijck heeft op te halen.Zee-Leeuwen / ende Zee-Robben zijn hier met
duysenden/die by dage uyt der Zee op-komen/om haer in de Sonne te ver-
lustigen. Ons volck sloegender veel doodt om te eten/ ende veel om play-
sier ende tijdt-verdrijf/die op 't jonghste sulcken stanck veroorsaeckten/dat
men naeu aen Landt geduren koste/eenige smaeckte het vleesch/ tweemael
opghesoden/ofte ghebraden/ende het vette daer afgesneden/als Schapen-
vleesch / anderen walghden daer af / ende en konden het niet verdraghen.
Bocken zijnder in grooter menighte / maer niet soo goet van smaeck/ als
die van 't Eylandt S. Vincent, ende zijn om het kreupel-bosch / qualijck te
vanghen/ maer ander ghedierte en hebben wy hier niet vernomen. Wat
aengaet de Fruyten / wy hebben veel Palmyten op 't ghebergte vinden
staen/ende ontrent de Reede drie Quee-Appel-boomen / waer van wy on-
trent 100 Appelen bekomen hebben/voort geen ander Fruyten meer. Dit
Eylant is rijck van Sandel-hout/dan is soo goet niet / als 't geen van Ti-
mor komt/ het heeft oock een soorte van seer hart / en vast-houdende hout/
als YPen-hout/'t welck bequaem is tot gyen-blocks/ ende schijven : oock
is alhier houdt/'t welck dienstig is om te verwercken/ende tot brant-hout
te gebruycken;maer hooge boomen/die tot masten ofte stengen souden die-
nen/hebben wy nieuwers konnen vinden. Eertijts plachten op dit Eylant
10.of 12.Indianen te wesen/ om vis te vangen / en traen vande Zee-Rob-
ben te branden/'t welck na Lima gevoert wiert/maer tegenwoordig is het
gantsch onbewoont. Aen dit Eylant zijn 6.man van 't Schip van de Vice-

1624 Admirael/ drie Soldaten/ ende drie Bosschieters al willens staen blijven/ die de Vlote niet langer wilden volgen.

Aprilis. Den 14. dreven wy in stilte.

Den 16. ende 17. was de wint uyt de Westelijcker hant.

Den 18. 19. 20. 21. ende 22. was de wint Zuydelijck, met schoon heerlijck weder. Nu konde men sien/ dat wy in Mare Pacifico waren. De afwijckinge van de naelde is alhier een en een half/ ende twee graden Noordt-Oosteringhe.

Onse Instructie begeerde/ dat by aldien de tijt verstreecken was/ om de Gallioens te Arica aen te treffen/ dat wy alsdan van Juan Ferdinando recht toe na het Callao de Lima souden loopen/ om te sien/ oft wy die met het silver aldaer souden konnen bekomen.

Den 23. heeft de Heer Admirael een ordinantie geraemt/ die de Capiteynen behandigt is/ om in 't slaen met den Vyandt/ hen daer na te reguleren luydende als volght:

„ Gemerckt de goede ordre in alle saken de baer-moeder van goede successen is/ ende dat sonder deselve te onderhouden/ gene ghewenschte uytkomste te verwachten zijn/ 't welck by de Heer Admirael overwogen zijnde/ heeft hooghnoodigh geacht te ordonneren/ ende te stellen dese nae-beschreven Articulen/ waer na hem een yeder/ den vyant rescontrerende/ sal hebben te reguleren.

„ Eerst wort dese Vlote gedeelt in drie Esquadrons/ te weten het Schip Amsterdam Admirael/ by wien gevoeght is/ 't Schip Hollandia, den Arent, met de Griffioen: 't tweede het Schip Delf, Vice-Admirael/ dien toe-ghevoegt is/ het Schip de Eendracht, de David, ende 't Iacht: 't derde het Schip Orangien Schout by nacht/ die toe-gevoegt zijn/ het Schip Mauritius, ende de Hope. Elc sal goede sorge dragen/ dat hy hem in 't seylen vervoege beneffens den genen/ daer by hy is geordonneert/ op datmen den vyant soo in goede ordre kome te rescontreren/ en malkanderen/ des noot zijnde/ gevoeglijck kan seconderen: waer mede nochtans niet verstaen wordt/ dat yemant/ so aen sijn geordonneert Esquadron gebondē sal blyven/ dat niet en soude mogē yemant van de andere Schepen/ ontrent hem in noot zijnde/ te seconderen/ daer op een yeder wel sal hebben te letten/ alsoo de verdeeling van de Esquadrons maer gestelt wort/ omme den Vyant met ordre aen te tasten.

„ Elck sal goede sorge dragen/ dat sijn Canon wel vaerdigh zy/ ende ter bequamer plaetse ghestelt/ omme 't selve/ als 't noot komt te vereysschen/ wel te konnen gebruycken/ wel acht nemende/ dat yeder een hem regulere in ghevolghe van de neven-gaende Ordonnantie/ die met advijs van de Constapels/ op yeder Stuck over elck Schip in 't bysonder gemaeckt is: sal oock mede dadelijck ordre stellen over de verdeelingh van het Canon/ ordonnerende/ op wat Stucken de Constapel/ ende oock elcken Bosschieter in het bysonder sal hebben te passen/ stellende by elck so veel Matroosen/ ende Soldaten/ als tot gouvernement van het selve noodig bevinden sal/ ghevende yeder Bosschieter by specificatie over/ wat Stucken voor hem zijn geordonneert/ ende wie hem tot sijn hulpe zijn by ge-voeght/ ten eynde hem een yeder ten tijde van rescontre/ op sijn ghedestineerde plaetse weet te vervoeghen: Besorgende voorder dat tot elck Stuck ten minsten

„ ſten twintigh/ofte vijf-en-twintigh Cardoeſen ghemaeckt worden/ de- 1624.
„ welcke op bequame plaetſen in het ruym diep ghenoegh beneden water
moeten geſet worden/en in drien verdeelt/op dat men by tijde van 't ſlaen Aprilis.
„ om alle perijckelen te evíteren/ niet in de kruyt-kamer benoodigt worde
„ te gaen / lettende datmen by elck ſtuck na de quantiteyt van de Cardoe-
„ ſen het ſcherp ten bequaemſte daer by legge.

„ Yeder een ſal wel verdacht weſen / dat by elck ſtuck Canon een balie
„ water worde geſtelt/als oock op den overloop/ende alle andere plaetſen/
„ daer het noodigh ſoude mogen weſen/met haer lederen emmers/ofte put-
ſen/ende ſwabbers daer by/om de ſtucken te koelen/ende den brandt (die
„ God verhoede)te konnen leſſchen. Voorder ontrent den Vyandt komen-
„ de/ſal elck ſijn Schip ſoo van buyten/als binnen wel nat maken/ten eyn-
„ de dat het vyer daer op geen vatten heeft.

„ Elck hooft ſal beſondere ſorghe dragen/ dat hy de Soldaten/die met de
„ Muſquetten ſullen geordonneert worden/ ten bequaemſte ſtelle/ daer den
„ Vyant den meeſten afbreuck kan gheſchieden/ wel acht nemende/dat hy
„ de ſelve nergens en ſtelle/ dan daer ſy ſchoot-vry ſtaen voor een muſquet/
„ daer elck naer gelegentheyt van ſijn Schip ſal dienen op te letten. Ghe-
„ lijck oock elck ſal beſorgen/dat hy ſijn volck ordonnere / die noodig ſullen
„ zijn/ tot het ſcivielen van de ſeylen / opgheven van Cardoeſen/en andere
„ ordinare ſaecken/op dat/ ten tijde als men aen de man komt/ hem elck op
„ ſijn werck weet te vervoegen.

„ Yeder ſal acht gheven dat de Timmer-lieden haer ghereetſchappe by
„ der hant hebben/oock de proppen/ platen/ ende alles anders dat dienſtig
„ is om eenige lecken te ſtoppen/op dat/ indien eenige Schepen onder wa-
„ ter werden geſchoten/het dadelijck kan geſtopt worden / beſorgende dat
„ men rondtom van binnen in het ruym een mans lenghte over al by kan/
„ op dat door faute van dien/ in geenen noodt komen te vervallen / doende
voort wel luyſteren naer eenige ſchooten/die onder water mogen werden
„ geſchoten/op datmen het dadelijck remediere.

„ Alle Bylen/ende ander Scheeps-ghereetſchap moet klaer / ende voor
„ der handt zijn/om in tijde van noodt tot conſervatie van onſe Schepen/
„ ende krencking van den Vyant/touw-werck/reeden/ ende andere/te mo-
„ gen af-houwen.

„ Ghelijck mede voor der handt/ende op haer behoorlijcke plaetſe in het
Schip verdeelt ſullen worden/ alle hant-gheweeren/van braedt-ſpeten/
„ piecken/zabels/en anderſints/ omme het ſelve/ten tijde als men het van
„ doen ſoude hebben/te konnen gebruycken.

„ In het ſlaen en ſal niemant vermoghen/'t zy Matroos ofte Soldaet/
„ van de plaetſe te wijcken daer hy is gheordineert / het zy onder wat pre-
„ text dat het ſoude mogen weſen/op lijf-ſtraffe ; ten waer hem ſulcx by de
„ Commandeerende belaſt werd / maer by aldien de Muſquettiers / 't zy
Kruyt/Loot/ofte anders mogen van doen hebben/ſullen ſy het hebben te
„ eyſſchen/den genen die daer toe ſal zijn gheordonneert/dewelcke haer het
„ noodige ſal beſtellen.

„ Alſoo door onvoorſichtigh ſchieten in het ſlaen / dickwils ons Sche-
„ pen van ons eyghen meer ſchade komen te lijden / als den Vyandt / ſal
„ ſonderlingh daer op dienen ghelet te worden / dat onder 't deckſel van

 eenigh

Aprilis. „eenig Schip te seconderen/geen schoot geschotē wort/die den vyant/en 't
„Schip van de onse/datter ontrent is/t'samen soude komē te beschadigen.
In gevalle de Admirael yemant van de Spaensche Schepen quame te
„abborderen/sullen de ander Schepen van het Esquadron alle moghelijcke
„devoyr doen/ofte/so veel als gevoeghlijck is/sonder malkanderen te ver-
„hinderen/sullen konnen te weghe brenghen/omme ten bequaemsten 't ge-
„abbordeert Schip aen boort te komen/en den selven alsoo met alle macht
„te vernielen/en t'onder te brengen: middelerwijle sullen de andere Sche-
„pen alle naerstigheyt aenwenden/ dat den Vyant belet worde/eenigh se-
„cours te konnen doen den ghenen/die van de onsen aengetast is/en haer/
„soo veel doenlijck is/ wachten malkanderen aen boort te komen/ op dat-
„men niet in confusie kome te vervallen.
„ Ende of 't geviele(gelijck met Godes hulpe niet en twijffelen/ dat onse
„Schepen eenighe der Vyanden quamen te overwinnen / moeter wel acht
„genomen worden/ dat hem niemant en vergete/ niet door 't Schip te loo-
„pen ruysmuysen/ende te plonderen/ gelijck in sulcke ghelegentheden veel
„tijden komt te ghebeuren/maer sullen de Hoofden daer op letten/dat elck
„hem vorder aenstelle/ omme den Vyandt gantsch te dempen / ende te ver-
„nielen/ tot datmen buyten sorghe volkomen meester is : sal oock elck wel
„verdacht zijn/dat die ghene/die Schip/ofte Schepen komt te veroveren/
„ende volck daer inne settet/dat sy versien worden van goede Hoofden/die
„sorge dragen/ dat niet van 't ghene in't Schip soude moghen zijn/ by ye-
„mant aengetast worde/maer dat alles blyve in sijn geheel/ende by aldien
„men komt te onder'vindē/datter eenige disordre in 't selve ware gepleegt/
„sal 't misbruyck van niemant/als van den Commandeerende op 't Schip
„ge-eyscht worden / die voor 't gene dien aengaende gheschiet is/ sal moe-
„ten instaen/ ende de man zijn/tot dat hy aenwijsinghe weet te doen / wie
„sijn ordre overtreden heeft: derhalve mach elck acht nemen/dat hy sulcke
„ordre stelle/datter niet onbehoorlijckx van yemant by der hant genomen
„wert. Elck sal hem oock wachten met Boots/ofte Schuyten aen de ver-
„overde Prijsen te varen/ sonder expresse ordre /ende last van de Heer Ad-
„mirael.
„ By aldien sich den Vyandt niet t'zee begave / maer op sijn voordeel op
„de Reede/onder 't beschut van 't Canon bleve leggen/ sal elck goede acht
„geven/dat hy niet tegen deselve en attentere/maer hem houde by sijn Es-
„quadron/ lettende wat den Admirael(in ghevalle men malkanderen niet
„behoorlijck konde spreken)aenvangen sal / omme haer/na gelegentheydt
„van saken/op de selve maniere aen te tasten.
„ Ende alsoo het niet moghelijck is / datter op alles/ watter in sulcke
„occasien van slaen kan voor-vallen/ pertinente ordre worde ghestelt / sal
„een yegelijck yets voorkomende / daer in dese instructie geen mentie van
„gemaeckt wort/sich hebben te reguleren/ na dat hy ten meesten dienst van
„het Vaderlandt/ende krenckingh van den Vyandt/noodigh sal bevinden/
„wel lettende / dat hy hem in sulcke voor-vallen beraetslaghe met den
„Admirael/of wel 't hooft van't Esquadron/indien het doenlyck is.
„ Wat aengaet de ordonnantie van de Constapels/ daer van mentie ge-
„maeckt/die is geraemt als volght:

De

1624. Aprilis.

„ De heele Kartouwen van 4000 ℔. souden geschoten werden met — — — — 10
„ De halve Duytsche Kartouwe van ontrendt 4800 ℔. met — — — — — — 10
„ De halve Kartouwen van de nieuwe slagh van 3000 ℔. met — — — — — 4½ ⟩ ℔. kruyt.
„ De halve France Kartouwen van 3800 ℔ schietende 18 ℔ yser/ met — — — — 8
„ De ysere Saeckers van 18 ℔. met — — — 8
„ Saeckers van 12 ℔ yser/ met — — — 6½

Den 25. de hoogte van 25. graden/ de wint Zuydelijck/ als de voorleden dagen/ met goet weder.

Den 3. May, sagen wy de Kust van Peru, op de hoogte van 16 en een derdendeel graden. Mayus.

Den 5. heeft de Heer Admirael den Raed beroepen/ en aen de Capiteyns begeert/ dat yeder sijn volck soude animeren / ende tot kloeckmoedigheydt vermanen/ overmidts sijn indispositie niet toeliet/ om sulcks selver in persoon op de andere Schepen te doen. Oock wert belooft aen den ghenen/ die de Vlagghe vanden Spaenschen Admirael soude afhalen / 200. Realen van achten : die de Vlagghe van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhalen/ 100 Realen van achten: en van de Schout by nacht/ ofte een Vaendel van de Soldaten/ 50 Realen. Sien de Cust van Peru.

Den 6. hadden wy de gantsche dagh stilte : op de middagh de hoogte 13 graden. Om dat wy het Callao de Lima naeckten/ ende soo wy verre van de wal blyvende/ niet wel sekerheyt van 't Landt konde bekennen/ heeft men de wal wat naerder geloopen/ om op morgen verkent te raken.

Den 7. waren wy so na de wal/ dat men de barningh sien konde. Wy sonden drie wel-gemande Chaloupen na een hoeck / welck een Eylant scheen te maecken/ om de ghelegentheyt van die te besichtighen/ maer de Chaloupen weder-komende/ wisten geen sekerheyt van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hoogte 12. graden/ 45. minuten.

Den 8. met den dage werden wederom drie wel-gemande Chaloupen na een hoeck gesonden/ om te sien/ oft aldaer het Callao de Lima was / alsoo wy vreesden beneden het Callao te raecken. Voor de middagh sagen wy uyt der Zee een seyl recht op ons aen komen/ daer terstont een Boot/ met een Chaloup van de Schepen nae toe ghesonden is/ om het selve te nemen/ maer de drie Chaloupen/ die na de hoeck toe gheroeyt waren / hadden dit seylken oock in 't gesicht ghekregen/ ende daerom haer cours daer nae toe ghestelt/ so dat sy hem de wal af-sneden/ ende om de stilte kort na de middag achterhaelden/ en by de Heer Admirael brachten. Het was een kleyn open Barcje/ van de Vice-Roy uyt het Callao geschickt/ om ons te verspieden/ daer in was een Spaensch Capiteyn/ genaemt Martijn de la Rea, met noch 4. Spangiaerts/ ende 6 ofte 7. soo Indianen, als Negros die verhaelden/ dat des Coninghs Silver-Vlote voorleden Vrydagh/ zijnde den 3. deses maents/ uyt het Callao naer Pannama vertrocken was/ sterck zijnde 5. Seylen/ 2. Oorlog-Schepen/ ende 3. Koop-vaerders / die extraordinaris rijckelijck gheladen waren/ daer was noch in het Callao blyven legghen / den Spaenschen Admirael/ een Gallioen/ groot vier hondert lasten/ voorsien met veertigh metale

1624. tale stucken/ ende 2. Pataches/ yder van 14. stucken/ met noch wel 40. oft 50. Koopvaerdy-Schepen/ meestendeel sonder Gheschut/ die al te samen

Mayus. dicht aen strandt onder 3. Batteryen geset lagen. Dese Batteryen waren van steen op-ghemaeckt/ ende hadde een Borstweer van vooren/en ter zyden/daer op lagen 6. ofte 7. metale stucken/ en de resterende stucken tot 50. in 't ghetal/ die de voorleden nacht uyt Lima ghebracht waren/ hadden de Spangiaerts op de strandt gheset / om ons het landen te beletten / alsoo de Viceroy ons siende recht op 't Callao aenkomen/wel dachte dat ons entreprinse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4. Compagnien Soldaten/yeder van 70. ofte 80. koppen / alsoo de twee beste Compagnien met de Silver-vlote na Panama vertrocken waren/ maer de Spangiaers vergaderden op 't ghebodt vande Vice-Roy/die op gisteren de eerste tydinghe van onse komste verstaen hadde/van alle kanten in het Callao, ende souden in korten tijt ettelijcke duysenden sterck zijn.

Op den avont werden vier seylen te loefwaert gesien/die recht op Callao scheenen aen te komen/daerom de Heer Admirael de Schout by nacht/met drie van de kleyne Schepen/ende drie wel-ghemande Chaloupen daer nae toe gesonden heeft / die dicht by de wint souden houden/ op dat de Spaensche Schepen tusschen beyden mochten beset worden. Den 9. met den dageraet zijn wy dicht om de hoeck van het Eylant de Lima int Callao ten ancker gekomen/daer de Schout by nacht met de 3. andere Schepen/sonder eenige Schepẽ gesien te hebben/by gekomen is. De Heer Admirael heeft desen morgen den Raet vergadert/ende ordre ghestelt/om op morgen vroegh het Callao de Lima met alle ghewelt aen te grijpen / stellende tot hooft van dit exploict/overmidts sijn swackheydt/ ende sieckte / de Heer Vice-Admirael Geen Huygen schapenham, ende tot Sergeant Major sijn Swagher Cornelis Iacobsz. Daer wert besloten / dat men boven de vijf vaendels Soldaten/ noch ander vijf vaendels uyt de Matroosen soude maecken/ daer over tot Capiteyns gestelt zijn/de Scheeps-Capiteyns Leenert Jacobsz Stolck, Witte Cornelisz de Wit, Laurens Iansz Querijnen, Jan Ilbrantsz en Meyndert Egbertsz. ende om datter in de Vlote niet Vaer-tuygh ghenoegh was/om de Soldaten/en Matroosen gelijckelijck te landen/dat men voor eerst inde na-nacht al de Soldaten soude landen / die een halve Maen van Vriesse ruyters tot haer defensie opwerpen/ende op strant soo langhe blyven/ sonder yet te attenteeren/tot dat de vijf vaendels Matroosen mede souden ghelandt zijn/ om alsoo gelijckelijck den aenslagh op het Callao in 't werck te stellen. Vele achten dat by ons seer qualijck/en onwijsselijck gedaen is / dat wy de Silver-vlote/die den 3. uyt het Callao gescheyden was/niet en vervolgden/ alsoo wy die wel licht in Zee souden achterhaelt hebben/ofte ten minsten onder Panama geset hebben vinden leggen/ sonder dat het selve noch soude gelost zijn: maer die moeten verstaen/dat tot sulcks geen apparentie was/ overmits de passagie kort is/ en de Spaensche Schepen soo hart in 't voorseylen souden geweest zijn/als wy int na seylen/ende als wy die schoon geladen onder Panama aengetreft hadden/ (waer toe geen hope was/ om dat sy datelijck bestaen te lossen) so soude daer weynig avantagie voor ons geweest zijn/om dat sy aldaer geset liggen tusschen twee Forten/die malkanderen konnen beschieten. Oock was het gantsch ongheraden/dat men sich met soodanighe Vlote in de bocht van Panama soude begheven/ sonder ervaren

varen

varen Piloten te hebben/ om de vehemente stroomen die in die bocht vallen/ende periculeuse droogten die aldaer ligghen / waer door men lichtelijck de Schepen soude komen te verliesen / ghelijck even-wel noch menigmael ghebeurt/ende noch meerder swarigheydt heeft men om uyt de bocht te geraken/overmits de Zuyde windt/die langhs de Cust domineert / ende de calmten/die men in de maenden Junio/ende Julio onderworpen is. Dit zijn de redenen/die ons ghemoveert hebben/de Silver-vlote niet te vervolgen/ maer veel liever een aenslagh op Callao de Lima te doen / 't welck wy meenden door het vertreck van de Gallioenen op sijn aldersvvackste aengetroffen te hebben/en de daeromme hoopten lichtelijck te vermeesteren/ ende alsoo den staet van den Coningh van Hispanien in Peru op het hooghste te altereren / en te beproeven / ofte wy met hulp der Indianen ende Negros, een deel van de rijcke Landen souden konnen bemachtigen. 1624. Mayus.

Den 10. 's morgens voor de dage is de Vice-Admirael met al de Soldaten na lant geroeyt/meende tusschen het Callao de Lima, en de Rivier vā Lima te landen/daer ons aengedient was dat men droog tot sijn wille soude konnen aen lant komen/en de Boots voor de barninge bevrijt konnen leggē/buyten het geschut van 't Callao, maer doen wy ontrent de strant warē/ bevonden wy de barning so groot/dat het niet mogelijck was/ dat de Soldaten sonder haer Musquetten/ en krupt nat te maken/ en de Schuyten te pericliteren/konden aen lant komen/waeromme de Vice-Admirael met de Schuyten langs de strant bleef roeyē/om den dag te verwachten/en te siē/ oft yevers beter gelegentheyt waer om te landen/dan alsoo des morgens nergens eenige bequaemheyt sag/en over al even sterc barnde/en ondertusschen een groote hoop Spanjaerts te dier plaetse gekomen waren/om ons het landē te belettē/so is de Vice-Admirael/na dat hy met de Metale stucxkens verscheyde reysen op de Spanjaerts vyer gegeven hadde/ met al het volck weder na boort gekeert. In het landē dachten wy mede te gebruycken den goeden dienst van eenige Indianen in het Barckjen op eergisteren bekomen. Dese toonden haer seer yverig voor ons/en verseekerden ons van de toe-val der Indianen/ende revolte der Negros, soo wy maer vaste plaetsen aen lant kregē. Hier na roepden onse Boots na drie Spaensche scheepkens/die in stilte ontrent het Callao dreven/die sy verovērdē/ en in de Vloot brachtē/'t volck aen lant meest ontkomen zijnde: 't eene was geladē te Pisco, met 2500 Pottijsen wijn/en veel verversinghe/als appelen/druyven/etc. welc ons tot verquickinge van de sieckten seer wel te pas quam: het tweede quam van Guarmey en was geladen niet als met brant-hout/en het derde van Porto Guaniaco, en hadde eenige Tarwe in/met veel packē van Pauselijcke Bullen/en andere dingen van weynig importantie. De Heer Admirael vont goet / datmen het Jacht de Windhont dicht aen strant soude voucheren/om onder 't faveur van 't selve ghesch ut / de aenstaende nacht ons volck te landen: maer de Spangiaerts ons voornemen siende/hebben 2. stuckē geplant/waer mede sy 't Jacht voor in de boeg treften/ so is dese aenslagh achter gebleven. Den 11. is men besigh geweest de Prijsen te lossen / en de goederē te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns Adriaen Tol, Pieter Harmensz Slobbe, en Meyndert Egbertsz. met 12. wel-gemande Boots/ voorsien met Metale Draecxkens / ende Vyer-wercken / recht nae de Spaensche Schepen gheroeyt / die ontrent vijftigh in 't ghetal onder het ghe- Steken de spaensche schepen in brandt.

1624. Aprilis. gheschut van drie Bateryen/ende het Spaensche Gallioen/ende twee Pataches geset laghen/ ende hebben/ terwijl een groot stuck by Noorden het Callao een valschen alarm van ons volck gemaeckt wert/ yeder een Spaens Schip aen boort ghelept/daer sy terstont met vyer-wercken den brandt in kreghen/van daer roeyden sy weder aen een ander Schip/daer sy mede den brant in kregen/en so weder aen een ander/tot dat alle haer vyer-wercken verbesicht waren: Ondertusschen hadde den vyant alle sijn geschut na onse Boots gewent/ ende begost vreesselyck te schieten/ so uyt de Bateryen/ als oock uyt het Gallioen/ende Pataches/de onse wederom vyer gevende met de Metale draeckens ende steenstucken/ ende haer meest bedeckt houdende onder de Spaensche, om van 't Spaensche Canon ten deel bevrijt te wesen/ende oock van de Musquetten/ alsoo de gantsche strant met Musquettiers beset was/die ghestadelijck op onse Boots vyer gaven. De Boots haer aenslach volbracht hebbende/ zijn nae de Schepen gekeert/ hebbende in den brant gesteken/gelijck men berekenen conde/tusschen de 30. ende 40. van des Vyants Schepen/waer onder vele groote waren/ende eenige met geschut voorsien/maer de Spangiaerts hebben na het vertreck van de onsen/ met hulpe van de slaven/ende Indianen, noch in eenige Schepen den brandt gelescht. Wy hebben in dese tocht 7. dooden gehadt/ende 14. oft 15. gequetsten/meest van 't Schip van de Vice-Admirael/om dat sijn volck een vande Pataches meende aē boort te leggē/'t welc haer misluckte. In dit exploict op de Spaensche Schepē/'t welc met een groote couragie uytgevoert wert/ heeft ons al te samē voorsichtigheyt ontbroken: want by aldien wy Bylē mede genomen hadden/souden met kleyne moeyte/ te weten met afhacken van haer touwen/en sonder merckelijck perijckel/ alle die Schepen in onse handen gekregen hebbē/om dat de Lant-wint die na ons toevoerde. Voor den daghe quamen 9. Spaensche Schepen al brandende van de wal dryven/ om welcke te ontwijcken wy ons Anckers lichten/ ende nader het Eylandt liepen.

Den 12. heeft de Boot van de Eendracht een Spaensch Scheepken met wijnen bekomen/'t welck hy dicht van strant/ onder 't geschut van de Bateryen van daen haelde.

Den 13. is Capiteyn Engelbert Schutte, met sijn Compagnie op 't Eylant de Lima gaen leggen/ daer wy een Reduyt gemaeckt hebben/ tot bewaringe van onse groote Chaloupen/die tot noch toe in het ruym hadden ghelegen/ende wy nu van sin waren op te setten. Van daegh is by de Heer Admirael/en den Raet beraetslaeght/wat men best met de Vlote by der handt soude nemen/na dien onsen aenslag op Callao de Lima misluckt was. Onse instructie begeerde/dat wy eenige tyt in het Callao souden blyven houden/ om te sien/oft wy door ons verblyven aldaer met het beletten van de commercie/ en het nemen van alle gaende ende komende Schepen / eenige veranderinge konden te wege brengen. Want sijn Excell. door eenige/die lange in Peru verkeert haddē/aengedient was/dat de Indianen, en insonderheyt de Negros, die in Lima met vele duysenden zijn / niet en souden onder-laten/ als sy hulpe sagen/tegen haer Meesters op te staen/ende ons daer mede occasie gevē/om Lima, ofte het Callao te bemachtigen. Maer de Vice-Roy/gelijck wy namaels verstonden/hadde hier in voorsien/latende gestadig twee Compagnie Spangiaerts binnē Lima, om op der Negros doen achting te gevē.

Oock

Oock wiert toeghelaten/ dat de Negros messen by haer hadden/ende daer-en-boven hadde de Vice-Roy een Vaendel gegagieerde Negros, waer over een Negro als Capiteyn commandeerde/die op alles goede toe sicht gaven/ ende alle der slaven aenslagen omstieten. Wat de Indianen aengaet / die wiert wel toegelaten messen te hebben/maer werdē nieuwers toegebruyct als om wercken te maken. Also dan om het Callao beset te houden/ de gheheele Vlote niet gerequireert wert/ soo wert besloten/ dat Cornelis Iacobsz met 4. Schiepen om de Zuyd soude gaen/ om te sien / oft aldaer ten dienste van 't lant/ende afbreuck van de Vyandt / yets goets te verrichten was. By so verre wy alle de gelegentheden in Peru soodanig gevonden hadden/ als wy in Hollant geinformeert waren/dat deselve souden zijn/ soo souden wy met de Vlote van Lima na Arika gheloopen hebben / om het selve te bemachtigen/en so met hulpe van de Indianen/te sien na Potosi te geraecken/ 't welck wy meenden van wapenen onvoorsien te vinden/ en overmidts de groote rijckdom / suffisant om de kosten van onse uytredinghe te betalen; maer wy verstondē recht contrarie uyt onse gevangens/ dat Arika wel gesterckt/en voorsien was/ en dat te Potosi verre alleen over de 20000 Spangiaerts waren/(behalven de Indianen en Negros.) al t'samē van geweer wel voorsien. Sy hadden voor desen weynig wapenen te Potosi gehad/maer dit Jaer was tusschen de Castilianen en Biscainen een groote twist ontstaen / om het vergevē van de Officien/ so dat sy malkanderen vyantlijck met de wapenen aengetast hadden/en was de sake noch niet geheel geslist. Altijt wy vonden de saeck so gelegen/dat voor ons op sulcke groote aenslaghen niet te doen was. 1624. Mayus.

Den 14. hebben wy noch een Scheepken met Spaensche Wijnen bekomen. Op den avont is Cornelis Jacobsz. als Commandeur / met 4. Schepen/ de Eendracht, de David, de Griffioen, en de Windt-hont, uyt het Callao t'zeyl gegaen/die sijn cours om de Zuydt stelde/ om la Nasco, Pisco, oft andere plaetsen/by Zuyden Lima gelegen/ te bemachtigen.

Den 20. heeft men 2. van de ghenomen Spaensche Prijsen met Kelders toe-gerust/die van dicke plancken seer hecht gemaeckt werden/en so dicht gedreven/datter geen water konde in komen / ende rontom met steenen bestout ses voeten dicke/daer in Bos-kruyt soude gelept worden/om aen het Spaensche Gallioen gebracht te worden/ende door de slagh van het selve/ het Gallioen met al datter ontrent was/in de Lucht te doen springen. Desen nacht zijn twee Griecken uyt des Vice-Admiraels Schip/met eē kleyn Schuytken na Lant by de Spangiaerts geroeyt.

Den 22. hebben wy eē Spaens Schip verovert/dat van Guyaquil quam/ met hout geladē/op hebbende ontrent 30 persoonē/so Spangiaerts als Negros.

Den 23. is de Schout by nacht met 2. Schepen/ Mauritius en de Hope, en de 2. Compagnien Soldaten van de Capiteyn Schur, ende Brederoode t'zeyl gegaen/om de Stadt Guayaquil, ende een nieuw Gallioen van den Coning/ dat aldaer ghebouwt werdt/ te ruineren. De inneminge van Guayaquil wierdt ons door de ghevanghen Spanjaerden, die haer selven tot leydtsluyden presenteerden/voor seer licht aenghedient/ ende om de groote buyt/ die wy daer verhoopten / noch lichter van ons aenghenomen / maer de saeck was soo klaer niet als wy wel dachten. In plaets van de Soldaten die vertrocken / zijn veertigh Matroosen tot bewaringhe vande 2. Schepen gaen na Guayaquil.

Chalou-

1623. Chaloupen op het Eylandt de Lima in de Reduyte geleydt.

Mayus. Den 24. is een Bos-schieter op 't Schip Hollandia, die voorghenomen hadde by den Vyant over te loopen/aen 't Eylant de Lima opgehangen.

Den 27. 's nachts is een van de Brandt-scheepkens/ 't welck met een Kelder toe-gerust was/daer in twee duysent pont kruydt geleyt/en boven met vyer-ballen/granaden/ende brandende materie beleydt was/naer het Gallioen gezeylt/om het selve aen boort te leggen ende te ruineren. Op dit Scheepken waren vijf persoonen die haer dienst/ om dit werck te volvoeren/ gewilligh presenteerden/ waer onder als Hooft was Willem Commers, Commijs op 't Schip den Arent. Sy seylden soo nae het Gallioen/dat men met een musquet-schoot wel konde toereycken/sonder datter van de Spangiaerts alarm gemaeckt wert/ende dachten voor eerst de brandt in de vyerballen/ende de brandende materie te steken/die boven op het Schip lag/op dat/terwijle de Spangiaerts doende mochtē zijn/om den brant te lesschen/ het vyer aen het kruyt mochte komen:maer so het rif/daer achter het Gallioen geset lagh/soo verre uyt-streckte/dat het brandt-Scheepken het Gallioen niet bezeylen konde/is het weder by de Vlote gekomen.

Junius. Den 2. Junius,'s morgens is de Heer Admirael Jaques l'Heremite, van sijn langhdurige sieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was sint ons vertreck van Sierra Leona noyt gesont geweest/maer altijt van verscheyde siecten aengetast/die hem soo matteerden/dat hy de laetste vier/oft vijf maenden alle kracht van sijn leden quyt was. De Heer Vice-Admirael vondt goet/dat de Vlagge op 't Schip Amsterdam soude blyven waeyen/op dat de Vyant van de doot van de Heer Admirael geen kennisse soude krijgen. Desen dag is een Spaensch Scheepken in de Vlote gebracht/'t welck ontrent 18 Lasten Tarwe in hadde.

De Heer Admirael sterft.

Den 3. is het lichaem van de Heer Admirael op het Eylandt de Lima, heerlijck begraven: Het Lijck wiert gedragen van de Capiteyns/gheaccompagneert van de Heer Vice-Admirael / ende alle de Officieren van de Vlote. Voor het Lijck gingen drie Vaendels Matrosen/(alsoo alle de Soldaten weg gesondē waren) die yeder haer musquet 5. mael losten/ en schoot het Schip Amsterdam negen schoten/'t Schip Delf seven/ Orangien vijf/ende voort alle de ander Schepen vervolgens yeder drie schooten. Wy hadden op de veroverde Spaensche Schepē vele Vlaggen laten waeyen/op dat den vyant soude dencken/dat dit schieten tot een Triumphe van de veroverde Prijsen/ende niet om de doot van den Admirael geschiede. De Vice-Admirael vont goet sijn Authorisatie tot Admirael een tijt langh op te houden/ wachtende nae de komste van de Schout by nacht/ende de wegh-ghesonden Schepen.

Den 6. na de middagh is het Schip Orangien onder zeyl gegaen/ en heeft dicht by de punt van het Callao ghezet/om langhs de Strant met sijn stucken te flanqueren/op dat het brand-Scheepken ondertusschen met minder perijckel/onder de bescherminge van het selve geschut/het Spaensch Gallioen mochte aen boort klampen. Het brand-Scheepken daer Willem Commers, Koopman op 't Schip den Arent, met noch vier andere kloecke maets op was/ stelde sijn cours dicht by het rif langhs/ om te beter het Gallioen te bezeylen: maer so sy al binnen een Musquet schoot van 't Gallioen waren/ende ghereed om het selve aen boort te leggen / is het aen de gront gezeylt/

zeylt / door dien het Gallioen in een Com geset lagh / 't welck wy niet en wisten. De Spangiaerts wenden alle haer geschut nae het brand-Scheepken/ende schoten daer diverſ door heen/tot verscheyde reysen/gelijck oock de Musquettiers/ die aen Landt stonden / niet en deden als continuelijck op het selve te schieten / waeromme die ghene die daer inne waren / siende gheen middel om het van de gront te krijghen/ de brant in het Overwerck staecken / als oock in de pijpe die nae het kruydt gingh/ ende salveerden haer met haer vieren in een Schuytken / de vijfde het hooft afgheschoten zijnde. Het Scheepken is daer na al brandende van selfs van de gront geraeckt/ ende dreef na de wal toe/sonder dat het kruydt ontsteecken werde/ voor op den avont/doen het kruyt nat geworden zijnde/ niet als een kleyne slach gaf. 1624. Iunius. Aenslagh op het spaensch Gallioen misluckt.

Den 8. worde een aertbevinge op het Eylant de Lima gevoelt.

Den 13. heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aenhouden van eenighe gevangen Spangiaerts, geconsenteert dat sy een brief aen de Vice-Roy om haer verlossinge mochten schrijven/ want sy dachten dat de Vice-Roy seer veel voor haer doen soude/'t zy met de twee overgheloopen Griecken aen ons te restitueren/ofte op andere wijse haer te rantsoeneren. Den brief is aen een Assistent gelanght / die met een vree-vlagghe in een kleyn Schuytjen na de punt van het Callao geroept is/ ende so de Spaengiaerts een witte vlagghe daer tegen op-staken / heeft hy de Spaensche Chaloupen/die op hem uyt-quamen/ in-ghewacht/ die hem met het Schuytken terstont in het Callao brachten. Den Assistent seyde wel gheen ander last te hebben/ als om de brief over te leveren/maer de Spanjaerts en achten 't selve niet/ ende de Vice-Roy gaf stracx ordre/datmen ons volck de handen soude binden/ende de oogen verblinden/ende soo inde Chaloupen bewaren. Op den avondt heeft de Generael van de Zuydt-Zee den brief van den Assistent ontfangen/ende heeft ons volck de handen doen los maken / die man voor man met groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werdẽ / om by haer in het Callao te blijven/ende so niemant by haer blyven wilde/ heeft hy den Assistent met het volck weder na de Admirael gesondẽ/ met dit antwoort: Dat de Vice-Roy voor ons niet als kruyt en loot ten besten hadde/ en dat hy niet van sinne was met ons in eenige handelinge te treden / tot verlossinge der gevangen Spangiaerts, ende dat den eersten/die met een vree-vlagge vande Heer Admirael na het Callao soude afgeveerdigt worden / met de vree-vlagge soude laten op-hangen.

Den 14. is op het antwoort van de Vice-Roy by de Heer Vice-Admirael/ende den Raet geresolveert/naer dien de soberheyt van victualie / ende schaersigheyt van water/daer mede onse Vlote versien was/niet toeliet soo vele Spangiaerts sonder hope van profijt in gedurige ghevangheniſſe te houden/ende oock ongeraden was/om verscheyden oorsaken de gevangẽ Spangiaerts vry te geven/datmen de Schepen daer van soude ontlasten/ende alle de gevangẽ Spangiaerts, uytgenomen 3. oude lieden/van kant helpẽ.

Den 15. 's morgens zijn in 't ghesichte van die van 't Landt/21. gevangen Spangiaerts op 't Schip Amsterdam aen de Focke-rhee opghehanghen. Drie andere gevanghens werden met een kleyn boatgen naer het Callao geschickt/om de Vice-Roy de tyding te brengẽ/hoe dat wy door sijn trots en Barbaris antwoort/also hy selver alle quartier af-geslagen hadde/tot Callao de Lima.

de exe-

1624. de executie der gevangen Spangiaerts gedrongen/ende genootsaeckt waren.
Junius Op den avont is Cornelis Jacobsen, die om de Zuyd gesonden was/met vier Schepen in het Callao weder by de Vlote ghekomen/ rapporterende aen de Heer Vice-Admirael/dat hy van den 14. May, voorleden/tot het eynde van de selve maent gestadigh syn beste ghedaen hadde / om de Zuyt te winnen/ meende met de eerste slagh-boegh/als de wint wat Zuydelycker soude lopen/nade wal te wenden/om niet beneden te vervallen/ en ter gedestineerder plaetse het lant aen te doen/maer also de wint hoe langhs hoe meer Ostelijckte/ dat sy seer qualyck tot wenden heeft konnen komen/ en eerst den 10 deses maents 4. mylen beneden Pisco is komen te vervallen/ hoe-wel hy al op de hooghte van 18 en een half graden geweest was/, dat hy van daer met een slach-boegh by de wal opraeckte/tot voor Pisco, daer hy den 11 ten ancker gecomē is/en dat hy den 12 met alle het volc/en 2 Metale Ortaerxkens lande/ ende terstondt binnen een Musquet schoot van de selve Stadt marcheerde/daer hy doen bevont/dat de Spangiaerts de Stadt Pisco met een steene muyr van 15 voeten hoog/omringht hadden/buyten welcke muyr sy noch een borstwering hadden/waer achter haer Soldaten in defensie stonden/ende dat alle de flanquen behoorlyck op den ander respondeerden/ ende also op een so wel gefortificeerde plaetse/die met goet Guarnisoen beset ongeraden was/met soo weynigh volck yet te attenteren/datter met eenstemmigh goet-vinden van alle de Officieren besloten wert/datmen met de minste schade nae boordt soude sien te retireren/waeromme noch by daghe een halve Maen tot haer defensie aen strant op wierpen/ daer sy/nae eenige schermutsinge met den Vyant gehouden/op den avont in-trocken/ende dat sy de naeste nacht al te samen embarqueerden/en na boort vertrocken/ so dat sy den 13 van Pisco scheydē/en desen avont in het Callao arriveerden Wy hebben in dese quade rescontre gehadt 5 dooden/en 15. oft 16. gequetsten/ende daer zijn wel 13. Mannen by den Vyant overgeloopen. Den vyandt/soo veel men sien konde/was wel 2. duysent sterck/wel van gheweer voorsien/ waer onder ontrent 200. Ruyters waren/ met schild/ ende lance/ die haer buyten de Stadt hielden / om de onsen van achter aen te vallen/ daer van eenige tot verscheyde reysen geschooten werden/maer wat schade de Vyant door het schieten van de Metale stucxkens ontfangen heeft/ konde ons volck niet weten.

Den 18. van daegh heeftmen door ghebreck van water/ aen yeder man ses mutskens water daeghs beginnen uyt te deelen.

Den 22. is eenen Bos-schieter/die by den Vyant meende over te loopen in apprehensie gestelt: die geexamineert zynde/bekende dat hy al overlange met de twee over-gheloopen Griecken over ghekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gevangen in het Callao te brengen/waer toe sy goede gelegentheyt hadden/ om dies wille de Heer Vice-Admirael somwyle met een kleyn Schuytken/ met 4. man uyt visschen voer/daer sy met haer 3. als de best betrouwtste onder waren/ende so de 2 Griecken met het selve Schuytken te vooren/ terwyle hy niet Scheep was/ door-ghegaen waren/dachte hy haer met hulpe van eenige Swarten van daegh te volgen.

Den 25 is de voorsz. Bos-schieter/in presentie van meest alle het volck op het Eylandt de Lima aen een galge ghehanghen Wy hadden dese mael op't Eylandt de Lima twee Smitsen/ daer wy affuyten/ en ander ghereetschap

chap met alle naerſtigheyt vaerdig maeckten/ want de Heer Vice-Admi-
raels meeninge was(alſoo hy van de gelegentheyt van Chili door een ghe- Junius.
boren Chilees, en diverſche andere gevangens gheinformeert was) om met
de Vlote daer na toe te gaen/ ſoo haeſt wy van water ſouden verſorgt zÿn/
ende te ſien/ofte wy met de aſſiſtentie van de Chileſen yet goets teghen den
Spangiaert ſouden konnen verrichten/waer toe ons groote hope van de Chi-
lees, en andere Indianen gegeven wert/en om dat wy wel wiſtẽ/ dat het ver-
wachten vande Gallioens uyt de Manillas voor/en ontrent Acapulco weynig
te beduyden ſoude hebben/ſo achten wy/dat het beter gheradẽ was/dat wy
in die tÿt een tocht na Chili dedẽ/en ſo van daer ververſt/en van vivres ver-
ſorgt weſende/volgẽs 't begeerẽ vã onſe inſtructie/na de Manillas overſtakẽ.
't Geen wy van de gelegentheyt van Chili verſtaen hebben/ is als volgt.

De Chileſen voerden dit jaer noch dappere/en harde Oorloghe teghen de
Spangiaerts,en hadden in 't leſt van het voorleden jaer noch een troupe Span-
giaerts van meer als 50. man/die op haſart uytgegaen was/ſo beſet/ en om-
cingelt/ datter niet een eſſapeerde. De plaetſen in 't jaer 1599. by haer op
den Spangiaert gewonnẽ/waer onder de voornaemſte is Baldivia, blyvẽ noch
in haer gewelt/ende en derven de Spangiaerden niet beſtaen deſelve weder te
incorporeren/niet tegenſtaende de ſpraeck nu ter tÿt in Peru gingh / datter
laſt van den Koningh was ghekomen / dat men Baldivia ten aenſien van de
goede port/weder ſoude ſien te beſettẽ. Dit Baldivia is nu ter tÿt onbewoont
leyt op de Zuyder-breete van 40. graden/ en heeft een uytnemende haven/
ſonder ſanden/oft ondiepten. De Spangiaerts door middel van de muſquet-
ten overtreffen wel de Chileſen, als ſy te voet vechten / maer als de Chileſen
te paerde zÿn/ (gelÿck ſy ghewent zÿn met groote Eſquadrons van drie en
vier duyſent Paerden ſomwÿlen de Spangiaert aen te taſten) ſo zÿn ſy verre
haer meeſter/want een Spaenſche Ruyter en ſal gheen Chilees te paerde der-
ven verwachten. De Chileſen hebben voor een gewoonte alle de vruchten/
en het gewas der Spangiaerden geheel te verwoeſten/ ende daer nae de For-
ten rondtſomme ſoo te beſetten/datter niet kan inghebracht worden/waer
door de Spangiaerts, die daer in leggen/in groote hongers-noot geraken / en
moeten alſdan met de uytterſte miſerie ſoo langhe afwachten / tot dat de
Gouverneur van Chili met alle zÿn macht van Conception komt/om haer te
ontſetten.

De Spangiaerts ſenden noch ordinaris 3. oft 4. Vaendelen Soldaten
jaerlÿcks van Lima nae Chili: dit is volck / die meeſt in Peru om haer delic-
ten gevangen ſitten/en alſdan te Lima te ſamen gebracht worden. Maer
alſo deſe niet genoeg waren om de Chileſen volkomen reſiſtentie te doen/ſoo
hadde den Koningh van Hiſpanien deſe naeſt-voorgaende jaren een goede
party Soldaten door Buenos Aires te lande daer na toe geſchickt. De armoe-
de/en miſerie der Spangiaerts in Chili was dit jaer ſoo groot geweeſt/ datter
een muyterÿe ontſtaen was/ſo dat ſy haer Officieren van haer jaegden/ en
qualÿck tracteerden/ende konden naulÿck na groote moeyte weder tot ge-
hoorſaemheyt gebracht worden. De oorſaeck waerom de Koning van Hiſ-
panien Chili, daer van hy geen profÿt en treckt/ niet en quiteert/ is deſe: dat
hy vreeſt dat het de Chileſen daer by niet en ſouden laten blÿven/maer voor-
der gaen/en Peru aentaſten. Ooc moet hy Indianẽ hebben uyt de Zuyder-
quartieren van Peru,en het Noordelÿckſte van Chili, tot het bearbeydẽ van

 ſÿn

1624. syn Mynen in Potosi, overmits dese bequaem zyn/ om so swaren arbeyt be-
Junius. neden in't diepste vande Mynen te dragen/ende de ander Indianen, by Noor-
den Potosi geboortigh/te licht af sterven. Voorder van de vruchtbaerheyt
van Chili, als oock vande abondantie van't gout/dat aldaer valt/yet wers
te verhalen/is onnoodigh/overmits alle Schryvers van die Landen daer
van genoechsaem onderricht geven.

Den 26. op dese tyt regeerde de scheurbuyt seer geweldig in onse Vlote. De vier Schepen/die om de Zuyd geweest waren / hadden so veel siecken op/dat eenighe van haer niet machtich waeren haer eyghen Boot te mannen/ ende op de andere Schepen begonde het scheurbuyt ooc heftig te ontsteken / ende alsoo geenige apparentie ter wereit was/om groente/ofte remedie tegen het scheurbuyt in het Callao te bekomen/ en wy genoodtsaeckt waren in het Callao te blyven / om de Schepen Mauritius, ende de Hope te wachten/ die anders in der Spangiaerden handen souden konnen te vervallen/so stonden de saken van onse Vlote in seer sobere staet/en souden binnen korten tyt groot volck hebben komen te verliesen / ten ware het Godt gelieft hadde/dat een Switser, met het scheurbuyt gequelt/ op de hoogste berg van het Eylant Lima gegaen hadde/daer niemant eenige groente vermoede/alwaer hy sekere groente gevondẽ heeft/die hy kennende/gegeten heeft/ ende groote baet by bevonden. De Heer Vice-Admirael de kracht van dit kruyt verstaen hebbende/ en dat het in abondantie te bekomen was/heeft geordonneert / dat alle de Schepen haer meeste volck 's morgens vroegh naer Landt souden senden/om soo veel groente te halen / als het gheheele Scheeps-volck souden konnen eten/waer toe de Maets Olye/ende Azyn gegeven wert; en om dat door dese groente/ die so wel tot salaet/als warmoes gebruyckt wiert/ons volck in korten tyt al t'samen op de beenen geraeckten/en ververscht werden/continueerden wy alle dagen die te halen/ so lange de Vlote in het Callao de Lima heeft geset gelegen.

Den 28. verbranden wy eenighe Prysen/ die onbequaem waren / om by de Vlote te houden. De Spangiaerts quamen somwylen met eenighe Chaloupen / die sware stucken op hadden / ontent onse Schepen / ende schoten om masten / ofte stenghen te beschadighen / dan sy verrichten weynich.

Julius. Den 1. Julius heeft de Heer Vice-Admirael op't Eylant de Lima na versch water laten graven/maer om de steenachtige grondt / heeft men niet diep genoech konnen komen/so datter met wercken is uytgeschepden.

Dit Eylant de Lima wesende in syn omvang ontrent 3 mylen/is gantsch steenigh/en rutsigh: heeft niet als de groente / daer van geseyt is/op het hoogste van het gebergte. Men vint oock op het Zuydt-endt van dit Eylant vele begraefnissen der Indianen, die seer out schynen.

Den 18. zyn twee Spangiaerts op bies-bossen aen't Schip Orangien komẽ dryven/die uyt het Callao quamen overgeloopen/de eene was Overste van de Peruse Comediantẽ/ende de ander was een slecht Soldaet. Sy verhaelden aen de Heer Vice-Admirael/ dat de twee Schepen / Mauritius, ende de Hope, onder 't Eylant Puna vier Schepẽ verovert/ende de Stad Guayaquil, met het nieu Galioen van den Koningh gantsch verbrandt hadden. Sy verklaerden/dat het Callao de Lima rontomme getrencheet / ende gesterckt was / ende met tachtentigh metale stucken voorsien / behalven de veer-

tigh/

tigh/die op het Spaensch Galioen lagen / ende dat het beset was met veer- 1624.
tig Compagnien voetvolck/ende sesthien Danen Ruyters. De Vice-Roy
hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden / om die te stercken/ende tegen onse komste te verseckeren/ op dat wy nieuwers water souden bekomen. Sy seyden de oorsaeck van haer overloopē te wesen/ om dieswille de Generael vande Spaensche Cavallerye in het Callao ettelijcke dagē verleden/ van haer/ om de questie van een hoere/doot ghesteken was/ende wiste niet veel anders te seggen / door dien sy op't laetste hadden verborgen ghewecst/ meer denckende op de conservatie / ende behoudenisse van haer leven/als om yetwes aen ons te rapporteren. Julius.

Den 22. quamen de spangiaerts, met thien wel-ghemande Chaloupen na 't Schip de Eendracht, ende schoten twee van sijn hooft-touwen in stucken. 't Schip de Eendracht schoot mede wel 30. schoten na den Vyants Chaloupen/maer door dien het Schip te seer slingerde / konde hy haer niet na behooren treffen.

Den 23. is/om het water te verspare/op dat wy door de komste der twee Scheepen Mauritius, ende de Hope niet genootsaeckt souden wesen uyt Callao te vertrecken/gheordonneert/ datmen geen pot-spijse inde Vlote soude schaffen/maer vleesch/speck / ende stock-visch / waer toe men soudt water gebruycken konde.

Dē 24. schootē de spangiaerts naer het Schip de David meer als 100. schooten/sonder ymant te quetsen: het warē koegels van 6/7. ende 8. pont yser.

De Heer Vice-Admirael het ooge (gelijck geseyt is) op Chili hebbende/ hadde ordre gegeven/datmen het Bos-kruyt soo veel soude sparen/als eenigsins doenlijck was/ en toesien dat men gheen vergeesse schooten dede. Hier op quamen de spangiaerts te stouter uyt/en somwylen so na/dat sy deftig begroet wierden/en weder te rug moesten.

Den 25. heeft de Heer Vice-Admirael in een Valleye op 't Eylandt de Lima een musquet-schoot van strant twee diepe putten laten graven/om te besoecken/oft wy versch water konden bekomen / daer met groote naerstigheyt aengewracht is.

Den 29. quamen vijfthien Spaensche Chaloupen na de Schepen de David, ende Griffioen, om die met schieten te beschadigen/ maer so die Schepen eenige sware stucken vande andere Schepen verwisselt hadden/ waer mede sy den Vyant in het aenkomen groeten / soo zijn de Spaensche Chalouwen/ maer een schoot schietende/te rugge na het Callao gekeert.

Den 29. met den dage/ waren de Spangiaerts met 13. wel-gemande Chaloupen dicht onder 't Schip de Eendracht, ende om dat het Jacht de Wint-hont, 't welck slechtelijck van Geschut voorsien was/met een touw aen de Eendracht vast lag/daer de Spangiaerts onder hielden/ konde de Eendracht sijn Geschut op haer niet ghebruycken / sonder door het Jacht te schieten/ 't welck ongeraden was/soo dat de Spanjaerts weynigh schade leden/ en wel 30. schoten deden met koegels van 16 ende 18 pont ysers/ die meest treften/al eer de Eendracht gereddet was / ende met sijn Geschut haer konde toe-reycken/ende het scheen/of sy het Jacht de Winthondt souden gheabordeert hebben. Nae dat de Spangiaerts wel hondert twintig/ende wy daer tegen ontrent 70. schoten gheschoten hadden / zijn de Spanjaerts na het Callao geretireert. In dit gevecht is niemant als de Constapel van de

1624. Eendracht, gequetst/die syn rechter arm afgeschooten is.

August. Den 5. Augustus is de Heer Vice-Admirael Geen Huygen schapenham volgens den inhout van de missive van syn Excell. tot Admirael van de Vlote geauthoriseert / die van daeg het volck den eet van getrouwighept op het Schip Delf heeft af-genomen/daer alle het volc van de naeste Schepen gekomen was. Tot Vice-Admirael van de Vlote/is gheauthoriseert Jan Wilemsz Verschoor Schout by nacht/ en in des selven plaetse tot Schout by nacht Cornelis Jacobs Raet van den Admirael. Op de middag is den Admirael met alle de Boots/ ende Chaloupen na het Schip Orangien ghevaren/ daer het volck van de resterende Schepen ghekomen was/om den nieuwen Admirael te sweeren / waeromme de spangiaerts met 15. so Chaloupen/ als Fregatten/mede uyt quamen/ende roeyden nae onse Jacht/ als/ oft sy het wilden aborderen/maer soo de Heer Admirael de Chaloupen datelijck liet mannen/om den Vyant aen te vallen/by aldien die yet op het Jacht attenteerde/zijn de Spangiaerts ontrent 40. schoten gheschooten hebbende/weder na het Callao ghekeert. Kort hier aen is den nieuwen Vice-Admirael Jan Willemsz Verschoor, met de twee Schepen / Mauritius ende de Hope, met noch een Prijs in het Callao de Lima ghearriveert / die het succes van syn gantsche reyse aen de Heer Admirael rapporteerde/als dat sy in haer aenkomste drie Schepen op de Reede van 't Eylandt Puna verovert hadden/ waer van sy de 2. verbrandt hadden/en het 3. mede brachten: dat sy van de Rivier op na Guayaquil ghevaren waren/'t welck sy van den vyant dapper gesterckt/en met een groot Guarnisoen beset vonden: dat sy evenwel tegē der Spangiaerts Bateryen gelandet waren / en met verlies van 35 mannen/ die meest in 't aenkomen in de Chaloupen geschoten werden/de Stad Guayaquil ingenomen hadden/en also sy nae de veroveringe gheen 200 mannen sterck zynde/niet suffisant waren de Stadt tegen so groot gewelt van den Vyant te behouden/nochte oock eenige bequaemheyt van Chaloupen hadden/om den buyt te berghen/dat sy de Stadt Guayaquil, wesende de Haven van Quito, vol zynde van alderhande Koopmanschap / met oock het nieuw Gallioen van den Coning/tot dē gronde verbrant hadden/ en haer met het naeste getyde na de Schepen geretireert: datter in dese inneminge ontrent 100 Spangiaerden doot gebleven zijn/behalven noch 17 gevangens/die al te samen/om dat de vyant met valsche koegels geschoten hadde/op de Reede van Puna over boort geworpen zijn. Dat sy daer na haer Schepē schoon gemaeckt/ ende haer volck op het Eylandt Puna ververscht hebbende/ onder seyl gegaen zijn/nemende haer cours dicht by de wint om de Zuyt/soo langhe/ tot dat sy haer op de hooghte van 25 en een derdendeel graden by Zuyden de Linie/ontrent drie hondert en vijftigh mijlen van landt bevonden/doen sy veranderingh van windt bekomende/eerst na de wal ghewent hebben/meenende ontrent Arika te verballen / ende onder weghen noch eenighe ververschplaetse met ghewelt aen te doen / maer dat sy de wint soo scherp kregen/dat sy het vaste Landt van Peru niet hoogher als op de 13. graden hadden konnen aendoen/'t welck op gisteren was/ende dat sy haer cours vervolgende/desen dagh in het Callao de Lima ten ancker ghekomen zijn. De Vice-Admirael Verschoor, en voort alle anderen/gaven de eere van dese Victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte, wāt hy die gene was/die door syn deftige aenspraeck/doe op de eerste chargie yeder de moet liet sinckē/het

hert/

hert/en couragie dede wederom komen/ende daer na door sijn voorsichtig/ 1624.
en mannelijck beleyt/den Spangiaert, niet tegenstaende wel drie-mael sterc- Augusti.
ker/soo aentaste/dat de Victorie aen onse zyde bleef; anders soude appa-
rentelijck ons volck niet alleen het wederkomen zijn benomen / maer sou-
den oock de Schepen Mauritius, en de Hope perijckel geloopen hebben / van
in't gewelt der Spangiaerts te komen. De Heer Admirael heeft sijn residen-
tie blijven houden op 't Schip Delf, welck Schip de vlagge aen de groote
stenge gevoert heeft/'t Schip Amsterdam heeft de vlagge vande voor-sten-
gel laten wayen/ende 't Schip Orangie vande Besaens-roede/als vooren.

Den 6. is van wegen de authorisatie vande Heer Admirael dobbel rant-
soen van wijn/en kost aen de maets uytgedeelt.

Den 7. zijn alle de Capiteyné/Lieutenants/ Vaendragers/ Commysé/en
Opper-stierlieden vande Vlote/by de Heer Admirael ter maeltijt geweest.

Den 8. heeft de Heer Admirael het volck vande 2. ghekomen Schepen
Mauritius, ende de Hope, den eet van getrouwigheyt afgenomen.

Den 12. vertoonden haer de Spangiaerts met 20. soo Chaloupen/als Fre-
gatten in het Callao.

Den 13. hebben wy de hutten op't Eylant de Lima afgebroken/ ende alle
preparatie gemaeckt/om op morgen vroeg t'seyl te gaen.

Den 14. met den daghe zijn wy met 14. seylen/ daer vande drie by ons
verovert/ende om by de Vlote te blyven/toegerüst waren/uyt het Callao de
Lima vertrocken. Wy stelden ons cours na de Piscadores, ende liepen daer
tusschen door/ latende een kleyn klipken aen back-boort leggen/ende staké
doen dicht by de windt na de Baeye/achter de Piscadores, daer wy tegé den
avont met de Vlote ten ancker gekomen zijn. De Heer Admirael is ter-
stont met alle de vijf Compagnien Soldaten / ende een kloecke hoop Ma-
trosen aen lant gegaen/doende de plaetse besetten / de Matrosen ettelijcke
diepe putten niet wijt van strandt graven/daer ons aengedient was/dat-
men versch water konde bekomen/om te sien/ oft het alsoo ware/op dat de
moeyte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versch water inde gegraven
putten bevonden wert / heeft men een halve maen aen de water-kant be-
ginnen op te werpen/daer aen den gantschen nacht dapper vande Matro-
sen gewrocht is/so dat die des morgés in redelycker defensie was. Onder-
tusschen bleven de Soldaten den gantschen nacht buyten de halve Maen
de wacht houden / en de Heer Admirael liet onderwylen uyt de Schepen
10. Metale Draecxkens/met haer affuyten/ inde halve Maen brengen/ op
dat de Soldaten / by aldien sy met den dage vanden Vyandt werden aen-
getast/daer in souden mogen schuylen/ ende onder de bescherminge van de
selvé Draecxkens haer retraite nemen.

Den 15. 's morgens trocken de vijf Compagnien Soldaten in de halve
Maen/ende daer werden ses sware stucken/ schietende twintig a vier-en-
twintig pont yser / met haer affuyten/met ongheloofl ijcke rassigheydt aen
Lant gebracht/ende in de halve Maen ghestelt / maer alsoo inde gegraven
putten so kleyne quantiteyt water bevonden wert/ dat onse Vlote haer in
korten tijt van niet soude hebben konnen versorghen / ende daer beneffens
ontrent onse Trenchee verscheyde Berghen / ende heuvelen lagen/die alle
daer over commandeerden/waer die van Lima haer Geschut/eñ force ligte-
lijck konden brengen/ende onse halve Maen geheel ontdecken / gelijck die/

1624. die om de voorsz. Bergen/ende heuvelen te besichtigen/uyt-gesonden wa- ren/rapporteerden/ so heeft de Heer Admirael de voorschreven swaere Me- tale Stucken noch den selven avont weder laten aen boort brengen/'twelc met deselve rassigheydt gheschiet is / maer de metale Draeckens zijn tot morgen aen Landt gebleven/om in't retireren/des noot zijnde/tegens den vyant te gebruycken.

August. Landen achter de Piscadores Klippen.

Den 16. met den dage is alle het volck met de metale Draeckens in ordre ghe-embarqueert/ende t'Scheep gekomen/sonder dat de Spangiaerts eenige myne toonden/om ons te vervolgen. Nae de middagh zijn wy met de Zee-wint t' zeyl gegaen/ende hebben ons cours West aen ghestelt/om boven Punto Perdido te zeylen.

Den 17. ende 18. hadden den doorgaende Zuyd-zuyd-Weste windt/de cours Noord-noord-West.

Den 19. op de middag de hoogte 8 en een een sestendeel graden.

Den 20. 's avonts sagen wy het Zuydelyckste van de Eylanden de los Lobos, 't welck wy aen back-boordt lieten legghen / passeerende met een Noord-weste gangh/tusschen beyde de Eylanden door.

Den 21. roepde onse Chaloupe naer een doode Walvisch/ het welck wy vermeynden een Barckje/ofte Klippe te wesen/ om dat hy so hoogh boven water dreef.

Den 22. liep de stroom so sterck om de Zuyd / dat wy met een stijf Top- zeyl-koelte voor de wint seer weynig avanceerden.

Den 23. sagen wy Cabo Blanco, de stercke stroom continueerde noch om de Zuyd/als op gister.

Den 24. met den dage lag het Eylant S. Clara N. O. van ons. Op de mid- dagh sond de Heer Admirael drie Chaloupen voor uyt / om de Indianen die op Puna woonden/te waerschouwen van onse komste/en dat haer geen leet van ons volck soude gedaen worden. Dit geschiede/op dat wy door de In- dianen eenige kondschap van des Vyants gelegentheyt/te Guayaquil moch- ten krijgen. Des nachts de vloed verlopen zijnde/heeft het de Vlote geset.

Den 25. 's morghens zijn wy weder onder zeyl ghegaen/ ende quamen kort na de middag op de reede van't Eylant Puna ten ancker. De afgeson- den Chaloupen waren vier uren voor onse komste alhier ghekomen / ende hadden een Spaensch Barckjen op de Reede betrapt/'t welcke eenige stuck- goederen in hadde / welcken over Landt nae Lima souden ghesonden wor- den/maer de Spangiaerts, ende alle de Inwoonders van la Puna waren ge- vlucht/so dat wy niemant hebben konnen beloopen/wat moeyte wy daer toe oock deden.

Den 26. is de Schout by nacht met alle de Soldaten / met thien Cha- loupen/ende twee Jachten op een tocht na Guayaquil gegaen.

Den 27. van daeg hebben de 3 principale Schepen haer Gheschut/ende ballast in andere Schepen ghelost/om aen de grondt te setten/ende schoon gemaeckt te worden. De Heer Admirael heeft oock een troup Matrosen te landewaert in gesonden/om te vernemen/ofter eenige Mays/ofte ande- re victualie/ten dienste vande Vlote/op het Eylant te bekomen was.

Tweede aenslagh op Guayaquil.

Den 28. is Meyndert Egbertsen, Capiteyn op't Schip den Arent overleden. De Heer Admirael ontfingh oock bedroefde tijdinge / van het quaet suc- ces van onsen aenslagh op Guayaquil, hoe dat door de disordre van eenige

Officie-

Officieren/ons volck in route gheraeckt was/ende de vlucht nae de Chaloupen hadden moeten nemen/met verlies van 26. of 28. mannen/ 't welck gheschiede/volgens het rapport van de Commandeur/ door dien de halve Compagnie Soldaten van Capiteyn Everwijn, sonder haer Capiteyn te verwachten/de Berch op/recht toe na haer vyant marcheerden/meenende de eere van de Victorie alleen te behalen / also sy eenige Spanjaerts hadden sien vluchten/maer alsoo de Spanjaerts / die haer op 't hooghste van den Berg in eenige Kuysen getrencheert hadden/ gelijckelijck op haer los branden/mede eenighe nedervielen/soo veroorsaeckte het sulcken schrick/ dat sy van stonden aen de vlucht namen/ende met een in route brachten/noch een ander Vaendel/'t welck om haer te secondeeren/ den Bergh op marcheerde. Hier na wert den aenslagh weder hervat/ maer om dat de Commandeur gequetst wert/die daer op dadelick belaste te retiren/ende de schrick onder het volck was/soo was alles te vergeefs. In somma ons volck moesten haer na de Chaloupen retireren/met verlies van 25. oft 26. dooden / waer onder de Vaendrig van Capiteyn Everwijn was. Wy hadden daerenboven verscheyde ghequetsten / als den Commandeur/ ende Capiteyn Schutte, die tot op het laetste alle devoir gedaen hadde/om de vlucht te remedieren/ die beyde van haer quetsure genesẽ zijn/ maer de Luytenant Sonnenburg is van sijn quetsure overledẽ. Het is vreemt/dat wy Guayaquil nu ter tijt niet konden winnen/daer wy het te vooren/eens soo sterck beset/ende ghetrencheert zijnde/met het derdendeel vande macht ingenomen hadden. Het ghemeene gevoelen was/dat des Commandeurs on-ervarentheydt in den Kryghshandel/de oorsaeck van ons ongeluck was/ also de Soldaten desperееrden onder sijn beleyt/victorie te bevechten/en daeromme met rechte ernst/ende couragie haren vyant niet aentasteden.

Den 29. heeft men noch doende geweest met de drie principale Schepen te setten/ende schoon te maken.

Den 30. is de Vice-Admirael met 10. Chaloupen / ende twee Vaendels Soldaten aen 't vaste lant gegaen/om Beesten/en appelen te bekomen.

Den 31. heeft de Heer Admirael van het volc/ dat om het Eylant La Puna te besichtigen/uytghesonden was/verstaen/dat op een seker plaetse van het selve Eylant/dicht aen strant eenige lasten Mays lagen / die men daer lichtelick konde van daen halen/waeromme het Schip de Griffioen daer na toegesonden is/de selve Mays te laden/en in de Vloot te brengen.

Den 1. September waren de 3. principale Schepen schoon ghemaeckt/en op haer defensie gebracht/waeromme de ander Schepen mede gereetschap maeckten/om te setten/ende schoon te maken.

Den 2. is de Heer Admirael selver op het Eylant Puna aen lant ghebleven/om het water halen te vorderen/ende heeft de twee putten doen bewaken met twee Corporaelschappen Soldaten / op dat het water by den vyant niet soude vergeven worden.

Den 3. is de Vice-Admirael weder ghekomen / mede brengende ontrent 8000. Orangie-Appelen/ende een groote hoop Bananas/maer beesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen.

Den 9. is Pieter Heyndricksz. Stierman op het Schip de Griffioen, tot Schipper op 't selve Schip ghestelt / overmidts Pieter Cornelisz Hardloop, Schipper op de Griffioen, als Schipper op het Schip den Arendt, over-ghegaen

1624. Augusti. Septem.

1624. gaen was. Tot Luytenant vande Compagnie van Capiteyn Omarus F-
verwijn, is gestelt Adriaen van Noorderwijle, ende tot Vaendrich vande selve
Septem. Compagnie Robbert van Vollenhove, beyde Appointees. Voort wiert beslo-
ten (niet tegenstaende de groote apparentie die wy sagen / om in Chili yedt goets te verrichten) dat men volgens onse instructie / eerst na Acapulco soude lopen / om op de Gallioens uyt de Manillas komende / te passen / ende dat-men daer na sien soude / oft de gelegentheydt van onse Vlote soude willen toelaten / dat men noch van daer nae Chili gingh.

Den 11. hebben wy het gantsche Dorp van La Puna in brant ghesteken / ende de muyren vande Kerck om ver getrocken.

Den 12. 's morgens met de voor-ebbe is de Vlote van 't Eylandt Puna vertrocken. Wy misten acht Soldaten vande Compagnie van Capiteyn Schutte, 4. Franschen / ende 4. Engelschen / die aen Lant / ten tyden van ons vertreck / zijn blyven staen / en by den vyandt dachten over te loopen. Dit waren acht persoonen / die haer inde voorighe tochten seer trouwelijck / en mannelijck ghequeten hadden / maer na de quade rescontre te Guayaquil desespereerden sy van haer fortune by onse Vlote te sullen maken / ende soo sy wat strickt op de Schepen gehouden werden / ende tot Scheep-werck gedwongen / so meenden sy datter beter avantagie voor haer by den Vyandt te verwachten was.

Den 13. konde wy door stilte / en contrarie wint noch niet in Zee geraké.

Den 16. 's avonts vervielé wy ontrent 10 mylen by Oosten Capo Blanco, doen wy het wenden / en met een West-zuyd-westé wint N. W. aen seylde.

Den 17. bevonden wy op de middag de Zuyder-breete van drie graden.

Den 18. kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19. van daeg is op 't Schip den Arent overleden Willem Commers, Commijs op 't selve Schip / een stout / ende geresolveert Krijghsman.

Den 20. continueerde de Z. Z. W. wint. Het verwonderde ons / dat wy de Eylanden de Gallapagos niet en sagen / hoe wel wy / volgens de Caerte / de lengte van de selfde Eylanden hadden / ende meest alle de besterken van de Stier-lieden tusschen de Eylanden door-liepen / dan wy gisten / dat sy op hare ware langte niet en lagen / ende dat sy by West van ons waren.

Den 22. op de middag de hoogte 1. graedt / ende 25. minuten / ende sagen kort daer aen by Z. van ons eenige Eylanden / die wy de Gallapagos gisten / hoe-wel de besterken der Stier-lieden de selve Eylanden al gepasseert waren. De Z. W. wint continueerde tot op den 10. October, hoe-wel wy in de laetste dagé som wylen stilte hadden / doen de wint Z. O. ende O. Z. O. liep.

October Den 11. October op de middagh de hooghte 12. graden / ende 50 minuten / ende waren met een door-gaende koelte uyt den Z. O. ende Z. Z. O. Noord-west geseylt.

Den 12. ende 13. continueerde de Zuyd-ooste windt.

Den 14. ende 15. hadden wy meest stilte.

Den 16. de hoogte 15. graden ende 55. minuten: de wind Noord-west.

Den 17. 18. ende 19. continueerde de Noord-weste windt.

Komen op de Kuste van *Nova Hispania.* Den 20. met den dage sagen wy 't vaste Lant van Nova Hispania, 't welc hem met hooghe berghen vertoonde Noord-oost van ons. Op de middagh hadden wy de hooghte 17. graden ende 50. minuten / ende dreven den gantschen dagh in stilte.

Den

Den 21. 's morghens ſtilte/ op de middagh de hooghte van 18. graden. 1624.
's Nachts in ſtilte zijn 4. groote Chaloupen na de wal geroeyt/ om een viſ- October
ſchers Barckjen te intercipieren/ daer uyt wy des Vyants gelegentheydt verſtaen mochten/ en verkent raecken/ hoe verre wy noch van de Port van Acapulco waren.

Den 22. op de middag de hoogte van 18. graden/ ende 12. minuten/ ende waren noch ontrent twee mijlen van lant. Naer de middagh ſtelden ons cours met de zee-wint uyt den Z.W. na de wal toe/ om op de af-geſonden Chaloupen te wachten/ die nae Sonnen ondergangh by ons quamen/ rapporterende dat ſich de Kuſt O.Z.O. en W.N.W. ſtreckt/ ende dat de diepte een Gotelingh ſchoot van de wal is 20. a 30. vademen zant/ ende ſingel-gront/ ende dat ſy wel eenigh volck aen Lant hadden ghesien/ maer dat ſy om de groote barninge daer niet hadden konnen by komen.

Den 23. 's morgens ſtilte/ de Zee grof uyt Z.W. na de middag de windt uytter Zee als op giſteren/ ſo dat wy bevonden/ dat de wint op de Kuſt van Nova Hiſpania ordinaris van voor de middagh tot 's avondts uytter Zee komt/ ende middernacht uyt het lant. 's Nachts variabele wint/ met donder ende blixem.

Den 24. hadden wy Siguanatejo, 't welck ſeer kenbaer is aen 4. Klippen/ die 3. mijlen van Siguanatejo leggen. Wy ſagen hier na den Bergh Alvaro, die gehackelt is/ ende Z.W. in Zee ſtreckt/ ende van alle kanten int aenkomen een Eylant ſchijnt te weſen. 's Nachts kregen wy ſtilte/ met Donder/ Blixem ende Regen. Sien Siguatanejo

Den 25. avanceerden wy weynigh om de ſtilte/ ende door dien wy vreeſden Acapulco by nacht voor by te ſeylen.

Den 26. ende 27: ſeylden wy langs de wal/ ende hadden de hooghte van 17. graden/ op welcke hoogte de Port van Acapulco gelegen is.

Den 28. met den dage waren wy ontrent een half mijle van het Eylant Komen
dat voor de Port van Acapulco leyt/ ende ſo wy noch niet konden bekennen/ inde Port
dat alhier Acapulco was/ ſo is onſe Chaloupe voorby geroeyt/ om te beſich- van Aca-
tigen/ die weder-keerende/ een ſchoot dede/ tot een teken dat alhier de Ha- pulco.
ven van Acapulco was/ waerom de Schepen dragende hielden/ ende op den avont in 't ghesichte van 't Caſteel geſet hebbende. Het Fort/ ofte Caſteel van Acapulco is deſe laetſte jaren eerſt nieu gemaeckt/ ende op een uytſteeckende punt geleyt/ tot bevrydinge vande Gallioens/ die uyt de Manillas comen/ die dicht onder 't Kaſteel ſetten konnen. Het heeft 4. Bolwercken/ die met 10. oft 12. ſtucken beſet zijn/ ende is met eene ſteene muur om-trocken/ het ſchoot in onſe aenkomſte twee ſchoten/ die niet toe-reyckten. Wy bevonden alhier in de Haven 2. oft 3. kleyne Barckjens/ die niet weerdig waren/ yet daer op te attenteren.

Den 29. hebben wy geſocht met de Spangiaerts in onderhandelinge te te treden/ om uyt haer Oſtagiers/ en maniere van Handelinghe te verſtaen/ oft ſy dit jaer oock Gallioens uyt de Manillas verwachtende zijn/ ende of derſelver komſt haeſt op handen was. Wy gaven aende Spanjaerts te verſtaen/ hoe dat deſe Vlote langs de Kuſte van Peru ſeylende/ eenighe Spaenſche Capiteyns/ en andere gevangens bekomen hadde/ en alſo de Heer Admirael nu van ſin was na Ooſt-Indien over te ſteken/ dat hy de Spaenſche gevangens voor eenige ververſchinge wilde laten rantſoeneren/ by ſoo verre

1624. de Gouverneur eenige gequalificeerdẽ als Ostagiers aen de Schepẽ wilde senden om te handelen/daer tegen eenige vã de onsen in't Casteel soudẽ blyven: hier op wert van de Gouverneur geantwoort/dat hy niet van sin was eenige Ostagiers aen de Admirael te sendẽ/ofte yemant in 't Casteel te ontfangen/maer by aldiẽ de Admirael goet vont/de gevangens voor gelt te laten lossen/dat mẽ de gevangens soude voor haer brengen/ dat sy in alle redelijckheyt wilden handelẽ/de Admirael hier toe niet verstaen konde/is de handelinge geeyndiget. Den 30. en 31. heeft de geheele Vlote in de Port van Acapulco blijven houden/alsoo men door stilte niet konde vertrecken.

Octob.

Novem. Den 1. Novem. zijn al de Schepen in stilte uyt de Haven geboucheert/om onder seyl te gaen/daer 't Kasteel 6 schoten na dede/sonder te treffen. Op dẽ avont is de Vice-Admirael/met de Schepen Amsterdam, Eendracht, dẽ Arent, de David, de Griffioen, met de Jachten de Iager, en 't Gewelt, nevens de Chaloupe van dẽ Arent, van de Admirael gescheyden/en is 18 of 20 mijlen boven wints/ofte by W. Acapulco gaen setten/op dat hy de Gallioens/die na ons meeninge daer ontrent het Lant souden aen doen/machte aen boort komẽ/ eñ beseylẽ/ofte door naerstig vervolgẽ/de selve het Esquadron van den Admirael mochte in handẽ jagen. De Admirael heeft het wederom inde Havẽ van Acapulco met de resterende Schepẽ geset. Dẽ 2. zijn de Schepen Mauritius, Hollandia, Hope, Winthont, en Nassou, van Acapulco t'seyl gegaen/ en hebben de eẽ ontrent 1½. myl van dẽ ander geset / so dat 't Oostelijckste Schip de Hope ontrent 1½. mijl boven Acapulco, en het Westelickste Schip Mauritius, het Oostelijcke Schip van het Esquadron vande Vice-Admirael in 't gesicht heeft gaen leggen/ en de Heer Admirael is met de Schepen Delf, ende Orangien, inde Port vã Acapulco blijvẽ leggẽ. Den 3. en 4. hebben de Boots/ en de Chaloupen van de Schepen Delf, ende Orangien in Porto del Marques, ontrent 1½ myl van Acapulco water gehaelt. De Heer Admirael sont negen Soldaten op het hoogste van't Eylant/om nacht/en dach goede wacht op de Gallioens te houden/ende toe te sien/wat onse Schepen wedervoer.

Den 5. is een Bos-schieter van't Schip Orangien van het Eylant by den Vyandt over geswommen. Den 7. is Capiteyn Witte met de Boots/ende Chaloupen wederom om water geweest/maer so de Vyant hem daer in embuscade geleyt hadde/die ons volck besprõng/ so hebben sy de vlucht na de Chaloupen genomen/met verlies van 4 mannen/die verdronckẽ/en geschoten werdẽ/ en so der noch een man aẽ strant was staen blyven/is Capiteyn Witte, om die man te bergẽ/weder na strant recht op dẽ vyant aen-geroept/ ende heeft die man selver inde Chaloupe ghetrocken / maer de Capiteyn is ondertusschen in sijn zijde geschoten/daer van hy namaels genesen is.

Den 8. is de Heer Admirael uyt de Haven van Acapulco t'seyl gegaen.

Den 15. is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron Schepen op de wacht legghen / met het Jacht de Windthont by de Heer Admirael ghekomen. Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mijlen by Westen Acapulco een goede water-plaetse gevonden hadden/ daer de Schepen haer van water voorsagen / maer dat men om de groote barninge aldaer qualyck konde landẽ. Wy warẽ van daeg ontrent 5 mijlẽ by W. Acapulco, en liet de Heer Admirael de lywaerste Schepen waerschouwen/ dat sy hem datelijck souden volgẽ.

Den 16. eñ 17. was de wint Westelijck/ so dat wy weynig avanceerden.

Dẽ 18. zijn 4. soldatẽ/die met de Chaloupe van 't Schip Hollandia na de

vyant,

vyant meenden te roepen/van den Raet gecondemneert gehangë te wordë. 1624.
Den 19. ende 20. de wint uyt de Westelijcker hant.

Den 21. sagen wy de Westelijckste Schepen van't Esquadron vande Vi- Novem.
ce-Admirael. Wy waren van daeg ontrent 17. mijlen boven Acapulco, ende hadden in de tijdt van ses daghen 11 mijlen om de West ghewonnen. Des nachts hadden wy een Travade uyt den Westen / met groote reghen.

Dë 23. sagë wy alle de Schepë onder zeyl/ die om de stilte die de gantsche dag geduurde/niet by ons konde komen. Verstondë uyt 't Jacht/dat voor af quam/datter 6 soldaten by den Vyant waren over-gheloopen/en dat de Schepen Amsterdam, en de Eendracht haer water ingenomen hadden/voorts dat de Spangiaerts 's anderë daegs na haer vertreck/wel 600 mannen sterck op strant vertoonden/die buyten twijffel ons water-haelders souden over vallen hebben/ten ware ons volck al van lant hadde vertrocken geweest.

Den 23. een kleyn koeltjen uyt de N. hant. Den 24. een stijve koelte uyt den W. tegë dë avont is de groote Chaloupe vande Vice-Admirael omgeworpen/ die om het harde weder niet konde gebergt wordë/so dat de Chaloupe met de metale Draeykens/ daer mede die voorsien was/gebleven is.

Den 25/26/27/en 28. seylden wy om de W. dicht langs de wal/soeckende na de Eylanden de Ladrilleros die 40. Spaensche mylen by W. Acapulco leggen/aldaer/volgens het schrijvë van het Spaësche Journael/water/visch/en Patattais in overvloet soude te bekomë zijn/en also wy nu meer als 45. Duytsche mijlen by de wal op-gekomen waren / en geen apparentie van deselve Eylanden saghen/ soo dachte ons/dat alle moeyte om deselve Eylanden te soecken/vergeefs was. Den 29. heeft men de Jachten/de Wint-hont, ende 't Gewelt in brant gesteken/also die onbequaem waren/om langer by de Vlote te blyven. Noch heeft men een oude Piloot Diego sanchios , die ons goede dienst / zindt de Voyagie gedaen heeft/en twee overloopers op haer versoec/met een kleyn bootken aen lant gesonden. Op de middag de hoogte 17. grad. en 50. minut. en hebben doen alle devoyr gedaen/om inde Oostelijcke passaet-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraeye koelte. Den 30. heeft hem de Admirael met de principaelste Officieren van de Vlote op't Schip Hollandia vervoegt/ om in't executeren vande vier ter doot verwesene Soldaten present te zijn/maer also alle de krijgs-Officieren voor dese gevangens seer instantelijck by de Admirael intercedeerden/ soo heeft den Admirael geconsenteert / dat sy met haer vieren briefkens souden trecken/en dat de 3 van haer 4 souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans Fout van Hilversom te beurt ghevallen/ die datelijck aen de Nock vande rhæ is opgehangen. Op de middag de hooghte 17 graden ende 50 minuten: de wint W. N. W. met redelijcke koelte.

Den 1. en 2. December was de wint N. N. W. en N. de cours was Z. W. Decem.

Den 3. kregen wy de generale N. O. en O. N. O. wint/waer mede wy de cours om de West stelden. Den 14. 's avonts op de hoogte van 15. gradë/ ende 15 minuten/hadden wy een groote Travade uyt den N. O.

Den 16. heeft de Heer Admirael het Jacht de Jager laten voor seylen/ om de Schepen by nacht met een schoot te waerschouwen / indien hy eenig Lant gewaer wert.

Den 23. is op 't Schip Mauritius overleden Adriaen Verplancken, Commijs op't selve Schip.

Den

1625. Den 1. Januarij is aen yeder back een kanne Spaenſche Wijn tot een Nieuwe-Jaer ver-eert.

Januarij. Den 8. heeft de Heer Admirael belaſt/overmits de Scheurbuyck ſeer toe nam/waer aen daeghlijcks veel volcks van de Vlote ſtierf/ dat men in het over-boort ſetten van de dooden niet en ſoude ſchieten: want het ſchieten/ 't welck menighmael op een dagh in diverſche Schepen geſchiede/grooten ſchrick onder het volck cauſeerde. Men heeft oock aen yeder man een pimpelken Brandewijn daeghs begonnen uyt te deelen.

Den 11. is Pieter Claeſz Slacht, Commijs op 't Schip de Eendracht overleden.

Den 15. 's Morgens ſagen wy lant Weſt van ons: 't was laegh landt/ daer het vreeſſelijck barnde/ ſoo dat wy groot gheluck hadden/ dat wy by nacht hier op niet en vervielen / om dat de gheheele Vlote groot perijckel ſoude geloopen hebben. Wy giſten dit Lant Jſla de Galperico te zijn.

Den 23. op deſe tijt taſte de ſcheurbuyck ons volck ſoo gheweldigh aen/ datter dagelijcks vele ſtorven/ eenige Schepen waren ſo machteloos/ dat ſy naeuw gheſont volck hadden/om de Schepen te voeren. Van daegh is Cornelis Iacſz. Commijs op 't Schip de David, geſtorven.

Sien de *Ladrones* Eylande. Den 25. op de middagh ſagen wy 't Eylandt Guagan, een van de Eylanden van de Ladrones, daer wy op den Avondt by quamen. Het was redelijck hoogh/ effen landt/ ende de Ladroneſen quamen de Vlote meer als twee mijlen/met twintigh Canoes van lant te gemoet/ verruylende voor out yſer/ Cocos/ Bananas/ ende Patattas. Wy hebben den gantſchen nacht met groote ſtormen by gehouden/om op morghen met den dage de Reede te ſoecken.

Den 26. 's morgens quamen de Ladroneſen met 150 Canoes aen de Schepen/verruylende Cocos/ende Amjamas/ſo dat ons Schip alleen ruylde ontrent 700. Cocos. Op den avont zijn wy aen de Weſt-zyde van 't Eylant Guagan, op 10. vademen zandt gront/een Goteling-ſchoot van de wal ten Ancker gekomen. 't Schip de Hope raeckte vande gront af/ en ſoo hy maer 7. of 10. gheſonde mannen op hadde / heeft hem de Heer Admirael hulpe toe geſonden/die hem des nachts op de Reede brachten.

Den 27. is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten na het kleyne Eylant gevaren/dat ontrent drie mijlen by Zuyden de Reede ghelegen was/om te ſien/oft aldaer eenige ververſchinge ten dienſte van de Vlote te bekomen waer/dan alſo het daer gheweldigh barnde / ende men lichtelijck door de verborghen klippen een Chaloupe ſoude verlooren hebben/ende de Ladrones op de Vice-Admirael verſochten / dat hy met ſijn volck van landt ſoude willen blyven / alſoo ſy alles in overvloedt aen de Schepen ſouden brenghen/is hy weder na de Reede ghekeert. De Schout by nacht heeft met de reſterende Soldaten de Baey beſocht / daer hy een water-plaetſe vandt/daer het water licht om halen was. Wy ruylden deſen dagh eenige hoenderen/ende meer als 7000. Cocos.

Den 28. werden 50. Soldaten tot bewaringhe van de groote Chaloupe/ die aen lant ſoude vertimmert worden/ende tot bevrydinge van de waterhaelders/aen lant geleyt. Deſen avont is Capiteyn Omarus Everwijn van een hartvangh ſubijtelijck geſtorven.

Den 29. waren wy ghenootſaeckt meer Soldaten / ende twee Metale

Draecr-

Praeckens aen lant te brenghen / om dat de *Landronesen* met Assagayen gewapent/in groote menigte aen de water-plaetse quamen. 1625.

Den 1. 2. 3. ende 4. Februarius brachten de Landronesen veel Rijs aen de Schepen/die wy van haer ruylden/een Bael van 70. ende 80. pont voor een verroeste byl/oft hack-mes/die gantsch bedorven was/ende nieuwers toe diende. Febru.

Den 5. is een generale Monsteringe door de Vlote geschiet/ende werden noch bevonden 1260. koppen/daer onder noch begrepen zijn 32. so ghevangen Spangiaerts/als Negros.

Den 8. is tot Capiteyn ghestelt / in plaetse van Capiteyn Everwijn, die overleden is/ Hendrick Role, Lieutenant van Capiteyn Schutte. In wiens plaetse tot Lieutenant is gestelt *Barent* Schutte, Vaendrig vã de selve Compagnie/ende tot Vaendrigh van die Compagnie is gestelt Otto van Vollenhove, Appointee.

Den 9. heeft de Heer Admirael aen Lant een Predicatie laten doen.

Den 11.'s morgens zijn wy van 't Eylant Guagan t'seyl ghegaen. Het Eylant Guagan is een van de Eylanden/die men noemt Islas de las Velas, ofte van de Ladrones, ende leyt op de Noorder-breette van 13 en twee derdendeel graden/maer de Reede/daer wy met de Vlote op 10. 20. en 30. vademen zant-gront ontrent anderhalf Cartouw-schoot van de wal geset laghen/ heeft de hooghte van derthien en een half graden. De Reede leydt aen de West-zyde van 't Eylant/en kan so wel van by Noorden/als van by Zuyden het Eylant beseylt worden. Het Lant is tamelijck hoogh/vrucht baer/ ende op veel plaetsen met rijs besaeyt/als blijckt uyt de quantiteyt die wy geruylt hebben. Cocos-boomen zijnder sonder getal/so oock op het Eylant dat aen de Zuyd-oost hoeck leyd/en Palmyten heeft men over al veel / dan het schijnt dat dese by de Inwoonders in waerden gehouden worden. Anjamas vallen hier sonder getal/die wy in groote menighte van haer geruylt hebben. Wy hebben in die tijt/dat wy hier gheleghen hebben/ontrent 200. Hoenderen geruylt/dan geen beesten konnen bekomẽ/wat moeyte wy daer oock toe gedaen hebben. De Ladronesen zijn van leden treffelijck geproportioneert/ende van stature grooter als de Tarnatanen, ende andere Indische Natien: Sy zijn roosachtigh van coleur / ende gaen heel naeckt/ maer de Vrouwen bedecken haer schamelheyt met een blat. Haer wapenen zijn Assagayen/ende slingers/daer mede sy den ander Oorlogh aen doen/ meesterlijck daer met omgaende. Haer Canoes zijn aerdig gemaeckt/ende konnen seer scherp by de wint seylen/sy hebben maer eene vleugel/ waer mede sy de Canoe in't seylen konnen in't gewichte houden/ staende verder/ ofte nader de Canoe/na dat de wint sterck koelt. Met dese Canoes dorven sy wel 2. of 3. mylen in Zee gaen/al is 't dat de Zee grof gaet/ om dat sy haer Canoes/ als sy omvallen/lichtelijck konnen droog maken. Sy schijnen met den eersten oprecht in't handelen te zijn / maer daer na siet men/ dat de naem van Ladrones haer niet te vergeefs ghegeven is/ want sy de Balen Rijs/die wy van haer kochten/ten deele met zant/ende steen vulden / ende rechten meer andere dieverijen aen. Die hier aen lant willen gaen/moeten haer wel versekeren/ende van wapenen voorsien/ende in 't alderminste op de Ladronesen niet vertrouwen/want alle die ter syden afgaen/ staen in perijckel van gemassacreert te worden/gelijck eenige van ons volck wedervaren is.

Beschryvinge van Guagan.

Den

1625. Febru. Den 14. op de middag de hoogte 10 graden en een half / saghen doen een Eylandt West-Zuyd-West/van ons acht mijlen: wy gisten dit landt het Eylant Sahavedra te zijn/hoe-wel het met de Caerte op 't nauste niet en accordeerde.

Den 15. saghen wy met Z.O. Son een ander Eylandt/ 't welck wy een nieu Eylandt achten te wesen/om dat het niet in de Kaerte en stont. Het was redelijck hoog lant/even gelijck Guan, de N.O. ende N.W. hoeck/ leggende ontrent 4. mijlen van den anderen/en het is tamelijck breedt/soo wy sien konden: aen de N.O. hoeck streckt hem een groot rif af/wel 2. mijlen in Zee. Daer quamen diversche Praeuwen van lant/naer ons toe/daer in eenighe persoonen saten/ van ghedaente/ende postuer als de Ladronelen, met langh swart hayr/en eenige verciercelen om haer lijf behangen/dan so wy voort zeylden/konden sy niet aen boort komen. Dit lant was bewoont/ende wel bebout/soo veel men sien konde/ende leyt op de hoogte van 9 en drie vierendeel graden.

Den 16. 17. 18. en 19. continueerde de doorgaende N.O. wint.

Den 20. hadden wy stormachtig weder/uyt de Oostelicker hant/ met geweldigen regen. Wy hebben het des nachts met schover-seyl om de West laten voortstaen / om niet te verballen inde Bocht by Noorden Caep de Viscajo, dat de Oost-hoeck is aen 't lant van Magindanao, het Zuydelijckst groot Eylant vande Philipinas.

Den 21. continueerde het stormachtig weder. Wy lieten het des nachts met het hooft om de Noordt met kleyn seyl dryven / om niet op een lagher wal te vervallen.

Den 22. konden wy noch geen lant sien / hoe-wel de meeste bestecken de geseyde Caep al gepasseert waren.

Den 23. 's Morgens is by den Heer Admirael/ ende den Raet de bestecken vande Stier-lieden gesien/eñ haer advijs gehoort zijnde/geresolveert/ datmen Zuyd-zuyd-west soud aengaen / tot op de hoogte van 3. graden/ ende alsdan 't lant van Gilolo aendoen/om van daer een vaste cours na Ternate te stellen. Op den middag bevonden by 't peylen vande hooght/dat de stroom ons geweldigh om de Noord hadt geset / hoe-wel de Noordelijcke Mousson doorwaeyde.

Den 24. op middernacht vonden ons op 4 graden 50 minuten.

Den 25. wesende met N.O. wind Z.Z.W. gestevent/of soo men meende geseylt 12 mylen. Vonden op den middag de hoogt 6 graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een half etmael / in 't Noorder Mousson Z.Z.W. stevende/een halve graed om de Noord geset waren.

Den 26. 's middaeghs op 4 graden.

Den 27. 's middaegs op twee graden 45 minuten/blyvende by de geseyde Z.Z.W. cours/de wint noch al uyt de Oostelijcke hant.

Den 28. sagen wy 't landt W. 6 myplen van ons: de stroom sette ons geweldigh in.

Martius. Den 1. Martius dreven wy in stilte.

Den 2. kregen wy in 't gesicht de bergh van Gammacanor, gelegen op de Kust van Moro, het welck het Noord-eynd is van Halemahera, oft 't groote lant van Gilolo, daer de Moluckſche Eylanden aen de West-zyde onder / of by langhs leggen.

Den

Den 4. op de middagh de hooghte een graedt ende 40 minuten. Tegen den avondt een lustighe koelte uyt den Noorden / daer mede quamen wy inder nacht ontrent Maleyen, Hooft-stadt van 't Koningrijck van Ternate. De Heer Admirael sandt een Chaloupe voor uyt nae Toluco, om de Heer Gouverneur vande Molucquos, Iaques le Febre, die voor dien tijt aldaer was / van onse komste te waerschouwen / maer om dat het stilder wert / quamen wy eerst met den dage voor Maleyen op de Reede. 1625. Martius. Komen in Malucquos.

Den 5. na onse / ofte den 6 na de gemeene Indische rekeninge / heeft de ghemelde Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boordt wellekom gheheeten / ende zijn teghen den middagh met den ander aen landt gevaren. De oorsaeck van het verschil des tijdts is / dat onse Vlote van Hollandt om de West zeylende / ontrent sesthien uren met de Sonne gelopen is / soo dat wy de dagen ordinaris een weynig grooter ghehadt hebben / als van 24 uren / ende dat die uyt Hollant na Indien gezeylt zijn / om de Oost loopende / tegen de Sonne gelopen zijn / dat die de dagen ordinaris een weynig korter gehadt hebben / als 24 uren / ende de Sonne ontrent 8 uren op de middag inde Moluccos vroeger ontmoet zijn / als in Hollant, so dat de differentie een gantschen dach is.

Den 9. is het Schip de Eendracht, ten dienste van de Oost-Indische Compagnie geseylt na Maquian, een vande Moluckische Eylanden / namelijck het vierde van de groote / van Noord af te tellen / ende over ses dagen wederom gekomen.

Den 13. is te Maleyen tijdinge gekomen / dat de Trouwe, een van d'Oost-Indische Compagnies Schepen / gebleven is op Sangi, een Eylant 50 mijlen ontrent het Noord-west ten Noorden / van 't Eylandt Ternate, op den weg na de Filippinen. Van daegh is de Heer Admirael / met de vier principaelste Schepen / ende de meeste macht vande Vlote nae Caleamate, een onser Forten op Ternate geseylt / om het selve te slechten.

Den 16. zijn de voorsz. Schepen / na dat het Fort geslecht / ende 't geschut daer van gelicht was / weder op de Reede van Maleyen gekomen.

Den 17. is de Vice-Admirael met vier Schepen van Maleyen ghegaen / om te slechten ons Fort / op 't Eylant Motyr, wesende het derde groot Eylant in de Molucquos.

Den 25. is de Vlote met den Gouverneur van de Molucquos nae Maquian ghezeyldt / daer de Vice-Admirael met de vier ander Schepen by gekomen is / ende heeft op de Reede van Gnoffaquija geset.

Den 26. is gheresolveert dat men voortaen inde Vlote / de Indische wijse / in het schaffen van de spijse soude volghen. Oock is gheordineert / dat het Schip de Eendracht nae Sangi soude gaen / om het volck / ende het gheschut van 't ghebleven Schip de Trouwe op Maleyen te brenghen.

Den 28. is de Vlote van Macquijan ghescheyden / ende om dat de windt te scherp was / om boven de Gorities te zeylen / zijn wy geloopen door de Strate / die tusschen oudt / ende nieu Batsian doorgaet.

Den 30. zijn wy de engte ghepasseert / ende voor ons Fort op Labou, in Batsian ten ancker gekomen.

Den 31. zijn wy van Batsian gescheyden / ende hebben ons cours na Amboina ghestelt.

Den

1625. Den 4. Aprilis is de Vlote ghearriveert op de Reede voor 't Casteel op 't kleyn Amboina, alwaer het Schip Delf hem van een nieuwe mast voor-
Martius. sien heeft / ende is voort by de Gouverneur van Amboina, genoemt Herman van Speult, alle preparatie gemaeckt / tot een tocht op Loehoe en Cambelo, op 't landt van Ceram, tegen over den Noord-West-hoeck van 't groot Amboina.

Den 25. is de Chaloupe van 't Schip den Arent, met brieven van onse komste / aen de Heer Gouverneur Generael / wegens de Geunieerde Nederlanden in Oost-Indien / na Batavia afgesonden.

Mayus. Den 14. Mayus is de Heer Admirael met de Schepen Mauritius, de Griffioen, ende de David (het Schip den Arent van te voren na Cambelle, ende de Hope na Loehoe gescheyden zijnde) met de gheheele macht vande Vlote / ende de Heeren Gouverneurs van Amboina, Speult, ende Gorcum met alle de Corre-corren ende macht van Amboina op de tocht na Ceram gegaen / aldaer men
Loehoe ende Cambelo ghedestrueert. voor eerst de sterckte Loehoe verovert / ende gantsch geruineert heeft / en daer na de wederspannige Negries, of Dorpen verbrant / ende al haer Nagel-boomen verdestrueert / ende te gronde vernietigt heeft.

Junius. Den 22. Junius is de Heer Admirael met de Gouverneurs weder op Amboina gekomen / latende de Schepen met de siecken om de contrarie mousson / op de Reede van Cabelle blijven.

Julius. Den 18. Iulius is de Heer Admirael / ende de Gouverneur Speult van Amboina met de Vlote na Batavia t' zeyl gegaen.

Den 19. zijn de Schepen die voor Cambelle geset lagen / by de Vlote ghekomen / om dat het Jacht de Iager (een van de Spaense Prijsen) so leck was / dat hy het niet langher boven water konde houden / ordonneerde de Heer Admirael / dat het Schip Hollandia het gheschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude lossen / ende het Jacht inde brandt steecken / ende inde Strate van Botton weder by de Vlote komen.

Den 20. zijn wy door scherpheyt vande Zuyden-windt genootsaeckt by Noorden 't Eylant Boero om te loopen.

Den 22. heeft de Vlote in de N. O. Bay van Boero het Jacht Nassau van syn geschut ontlost / en als onbequaem om by de Vlote te blyven / verbrant. Alhier is 't Schip Hollandia weder by de Vlote gekomen.

August. Den 2. Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert.

Den 6. is de Vlote van Botton gescheyden.

Den 10. zijn wy op de reede van Macassar ten ancker gekomen / alwaer de Heer Gouverneur Speult aen lant geweest / ende by den Koningh vriendelijck ontfangen is.

Den 19. is de Vlote van Macassar gezeylt.

Den 25. is de Gouverneur Speult met de Schepen Orangien, ende Mauritius na Iapara gegaen / ende de Heer Admirael heeft met de resterende Schepen syn cours recht toe na Batavia gestelt.

Den 29. is de Heer Admirael met eenige Schepen ghearriveert op de reede van Batavia, wesende de hooft-stadt der Nederlantsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur Speult ettelijcke daghen daer aen met de Schepen Orangien, ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement / te Batavia geen avantagieuse aenslagen voor de Oost-Indische Compagnie voorvielen / waer toe men de geheele Nas-

sausche

fausche Vlote soude hebben mogen gebruycken/so werdt by de Heer Gouverneur Generael/ende den Raet van Indien goet gevonden/dat men de Schepen vande selve Vlote soude scheyden/ en nae sulcke plaetse schicken/ daer sy het Vaderlant/ en de Oost-Indische Compagnie/ het meeste voordeel/ende den Vyant de meesten afbreuck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de Schepen Orangien, Hollandia, en Mauritius (daer op waren de Capiteynen/ Engelberte Schutte, Johan ter Halte, ende Evert de Vries, ende Iustus de Vogelaer, Koopman op't Schip Amsterdam,) van Batavia na Suratte gezeylt / die van daer op 't spoedighste nae't Vaderlandt dachten te komen. De Vice-Admirael Ian Willemsen Verschoor, is met de twee Schepen de Hope, en Griffioen, ende noch twee Jachten van d'Oost-Indische Compagnie op een tocht na Malacca gegaen. De Schepen den Arent, en de David zijn nae de Kust van Coromandel gesonden. 't Schip de Eendracht, soo haest het uyt de Moluccas tot Batavia gearriveert was/heeftmen't toe-gerust/om met den eersten na't Vaderlant te zeylen / ende twee resterende Schepen/ Delf, en Amsterdam heeft men aen't Eylant Onrust geset/om te verdubbelen/ en de Eendracht te volgen. 1625. August.

Den 29 October is de Heer Admirael/ sieck zijnde / met de Schepen/ de Eendracht, ende 't Wapen van Hoorn vol-laden zijnde/van Batavia na't Vaderlandt gezeylt. October

Den 3 November is de Heer Admirael Geen Huyghen Schapenham op't Schip de Eendracht overleden/ende den 5. dito op het Eylant Pulo Bostoc 2. mijlen van Bantam, begraven. Novem.

Den 27. zijn wy buyten de Straet sunda geweest/ na dat wy door Contrarie wint/ende stilte/meer als 3 weken in't passeeren vande Strate door gebracht hadden.

Den 22 Ianuarij zijn wy op de Reede van de Caep de Bona Esperanca wel gearriveert/ alwaer wy hebben ghevonden Brieven van't Schip Middelburgh, van dato 28 December 1625. Als wanneer 't selve vande Caep naer S. Helena is vertrocken/beset met 136. man/ende met goeden moet / soo sy schrijven/om't Schip in't Vaderlant te brengen. Ianuarij.

Den 9 Februarij zijn wy van daer t'zeyl gegaen. Febru.

Den 24. zijn wy met de twee Schepen op de Reede van S. Helena ghearriveert.

Den 11 Mert zijn wy van Eylant sint Helena gescheyden. Martius.

Den 16 Iunij zijn wy door sieckte genoodtsaeckt gheweest in Pleymuyen te loopen. Junius.

Den 9 Julij zijn wy door Gods genade / met beyde de Schepen in Texel voorspoedigh gearriveert. Julius.

Beschrijvinge van de Regeringe van *Peru*, gestelt door een gevangen Spangiaert, genaemt *Pedro de Madriga*, gebooren zijnde tot *Lima*.

De Koninckrijcken van Peru, Chili, ende Terra Ferma werden teghenwoordigh ghegouverneert by Don Joan de Mendosa, ende Lima, Marquis Montees Claros, Viceroy, Stadt-houder / ofte Luytenandt in plaetse van den Koninck van Spangien / met ghelijcke macht alhier / als syne

E Maje-

Majesteyt in Spaingien hebbende / soo van giften te geven/ende Offitien/ dewelcke in dese Koninckrijcken Corogimentos genaemt werden/upt te deelen der Indianen Renten/ Administratien/en Alcaldias, wesende Meesters/ ofte Regenten over de Mijne.

Dit voorsz Officie van Viceroyschap/ geeft den Koningh voor 6. oft 8. Jaren / ofte voor soo veel hem belieft/den ghestelden Viceroy daer 's jaers voor toeleggende 40000. ducaten / midtsgaders alle Kers-dagen/drie Koningen/en noch twee Feesten/als daer zijn vanden H. Geest/en Paesschen/ t' elcken reyse 1000. Pesos Enlaiados, elck Peso tot twaelf Realen en een half 't stuck/overmits hy dan te gast heeft alle de Raets-Heeren van Audientia, en boven dien alle jaer als den Viceroy gaet aende Haven van Calao, omme te dispatieren de Armade/Koninckx silver / so geeft hem den Koningh 2000. Pesos Ensaiados tot sijns onkosten verval/onvermindert sijn boven verhaelde gagie/ de Viceroy wert ghedient in sijn Pallays van veel Edele/en Krijgs-Heeren van alderley soorten ende qualiteyt / want Koninghen bewaren het Officie vande Majoor; Domo ofte Rent-meesters/Maystro de Sala, Capiteyn van sijn Garde/of Wacht/ oock Kamerlinck/ sonder dese zijnder groote meenigte van Pagien/die binnen/en buytens huys dienen/ende veel knechten die dese voorsz Meesters dienen/als hy upt gaet / werdt hy vergeselschapt van alle de Edelen van den staet/ ende heeft 30. Soldaten/ die men hier heet Hellebardiers / ende so hy buyten de Stad gaet/soo gaen hondert Lanciers/ende 50. Musquettiers met hem/ dit zijn Soldaten die hier genaemt werden de wacht van't Koninckrijcke/de Lanciers genieten 's jaers 800. en de Musquettiers 400. Pesos Ensaiados voor haren dienst/ofte Salario vanden Koninck / in dit Koninckrijck zijn vier Audienten als een in Pannama, een inde Provintie van Quito, een in Charlas, en den vierden in Lima. Al-hoe-wel nochtans het Koninckrijck van Chili mede een Audientia heeft/ sulcx dat sijne Majesteyt continuelijck dit Koninckrijck met een Gouverneur versiet/den tegenwoordigen is ghenaemt Don Alonso de La Ribera, dese Audienten zijn bedient by Raets-Heeren vanden Koninck/welcke alle pleydoyen/so wel Civile/als Criminele decideren / doch die ter tweeder instantie/provisie van Appel geobtineert / ende 't selve doet intertenteren/wert 't selvige by Oydores, 't welck zijn als Commisarisen daer toe ghecommitteert/afghedaen/en de Criminele by Alcaldes, van't Hof onwederroepelijck getermineert/dese al te samen gaen in een gelijcke kleedinge/elck daer voor jaerlijcks ghenietende 3000. Pesos Ensaiados tot 12 en een halve Reael / de Stad daer de Viceroy hem hout/is genaemt Civitados de los Reyos, ofte des Koningen Stad/ sy is gefondeert in een groote/schoone Valeye/de Stadt is naer mijn goet duncken inde lengte anderhalf mijle / en breet drie quartier myls/heeft meer als 10000. Inwoonders/behalven de gene die aldaer met meenigte dagelijcks komen en gaen/ haer Coopmanschappen dryven/ dese Stad heeft 4. plaetsen ofte merckten/de eerste is daer het Koninckliicke Raet-huys staet/ende de Justitie vergadert/ ende daer de Koop-lieden vergaderen/ ende haer Contracten beslupten/ en in dese plaetsen wort alle nootlijcke lijftocht/en Victualie verkocht/in dese stad woonen vele Indianen/Ambachts volck/als snyders/en schoenmakers / ende die woonen in een plaetse genaemt Cercado, het welcke dicht by de voorsz stadt gelegẽ is/ onder dit peupel heeft men veel Arbeyders die met Lant-werck haer ghe-

neeren/

neeren/ende saepen vruchten/gelijck daer is Ayuyn/Kool/Salaet/Radijs/ Komcommers/Meloenen/ oock Mays/Ramotes / die men in Spangien noemt Patates / en al dit wort verkocht op de voorsz groote plaetsen/ oft merckt/de Indianen die in Pobel Cercado woonen/ zijn ontrent 2000. wey-nig meer ofte min/de andere is genaemt s. Anna, is mede seer groot/de derde is genaemt S. Diego, en dese is wat kleynder/en noch ee plaetse/is genaemt El Sato de Los Cavallas, want alhier dagelijcx Peerden/Muylen/Ezels ge-kocht/en verkocht werden. In dese Stad resideert den Aert-Bisschop ge-naemt Don Bertholom. Lobo, Guerrero, de welcke tot renten/oft inkome heeft 50. ofte 60. duysent Pesos, naer dat de tienden hoog ofte leeg loopen/ ende so den tienden hoog loopen/ist ontrent 60000. Pesos, en soo sy leeg zijn/ontrent 50000. de groote Kerck heeft 24. Prebenden/een Archediacon/Schoolmee-sters/Canoncken/ Priesters/oock Capilanen/ die hebben 2000. Pesos/ofte meer/naer de thienden hoogh zijn/ dese Kercke heeft 4. Pastoren/ende elck heeft renten 1500. Pesos vanden Koninc tot onderstant/ dese groote Kerc-ke is ghenaemt Don Juan Evangeliste, sonder dese Prochie / 't welck is de Metropoli, heeft men ander 4. de een genaemt Sinto Marcello, met 2 Pastoors/ elck heeft te renten 1000. Pesos/Jan Sebastiaen met 2 Pastoors/ ende hebben de selve renten / noch een Santa Anna, met 2 Pastoors / ende hebben deselve renten/het ander is het Gasthuys van de Wees-kinderen/met een Pastoor/ welcke tot dienste is van de 4 Pastoren vande kathedrale Kerck/ ende die geeft hem 500. Pesos tot gagie / dese Stadt heeft dese navolgende Kloo-sters/van Monicken/als S. Franco, S. Domingo, S. Augustin, ende een van Nue-stra de les Marsedes, en elck van dese heeft 2 Kloosteren / S. Franc. die heeft 3 Kloosters Als te weten haer Kloosters Principael/het andere vande Bar-re-voets-loopers/en het derde van onse lieve Vrouwe van Guadelupe, son-der dese zijn daer 2 vande Jesuyten /die men in dit Lant hiet Teatinos; men heeft in elck van dese principale Kloosters 250. Monicken / en in het Kloo-ster vande Minores, 20, behalve dese Kloosters zijn daer 5 van Bagijnen/het een heet La Incarnation , het ander La Conception, het 3 Santissima Trinedada, het 4 van S. Josepho, en noch een van S. Clara, behalve dese Kloosters/is daer een Kerck van Nstra Montecorate en Nstra Prado, en de Loretto. Hier zijn 4 Ho-spitales/het ee genaemt S. Andries, daer niet genesen wert/dan't arme volc/ in dit Gasthuys heeft men ordinaris 400. siecke persoonen en meer. Noch een Gasthuys/genaemt S. Anna, daer de Indianen genesen worden/daer is noch een genaemt S. Pedro, daer de Priesters/ ende Papen genesen worden/ ende noch een/ genaemt La caridade, daer men die arme Vrouwen gheneest: daer is noch een huys genaemt Sant Lasaro, daer men Mannen cureert van oude sieckten/die geen renten en hebben/daer is noch een genaemt El Spiri-to Santo, daer geneest men het varent volck / men heeft in dese Stadt meer als 6000. Mis-Papen / behalven noch wel 1000. Studenten/boven dese zijn hier drie Collegien van Studenten / het eerste is vande Koninck/ daer zijn 24 Studenten/ en dese onderhout den Koninck van kosten/klederen/en wat sy sonderlinge van doen hebben : het ander Collegie is genaemt naer de Aerts-Bisschop S. Torinio, daer oock 24. Studenten zijn/die den Bisschop onderhoudt / noch een ghenaemt Jan Martin, alwaer meer zijn als 400. Stu-denten/die elck voor haer kosten ende leeren moeten betalen 200. Pesos En-saiodos, de Universiteyt daer men alle vrye konsten leert/ en ghecanoniseert

wert/

wert/heeft meer als 233. gepromoveerde Doctoren/soo Theologijns/ Juristen/inde Heylige Schrifture oprechtelijck gheleert/waer door den Professoor jaerlijcks van den Koninck geniet 1000 Pesos Ensaiados.

Daer zijn noch twee Classen oft Auditoria, van de welcke in de eene voormiddaeghs/en in de andere na middaegs de Canones/ Wetten ofte Rechten oprechtelijc geleert werden/daer zijn twee Meesters/ yeder geniet 600 Pesos Ensaiados 's jaers/ de Meesters van de vrye konsten hebben elck 400. Pesos Ensaiados 's jaers/gelijck oock doen die men noemt de La Instituta, dese Doctoren kiesen alle jaren een Rectoor/ die sy heeten Jues ofte Rechter van alle de Studenten: in dese Stad zijn so binnen als buyten haer muren/meer als 20000 slaven/hier heeft men veel meer Vrouwen als Mannen/ te weten Spaensche Vrouwen: de Indianen van dit Lant zijn vry ghelijck de Spangiaerden selfs/alleen dat sy gehouden zijn aen den Koning te betalé/ ofte die hy daer stelt/alle 6. maenden 2. Pesos Ensaiados, en een hoen/dat een Reael gelt/een Fenega Mays/'t welck 8. Realen gelt/ een half stuck laken daer de Indianen hare kleederen af maké/en by aldien de Indianen in de Valleye/ofte in't platte lant woonen/ so moet het stof wesen van Cattoen/ en so sy in't gebergte woonen/so maken sy dat van Wolle/elck Indiaen is verbonden den Koning te dienen/30 dagen in't jaer/ sy beginnen te dienen in de Mijnen in May, tot het leste van November, en buyten dese tijt niet/ en die daer niet dicht by woonen/moeten in't lant-werck dienen/en den Meester die sy dienen/is gehouden haer te betalen 2½. Reael daegs voor dagh-loon/ende haer te eten gheven/Broot/Vleys/Argen/Sout; sy moeten oock dienen in 't Velt/omme haer met beesten te geneeren/die hier met menighte zijn/want bové dat hier veel Spaensche Schapen zijn/so zijn hier noch menigte van andere van 't Lant/so groot als een half wassen Peert/hebbende het fatsoen niet ongheljck de Kamelen/ en dese heeft men van out in dit lant gebruyckt in plaetse van peerden/en Muylen/tot noch toe/maer principael in Potosi, want op dese Schapen laden sy in't geberghte het stof dat sy uyt de Mijnen haelden/om beneden te brengen.

De Haven van Arica tot Potosi, brengen Beesten/Terwen-meel/ Mays/ Aricoca/het welcke is een soorte van groen kruyt dat de Indianen ordinaris inden mont nemen/ende wert seer by haer gheacht: de Spanjaerden voeren alle haer koopmanschappé op dese Beesten/niet tegenstaende daer Peerden ende Muylen overvloedigh genoeg zijn/de Indianen maken hier te lande/van Mays een dranck/ die sy Schica hieten/is gesont ende koel gedroncken: voorts dese Stadt de Los Reyes, is overvloedigh van Lijf-tocht/Broodt/Vleys ende visch/van alle soorten/sesthien oncen broodt kost een Reael: oft de Terwe goet koop is/ oft dier/ de Terwe kost ordinaris drie Pesos/ al-hoe-wel dat dese voorleden Jaeren de Terwe gheweest heeft tot thien ende twaelf stucken van Achten/ het Vleysch geldt de Aroba vier ende een halve Realen/ oock vijf Realen/ naer den omroepe in de Stadt ghedaen wordt/ het pont versche Visch geldt drie quart van een Reael/ men heeft hier veel visch/uyt de zee ende binnen-meeren van veel verscheyden soorten: by dese Stadts-mueren loopt een Riviere/ d'welcke in tijt van regen ofte stortinghe van water/ d'welck seer ghewelddighlijck komt/want daer een Brugge over de selve Riviere ghemaeckt van uytgehouwen steen/met 9. bogen/en so sterck als men soude mogen bedencken/ is

wegh

wech ghenomen heeft door den stroom deser Riviere: heeft mede vele ende verscheyden soorten van smakelijcke visschen: In dese Stad heeftmen een vergaderinge van 24 Raets-heeren / daer is een Koninghs-huys/de Contractation met 4 Koninglijcke Officieren / als daer is den Tresorier/Contador/Factor ende Medoor: in dit huys is het Tresoor en Renten vanden Coningh / hier is oock een Tribunal vande Inquisitie/ met twee Inquisiteurs/hebben tot Renten 3000 Pesos / ende hebben haer Gevangen-huys apart/ende haer Majoor/en 2 Notarisen/en elck heeft 1000 Pesos 's jaers/ hier is mede een Tribunal van S.Grulada, met aflaet ende Reliquien/die deselve renten hebben/in dese Stad zijn 16 Compagnien Soldaten 8 te peert/ ende 8 te voet/ende is gelegen twee mijlen van Zee. De haven hier van is genaemt El Callao, alwaer woonen ontrent 800 Spanjaerden, weynigh meer ofte min/ hier by leydt een kleyn Dorp van ontrent 200 Jndianen, die al temael goet Spaensch spreken/ want sy onder de Spanjaerden meest opgevoet zijn/ende haer dienen/helpen haer het lant bouwen tot Terwe/ende andere nodige dinghen/ hoe-wel daer menichte van Terwe/ende Wijn komt over Zee van Pisco, Yca, ende de La Nacha, van dese Stad werden naer Potosi ghebracht alle Spaensche Waren/soo van lakenen / ende ander goet/tot kleedinge/ende oock van Inlantsche Waren/ die ontrent Lima gemaeckt worden/ tot kleedinge van 't volck: dese plaetse van Potosi is ghenaemt La Valla Jmperiael heeft in haer begrijp eenen berg seer hoog/ daer in sy het Metael vinden om silver te maecken / het is een vreese ende verwonderinge in dese Mynen te komen/ende gaen neer-waert inde aerde/wel vier hondert trappen / ende als men daer in gaen wilt/ ist seer doncker dat niemandt sonder keerse kan gaen/in dese Mynen wercken meer als 20000 Indianen/die het Metael uytgraven / ende dan zijn daer andere/ die het Metael af brengen naer de Riviere inde Molens/die wel 100 zijn omme te malen/te suyveren/ ende het silver daer uyt te trecken/ ende als dit goedt ghemalen is tot polver/dan doen sy dat in een vierkanten back met water/ doen daer Sout/en gebroken Terwe/met seker menichte van quicksilver by/ het welcke is een materie/omme dat silver vande aerde te doen scheyden/ ende alsoo van de aerde gereynicht zijnde/ vermengt sigh met het quicksilver/ende daer naer om dese twee materien silver / ende quicksilver van den anderen te scheyden/hebben sy een Oven gemaeckt/gelijck de Kooper-gieters haer Metael smelten / uytghenomen dat hy boven open is/ende word dan onder als een pannel ghestoockt/daer naer is een kappe gemaeckt van kleye / ofte leem/ die hier boven over hanght los ende vry van den Oven/ende door de hitte van 't vyer wordt het quicksilver gedreven boven onder dese voorsz kappe die daer hanght/ ende het silver blijft suyver op den Oven / het voorschreven quicksilver wort wederom uyt de kappe vergadert / ende gebruyckt om te fineren. Dese plaets is kout/soo dat daer in 4 mijlen int ront gheen vruchten en wassen / dan een kruyt dat de Indianen heeten Ycho; alle de Victualie van broot/wijn/vleysch ende mays/ende alle soorten van vruchten worden met karren/en beesten aldaer meest gebracht van Arica, 't welc is de Haven van Potosi, is altemet wel dier/ maer daer en ontbreeckt niet/ men heeft in dit Dorp ontrent 6000 Mannen weynigh meer ofte min/sonder noch wel 2000 / die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Eet-waren hier te brengẽ van Arica, ende ooc uyt sommige Valeyẽ ontrent

Potosi, elck na sijn macht brengt wijn ende meel/den wijn van Peru, kost 10 Realen van achten/ en den wijn van Castilla 20 Realen/en een Aroba vleys kost een Reael: het broot gelt het pont 2 Realen/ ende dickwils meer/maer niet min: dese Stadt is gelegen ontrent 180 spaensche mijlen van sijn Zee-haven Arica, ende onderwegen heeftmen veel Dorpen bewoont vande Indianen/alle 8 ofte 10 mijlen/ende oock veel die ghedestrueert zijn: In dese stadt heeftmen een Corrigidor, die den Koning stelt voor 6. oft 8. Jaren/soo het hem belieft/ van dese plaetse opwaerts in 't lant leyt de Stad Chuquilacas, daer is een Audientie vanden Koningh/welcke heeft 4 Ceydores, ende een Viscael/heeft oock een President / die aldaer soo veel is als den Vicerop in Lima, ende oock heeft hy deselve macht aldaer in 't Landt/ maer hy deelt geen Officien uyt/ofte Renten/maer bewaert alleenlyck de Justitie/ ende de Oydores, van dese Audientie bedienen de Officien vanden Alcaldes, de Corte/ ende hebben kennisse so wel van Civile als Criminele saken: dese Stad is seer goet/hoe wel niet seer groot/ heeft mede een Bisschop/die tot renten heeft 3000 Ducaten/ de groote Kerck heeft mede haer Dabildo, ofte vergaderinge/ghelijck die van Lima, ende deselve Cloosters/al-hoe-wel de Monicken in sulcke menigte niet en zijn/ de inwoonders zijn hier tusschen 3000 ende 4000/en so hier eenig oproer in 't lant/ofte Custe van Peru quam/ soo zijn de inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer heel tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stad van Potosi ontrent 1500. leeg-gangers/die gheen Officie hebben/dan trecken al-te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi, speelen met Caerten/ende bedriegen het volck/die komen handelen/winnende also des vreemden Koopmans goederen: ontrent 70 mylen aen d'een zijde van dese plaetse is een ander/daer Mynen zyn/die men heet Oruro, daer veel silver valt/vande selfde Alloy/als Potosi, dese plaetse heeft ontrent 2000 Borgers/ en veel volck die komen handelen/brengende alle Eet-waren/ende dranck. Noch wat voorder/het naer Lima is noch een plaetse/ daer Mijnen sijn/ die men hiet Chocoloichora: maer hier en wert so veel silver niet getrocke͂/als van Oruro ofte Potosi, daer zijn ontrent 500 Spanjaerden/en tusschen de 3000 en 4000 Indianen/die daer wercken inde Mynen/de locht is hier kout / als in Potosi. Noch meer na *Lima* is een ander plaetse/genaemt Castro Virevna, daer oock eenig silver ghemunt wert/ende hier zijn mede ontrent 500 Spanjaerden/ en 5000 Indianen/ dese plaetsen worden onderhouden/en ghevictualieert vande Stad Yla, d'welck is gelegen inde Valleyen/haer Zee-haven is Pisco, van daer krijge͂ sy Wijn/Meel en Mays voor de Indianen/in yder van dese plaetse is een Gouverneur/ die ghestelt worden van den Vicerop/hebbende elck tot salaris 2000. Pesos Ensaiados, Van dese plaetsen 20 mylen leyt een Stadt/ghenaemt Juamabeluca, dat is een plaets van huysen als Potosi, twee mylen van daer zijn vele beesten/en wort vele Boter/ende Kaes ghemaeckt/van Pisco, ende andere Valeyen werden dese plaetsen versien van wijn/en andere behoeftigheden/ ooc van Juamanga brengt men Concerven/ gelijck dat een lant is/daer veel suycker-riet wast. Van Potosi tot Cusco, is ontrent hondert vijftig mylen/zijn altemael slechte Valeyen genaemt Callao, ende is over al met Dorpen der Indianen versien / elck thien ofte twaelf mylen van den anderen / jae soo veel/ dat men qualijck uyt het een Dorp kan trecken / of men siet het andere: in dese Landen zijn veel koop-

lieden

lieden haren handel drijvende / ende oock vele dobbelaers/ ende speelders/ die trecken van de eene Tambos inde andere/om het volck te bedriegen. Dese Tambos zijn Herbergen/diemen in Spangien Ventas hiet. Cusco is een Stad by na als Lima. want is seer groot/ dan is wat dorre en oneffen/ door oorsaeck dat het gefondeert is aen de voet van eenen grooten berg / hier heeft men veel regen/'t heeft ontrent 6000 Spaensche Inwoonders/ende rontsom dese plaetse zijn vele Dorpen der Indianen / die altesamen hebben ontrent 2000 Inwoonders/hier is een Corrigidor, ende Bisschop / ende Monnicken-kloosters/als in Lima, ende twee Collegien van Studenten / zynde ontrent 600 Studenten in 't ghetal: den Bisschop heeft tot renten ontrent 3000. Ducaten / de groote Kerck heeft mede een Cabildo, hier is oock een Cabildo van de Stadt/met haer Alcaldes, der Coninckliјcke Officieren. Dit lant geeft veel schoone Valeyē/daer vergadert wort menigte van Victualie/als Terwe/ende Vleesch/tot goeden koop/ de Wyn wert hier gebracht van Araquipa, een Zee-Stadt/ende is gelegen ontrent 100. mylen vā Cusco, hier int Lant zyn vele Spangiaerden die handel doen/ende in dese Valeye zyn veel Suycker-Meulens/ de Fruyten/als Appelen/Peeren/etc. Queepeeren/noch een ander Fruyt/ genaemt Dierasno, Melocotones, dit wert hier geconfyt/omme na Potosi, ende alle andere Mynen te brengen/ dese Indianen hebben haer Commandeurs die sy kennen voor Heeren/gestelt van den Coninck/dese betalen hun schattingen/so voren gheseyt is/Guamanga, ende Cusco, is van den anderen gescheyden ontrent 60 ofte 70 mylen/seer quaet ende steenigh/dese Stadt is heel groot/ende is mede een Bisdom/ den Bisschop is genaemt Don Fray, Augustijn de Arbatal, het Landt is hier niet rijck/ om dat men hier dicht by geen Mynen en heeft/daerom gaet hier niet veel gelts om/maer alle dingen is hier goet koop : hier heeft men veel Bouw-Landen van Terwe / ende andere Inlantsche kruyderen voor de Indianen:hier is oock groote menigte van Ossen en Schapen/mē voet hier oock veel groote en schoone Peerden/die seer sterck wordē/en heel na Lima, Chusco, en alle de Provintien door gevoert werden. Juancabelica, is een plaetse so ick geseyt hebbe/daer het quicksilver gemaeckt wort / hier is mede eē hoogen berg/als by Potosi, oock so hoog ende steyl met hoecken / want om van den top te komen/klimmen sy af met Ladderen van touwen gemaeckt/ gelijck de ghene/daer men mede in de masten klimt / den bergh is geweldigh diep/ ende op den top brenght men de Specien uyt op de schouderen der Indianen : dese Specien zyn steenen daer wy dan het Quicksilver af maken/ende het is wel gheschiet/als de Indianen op en af klimmen/ ghelijck sy alle achter den anderen gaen / als een komt te vallen / soo moeten die andere die onder ende lagher zyn/ oock vallen/ van boven tot beneden / is tusschen dry ende vier hondert treden. Dese plaetse heeft een Riviere / al watter in ghedaen wordt / verandert in steen / ende die van dit water drinckt/ soude terstont sterven. Van Juancabelica komt men neerwaerts naer de Xaura, het welcke is gheleghen veertigh Mylen van Lima, hier is een Valeye/ goedt ende seer overvloedigh van veel lieffelijckheydt van het Landt / ende een heel ghesonde Locht / oock soo werden daer seer veel Spaensche Beesten ghevoedt / ende de Indianen van dese Valeye saeyen veel Terwe ende Mays/ ende werdt veel getrocken tot Juancabelica, ende veel Vercken-vleys wert ghevoert naer Lima, ende andere plaetsen ; men

heeft in dese Valleye meer als 40 Dorpen der Indianen / alwaer in zijn 10000 Indianen/ onder dese woonen veel Spangiaerden / die ruylen alle Eet-waren voor kammen/messen/naelden/ kralen/ oorhangers/ en andere dingen van kleynder weerden / dit goet geven sy voor Hoenderen/ Mays/ ende andere dingen/ende dit brenghen dese Spangiaerts te koop tot Lima, en Iuancabelica, ende winnen haren kost/ende oock rijckdom daer mede: van Valle de Xaura, is een ander genaemt de Quorogerij gelegen 12 ofte 14 mijlen van Lima, maer dit Lant is al te samen bewoont met Indianen/ ende daer woonen geen Spanjaerts onder/dan hier en daer een. Van hier tot Caljou de Lima, zijn dese plaetsen/ Abuico, Pachacama, Chica, Abia, en dit zijn de Dorpē der Indianen/ weynigh bewoont/ende seer arm; voorts is 't slecht Landt tot Cannetto toe/ een Dorp van de Spangiaerden bewoont / hier zijn ontrent tachtentigh huysghesinnen/ die maecken eenigen Wijn/ saeyen Terwe/voeden veel Beesten/ te weten/ Koeyen ende Ossen/ oock veel Merrye-Peerden/ ende Muylen; welcke sy te koop brengen tot Lima. Voorts op dese Kuste naer Arica heeft men inde wegh veel Dorpen/bewoont van Spangiaerts/ als daer is Pisco, daer menighte van Wijn ghemaeckt wordt / dit Dorp met de Valleye heeft ontrent vijftigh Mannen. Nu volght Yca, dat is van den selven handel / daer nae volght La Nasca, daer oock veel Wijn valt/ daer nae komt men in meenighte Dorpen der Indianen / ende dan in de Stadt Ariquipa, het welck een fraeye Stadt is / ende heeft meer als twee duysent Spangiaerden Inwoonders/daer is oock een Corigidor, een Bisschop/ende Cabildo. Van hier tot Arica is de wegh meest eenlijck/sonder veel volck: vorders hebben wy verstaen van eenighe plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer woonen ontrent soo veel Spangiaerden als tot Cannetto, ende daer rontsom woonen sommige Indianen/geneerende haer veel met saeyen/ende bysonder met Beesten te voeden/ ende Vercken-vleesch te drogen/oock met vele Spaense Schapen/en Kabriten/maer dese Kust heeft weynig Indianē/ooc sprekē sy goet Spaens/terstont vā hier neerwaerts komt Guara, dat heeft ontrent 80 Inwoonders weynig meer/hier zijn weynig Indianē/haren handel is met Suycker/Meel/en Syroop/die van daer na Lima voert: van Guara gaet men naer Varancas, dat is een dorp van Indianen/en heeft ontrent 200. huysghesinnen/haer handel is met Terwe/en Mays/'t welck al gevoert wort na Lima. Van hier volgt Guarmey, ende is van den selven handel/ maer in dese dorpen en zijn sonderlinge geen Spanjaerden/dan hier en daer een : van Guarmey gaet men naer een plaetse ghenaemt Calmala, hoog lant/ende arm/weynig volck/heel verdistrueert.

Dan volght Santa, is een Stedeken van de Spanjaerden/ ende zijn wat meer als 100 huysgesinnen/ende weynig Indianen: hier na volgt de Stad Truxillo, is een fraeye plaets/ende daer is nu een Bisschop gekomen / het is een arm lant/heeft ontrent 2000 Indianen/sijn Haven is genaemt Guanecako, hier in't lant zijn veel Suycker-molens/ ende wort veel Terwe ghesaeyt: men maeckt hier veel meel/'t welck na Panama gevoert wort/ende te Landewaert in worden veel Spaensche Beesten ghevoedt/ ende Merryen gehouden/om Peerden ende Muylen te genereren / vruchten ende eetwaer is daer goede koop / maer daer gaet weynigh gelt om.

Daer hebt ghy 't gene wy van de gelegentheyt deses landts/door onsen gevangen Spanjaert hebben konnen verstaen / de welcke ons verklaerde/

daer

daer af goede kennisse/en wetenschap te hebben/ te meer/ alsoo hy in 't selve Lant geboren/ende van syne jonckheyt op-gevoedt was.

Wy hebben mede noodigh geacht hier by te voegen, 't gene wy verstaen hebben van 't Coninckrijck *Chili*, ende de circumstantien van dien.

De principale Hooft-Stadt van dit Coninckrijck is St. Iago, welcke bewoont wort door de Indianen/in de selve Stadt is eene gout Myne/van de welcke de Coninck geen profyt en heeft.

De tweede Stadt is Coqunibo, seer abondant zynde van Coper/ van 't welcke in Peru alle het geschut ende de klocken gegoten zyn.

De derde is Waldavia, seer rijck zynde in gout: d'inwoonders van welcke hebben in 't Iaer 1599. de Stadt ghewonnen/ende inghenomen/alle de Spangiaerts om 't leven gebracht/en alle der selver Vrouwen behouden/tot acht hondert toe/van de welcke elck weder ghekocht kan werden voor een paer sporen/een toom/een rapier/oft een paer stijg-beugels: maer 't selve is by den Koning exprefselijck verboden, om de Chilenoylen gene wapenen in de hant te geven.

Hebbende de Stadt/als geseyt is/in hun gewelt ghekregen/ende alle de reste van de Spangiaerts uytgejaegt ende gedoot/hebben sy den Gouverneur alleen gevangen ghenomen/ den welcken sy gesmolten Gout in den mont/ende ooren goten/ makende daer na van syn beckeneel eenen drinck-beker/ende van syn schinckels oft beenen/eenen Trompette/tot teken van de victorie/ die sy over hunnen vyant gehadt hadden.

De vierde Stad is Auraco, daer beneffens de Spanjaerden een Fort hebben/ 't welck bewaert wordt met een Compagnie Soldaten/ dewelcke ter nauwer noot daer so veel konnen vinden om hun te voeden/en souden dickwils moeten vergaen/ten ware dat sy van de Schepen gesecondeert wierden. Het is ontrent anderhalf jaer geledē/dat een Biscaoys Capiteyn quam met een Schipken met 30 mannen/exprefselijc om de selve t'assisteeren met lijftochte; maer hy wert van de stroom alsoo verdreven/ dat hy/tegens synen danck/in de handen viel vande inwoonders aldaer / dewelcke den Capiteyn/ende alle d'andere doot-sloegen / uytgenomen den Trompetter alleen/genaemt Laurens, geboren zynde in de Stadt Bergen in Noorwegen, van Nederlantsche ouderen.

In de Stadt Conception, daer wy hier te vorens af ghesproken hebben/ onthout hem een Spaenschen Gouverneur/dewelcke ordinaerlijck gheaccompaigneert wort van 400. Soldaten/ende in de Stadt zyn eenige stucken geschuts tot syner defencie / niet teghenstaende dat het Landt in dese Contrey het alder vruchtbaerste is van 't geheele Coninckrijck: so ist nochtans dat de Spanjaerden daer geen gewas af konnē hebben/ noch 't selve bouwen / om de groote uytroepinghe/ende verpletteringhe die de Wilden selfs voor haer vertreck gedaen hebben.

Chilue is een Stadt op de uyterste palen gelegen/ mede onder 't gebiedt der Spangiaerden zynde/doch van kleyne importantie: Want een Capiteyn genaemt Anthoni Swart, uyt Nederlant/heeft hier vorens met 30. mannen d'selve Stadt overweldigt ende ingenomen.

Een Schip mede/de Trouwe genaemt/voor deselve Stadt stil legghende/ om het getye te verwachten/soo hebben dertigh Spangiaerden haer overgegeven in handen van die van 't voorsz Schip / dewelcke daer na te lande gheset zijn op Guayaquil, wierden vande Vice-Roy van Peru geattrappeert/ ende wederomme naer Chili gesonden/alwaer sy mette voeten om hoog gehangen/ende met pijlen doorschoten wierden.

Daer zijn in't selve Coninckrijck noch eenige andere plaetsen/ doch sonder van veele importantie/gelijck wy alle 't selvige konden verstaen by een van onse gevangens.

Kort Journael, gedaen naer het Gout-rijck Coninck-Rijck *Guiana.*

DEn 26. Januarij/int Jaer 1596. voeren wy van de Reede van Portlant in het Schip/ de lustige Maget van Londen ghenaemt/ hebbende den Ondecker, (zijnde een kleyn Pinas) met ons in't geselschap/d'welck wy op Zee door onweder verloren. Des Vrydaeghs den 13. Februarij / quamen wy ontrent de Eylanden van Canarien, daer wy de Pinasse (als wy gheloost hadden) seven oft acht dagen verwachteden. Hier namen wy twee Boots ende voeren zuydt/ ende zuyd-west henen nae de Eylanden van Cabo Verde. Van daer voeren wy den 28. Februarij/ ende namen onsen cours zuydwest ten westen. Langs desen streeck vonden wy een effen Zee met schoon weder/de wint meest Oost-noort-oost. Ontrent 300 leguas vã dees Eylanden/quamen wy in een volle zee/ de verhevene wateren sulcken geraes makende/al handender twee afvallende stroomen tegens malkanderen ghevochten.

Den 12. Meert hadden wy sandigen gront op 47 vadem. Ontrent middernacht quamen wy op ancker / hebbende 12 vadem waters en sandigen gront. Den 14. des avonts/ontrent 6. leguas van den Oever/sagen wy een leeg landt/aen de leegte van een Bay. Van den 9. Martij tot op desen tijdt toe/hielden wy gemeenlijck eenen zuyd/ende zuyd-westen cours. Op den 6. dagh van April quamen wy te anckeren in den mont van de rivier Raleana, hebbende 23. dagen verquist in het ondersoeck van de Kusten. De Canael van de Rivier in 6. ofte 7. vademen diep / 9. ofte 10. Engelsche mijlen daer van in de Zee/verspreyt de ondiepten noch meerder / so dattet met leeg water maer 2. vademen waters heeft. Het vloept niet boven 5. voeten/ofte het moet spring-vloet wesen. Wy anckerden den eersten nacht 10. vademen/en des morgens daer na quamender 2. Canoas tot ons met allerley victualie versien/tot toe-rustinge van den krygh. De namen van hare Capiteynen waren Anaura en Aparwa. Dese Cassiques waren geweest binnen 's lants onder haer geburen de Iwarewakeri, doen de Spanjaerts haren lesten intocht in die landen deden/waer door sy eenige van haer vrouwen verloren (want oft schoon de Spangiaerts Christenen willen zijn/houden veel van hen 10 ofte 12 vrouwen/hen selven genoegh saligh achtende/ hoe sy leven/ so haer stadt ende huysen wel met kruyce beset zijn/daerom hielden sy 30 Canoas/ verhopende tegen onse wederkomst/die sy lang verwacht hadden/ het verlies

lies weer op hen te verhalen / ende meest op de Arwacas, die in haer afwesen dit gewelt ghedaen hadden. Sy toonden my dese hare voornemen/ende begeerden met ons in't verbondt van vrientschap tegen onse vyanden vereenigt te worden. Doen ick nu soo veel van hen van den staet des lants gheleert hadde/als sy selver wisten: ondervraeghden sy my oft ick gheen meer machts mede ghebracht hadde als een Schip? Ick antwoordense als de voorgaende: dat wy alleen ghekomen waren om met hen te handelen/ niet wetende tot nu toe/dat de Spangiaerts in Guiana waren: ende dat teghen ons wederkomst ons gantsche Vloot soude haest maken om voorts te komen/ende dat wy onderwylen onse vrienden wouden gaen versoecken / en hen helpen so veel ons mogelyck soude wesen / in eenighe saken die sy meest van doen souden hebben.

Hoe sy versochten met de Engelsen te vereenigē.

Nae lang verhael (want haer voorneemste man al den nacht met ons bleef) dede hy my in mijn rechter hant spouwen/ met andere ceremonien na haer ghebruyck/ als sy vrientschap verbinden/ daer na ginc hy aen den oever/en sond eē van sijn Canoas/om die ander 20 voort te brengen/ en gheboot een ander de rivier door ons op te gaen/ om wetenschap van ons te brengen.

Van hare Ceremoniē.

Daer na/al haer ghesellschap te samen geroepen hebbende/maeckten sy kleyne vyeren/en in haer Hamaccas sittende / een yegelijck voeghde een Cameraet neffens zyn zijde / verhalende onder hen selven de uytnemenste daden/ende van haer gestorvene voor-ouders/haer vyanden seer spijtelijck versoeyende / en haer vrienden met d'allerhoogste tytelen diemen verdencken mocht/verheffen. Dus sitten sy al koutende/ Tobacco drinckende ontrent twee uren lang/ tot dat alle haer pijpen uyt zijn/ (want daer door sy haren tyt weten van haer solemnele by een komsten/ en niemant machse ondertusschen quellick zijn. Dit is haer religie en gebeden die sy nu celebreren/houdende een bysonderen vastē dag ter eeren die groote Princesse in't Noordē.

Wat redens sy met de Engelschen gebruyckten.

Dat is de Coninginne van Engelant.

Haer Canoas gereet zijnde/wesen ons de ondiepte vande rivier. Ic leerde vā desen Capiteyn dat Machiker i den naē zy van't lant daer Macureguarai leyt/d'eerste stad vā Guiana, en is in eē schoone groote valeye gestelt/aende hooge bergen/die ten n.w. strecken/ en is 3. dagreysens van Cara[pana] sijn haven: en dat Manoa maer 6. daghreysens verder is. Dat sy selver in 3. dagen in't lant van Iwarawakeri langhs de rivier Amacur komen/'t welcke oft schoon niet den rechtē weg zy/ nochtans ist de gemackelickste na Marcu[r]eguarai: want den weg die voorby de woonstede van Ca[r]apana gaet/is moeyelijcker en vol gebergten. Dat eē bekleet volc (de Cassanari genaemt) niet verre van dier plaets woonen/ daer de rivier eerst de naē van dē Oronoque neemt/en dat sy verre binnen 's lants woonen/en aen een Zee van sout water (Parimi genaemt) palen. Dat eē groote rivier Macurwini genaemt/door't lant na den Oronoque loopt. Dat Manoa 20. dagreysens vā den mont van Wiapoco leyt/16. dagh-reysens van Barima, 13. dagen van Amacur, en 10. dagen van Aratoori. Dat den besten wegh niet en is voorby Macureguarai, om dat het in veel plaetsen rotsich en moeyelick om gaen is. Dat onder alle anderen de Charibes, die hoog op den Oronoque woonen / kennen meest alle de inlanders/ende datse geen ander tael spreken dan die gene die uw Tolck verstaet. Hy verseckerde my van menschen die 't hooft dicht op de borst staet/hebbē geē hals/haer mondē staē seer wijt op haer borst. De naē van dit volc in de Charibes sprake/wort Chiparemai genoemt/ en de Guaniens noemense Ewiapanomos. Wat ic van eē ander volc gehoort heb/ga ic voorby

D[e]se mens[chen] souden gheen hals hebben/ en aē den dag inde Zee woonē/ en de Charibes tael spreken.

om

om datse qualijck te krijgē zijn. Ten lesten vertelde hy my noch van een inlandsche Rivier/Cawioona genaemt/liggende aen Aratoori: ende dat de ghebergten Cuepyn, daer Curapana woont/niet te gaen en is. Dat de Amapagotos beelden van gout hebben/die ongeloofiijck groot zijn/en een groote menigte van de Caraccas peerden/die sonder maen zijn/ en dat sy 5. dag reysens op de Rivier Caroli woonen. Doen wy nu niet verre en waren met onse Canoas van de haven Carapana, hoorden wy segghen dat 10. Spanjaerts met veel Coopmanschap tot Barima gegaen waren/(daer dees Indianen woonden) om 't broot callana genaemt/te koopen/ en dat na 2. dagē 2. ander Canoas hadden gedacht by de rivier Amana tot Carapanas haven te komen. Op dese oorsake vraegden sy ons raet / ten lesten begeerden sy verlof om weder nae haer huysen te keeren/op dat de Spanjaerts hen van huys niet vindende/ souden dencken dat sy al willens hen absenteerden / en daerom haer vrouwen mochten ontnemen/ende haer wooningen plonderen. Sy hadden oock voorgenomen/so sy eenighsins mochten / de Spanjaerts doot te slaen: het welck sy na volbrachtē: want doen sy allesins in haer huysen verdeelt waren om Callana te soeckē/waren sy subytelick alle op een mael allesins overloopen/so datter maer een ontquam. Carapana die 't feyt volbracht hadde/ sont ons terstont de tydinge/doē wy de Rivier weder afkeerdē. De 2. ander Canoas/die vā Trinidado langs den Amana quamen/ hadden ons Schip gemerckt/eer wy hen sagen/en in aller haest gingē sy Berreo van onser komste bootschappen. Op de staende voet sont hy 2. boden nae Trinedado, een van haer Canoas ontmoetede onsen verspieder die de Indianen van Barima met ons ghelaten hadden / sy ontnamen hem sijn victualie / gaven hem messen daer voor/ende lieten hem gaen.

Hoe sy na de haven van Topiawari seylden/dat de Spaengiaerts nu besaten.

In 8. dagen steets voor wint seylende/quamen wy tot de havē Topiawarie, in welcken tijt ons geen Indianen aen boort quamen / die wy kenden: Want den tijt vā u wederkomst (die u Genade hē belooft hadde) was lang voorby/en daerom haer hope gantsch uyt was/en hebben haer selven onder de andere volckeren verstroyt. Hier hebbē de Spanjaerts haer Rancerra gestelt van 20. oft 30. huysen. Het hooge rotsige eylant/dat in 't midden vā de rivier leyt/ teghen de mont van Caroli, is haer stercktē en toevlucht/als sy hē in haer stadt niet vertrouwē/of kennisse hebben van eenigen aenslag tegens hen: maer nu verlatende beyde de stadt en 't Eylant/hebben hen selvē te samen gevoegt/ en in de mont van de Rivier Caroli een heymelijcke loopschans gemaeckt/om de passagie tot de Mijnen te beletten/ van waer ghy 't leste jaer u witte steenen van de goude Mijnē gehaelt hadt. Het verdroot ons niet weynig dat wy van ons voornemen so geschut waren/en onse hope gantsch te niet. Doen wy nu geroept hadden om eē musquet schoot verre van haer stadt te anckeren / quam daer eenen Indiaen tot ons met magere kaken/ dun hayr/ en scheele ooghen / om ons te vermanen datse sterck waren/dat Barreo synen soon by hem hadde/en dat sy alle daeg twee kleyne Pinassen van Trinedado verwachtende waren: Maer sy quamen meest om ons schepen ende provisie te bespieden/en aldermeest oft Gualfero (den soon van Topiawari) met ons gekomen was.

Hier vernemen de Engelschen van eenen Indiaen/ hoe het met Berreo gestelt is.

Desen mans wesen bethoonden dat hy niet oprecht was / daerom beyde met dreygementen ende beloften maeckten wy hem de waerheyt te seggen. Want daer na bekende hy/dat Berreo maer 55. man by hem en hadde/ waer van

van de 20 korts van Trinidado quamē/20 van Nuevo Reyno, en de rest brocht hy met hem ontrent 6 maendē na dat hy van de haven van Carapana gevloden was/en was bedwongen hem met synen kleynen hoop in't voorseyde Eylant te onthouden/ontrent de Rivier Caroli. En of schoon zijn getal nu vermeerdert is/nochtans en dorst hy niet de dichte bosschē verlaten/ of een half legua van zijn sterckte na de valley gaen. Dat eenige Arwacas noch by hem blijven. Dat hy dagelicx synē Soon van Nuevo Reyno verwachtende/ synen Velt-heer van Trinedado, en peerden van de Caraccas. Dat Topiawari doot is. Dat de Indianen daer allesins ghevloden zijn/en onder alle volckeren verspreyt/ sonder den Soon van eenen Curmatoi, en een ander groote vrou/die de Spangiaerts gevangen houden/om dat sy mede gewillighden in de doot van die 9. Spangiaerden/ daer den H. Paep onder was/ ten tijden van Moriquito. Desen Curmatoi is na Goanipa gevloden/en is groot geacht onder de Indianen. Dat Iwiack Conane de naeste bloet-ghewant van Gualtero den soon Topiawari heeft het bewint des lants ghehadt/by de toestellinge van zijn Vader/ sint dat ghy in de Rivier waert.

Datter thien Schepen zijn/ ende veel Spangiaerden te Trinedado, dat de Indianen (onse vrienden) vreesden dat alle uw volck verslaghen was/ ende dat al uwe Schepen te Cumanaw ghesoncken waren (want de Spangiaerts hadden 't so uyt laten gaen) dat eenige van Gualteros vrienden met Putijma onder 't gebergte ontrent dē berg Aio waren. Dat Berreo om 6. stucken grof geschuts gesonden had/die hy docht te planten/ daer hy de rivier best mocht bedwingen. Doen wy nu hier 2 dagen vertoeft haddē/ en overleggende datter geen hope meer en was om yets goets te doen/ en mochtē eer in schade komen dan profijt te doen: Nam ick voor my Putyma in't ghebergte te gaen soecken/en de Rivier afvarende met de macht des strooms/ 20 Engelsche mijlen in 6. uren. Den naestvolgenden morghen voer ick aen lant met 10. roers/denckende of de Indianen te machteloos waren/van de Spangiaerts te verdrijven: En hen te werck stellen dat sy ons greynen gouts voor bylen en messen soudē leveren/en de witte steenen vā die plaets daer wy hen wijsen souden. Doen wy ter plaets quamen daer sy hen meest onthielden/sagen wy dat sy daer geweest hadden/ maer en konden met geē van hen komen te spreken: ick geloove dat het door vreese was / meynende dat wy Spanjaerts waren. Mynen Piloot Gilbert presenteerde my hier/ons te brengen aen de Mijne van de witte steenen ontrent Wanicapora of aen de goude Mijne/die Putyma hem gewesen had/een dag reysens over lant/ van de plaets daer wy op Ancker lagen. Ic sag van verre den Berg die aen de goude Mijne lag/en haer paden wel gemeten hebbende 't leste Jaer/konde het geen 15 Engelsche mijlen wesen. My gedenckt noch doen ic met Putyma 't voorgaende jaer lancks desen weg quam/ dat hy my wees met tekenē na dien berg om met hem te gaen. Ick verstont syn tekenē/merckte de plaets/ maer en wist zijn meeninge niet/ want ick docht dat hy my toonen woude de overval des Riviers Curwara genaemt. Mijn Indiaen toonden my hoe sy 't Gout sonder graven vergaderen in't zant van een kleyne Rivier / Macawini genaemt/die syn oorspronck neemt uyt de rotzse daer de Mijne leyt. Vorder seyde hy my dat hy met Putyma was/doen Moriquito van de Spangiaerts omgebrocht wiert/ en dat een van Moriquitos beste vrienden met hē op datmael te rade quam en versochtē/so sy het leven van haren Capiteyn

Morquito verlossen konden / souden sy hen de Myne thoonen maer hen bewijsende datse in dese saeck onbeweeght souden zijn/en dat het niet alleenlijck een middel soude wesen haren Coning te verliesen/maer oock 't gantsche lant: Daerom hebben 't van hen tot op dese ure toe verborgen/soo dat sy onder alle de andere de rijckste ende overvloedighste zijn. De outste des lants om dat sy het de kennisse des gemeynen volcks souden houden/ hebben een fabel versiert / datter eenen schrickelijcken Draeck alle de plaetsen ontjaeght/ende vernielt al die daer ontrent komen. Maer onsen Indiaen seyde dat hy tegen ons wederkomst (so wy stercken Wijn mede brochten / die sy uytermaten beminnen) wil op hem nemen den Draeck soo tam te maecken/dat hy ons geen quaet sal doen. Ick soude seer geern van desen bergh wetenschap gekregen hebben om de oorsaeck dat ick van huys gekomen was / ende groote moeyte in mijn Reyse ghenomen tot weynigh voordeels : Maer bedenckende dat niet eenen Indiaen van ons bekende vrienden tot ons quam : Dat Don Iuan de Cozijn van Gualtero hier nu lest van de Spangiaerts afghe weecken was/ en stont in de verkiesinge om overste Commandeur van alle de Indiaensche sterckten daer ontrent te worden/soo dat hy ons geen goet vrient kan zijn / om Gualteros wil/dien hy soeckt te verstooten/ ende selver de plaets te gebruycken. Dat de Spangiaerts te Wanicapara waren met haer tienen / en eer wy yet souden konnen uytrechten ende wederom keeren/mochten eenighe van Barreos volck te hulp krijghen/ende ons den wegh ondergaen / soo dacht het ons beter te zijn/ hier van daen te scheyden / ende onse voorgenomen Voyagie voort te volbrenghen/als oock ghheschiet is.

Eenighe Discoursen, de Oost-Indische vaert betreffende.

Volght een Instructie ende memorie van het Wraecken ende declineren van de Naelden van de Compassen op de Navigatien ende Coursen van Portugael naer Oost-Indien, soo in 't uyt varen als in 't wederom keeren, ende op wat plaetsen, ende hoe veel datse Noort-west ofte Noordt-Oosteren, dat is het ghene dat de naelde van het Compas wyckt ofte wraeckt naer het Oosten ofte Westen, alles seer correctelijcken aengheteyckent van de Portugalosche Stuyr-luyden, vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

Seylende van Lisbonen af/tot by na de hoeck van Cabo Verde, so Noord-Oosteren de naelde/ofte lelyen/van de Compassen/dat is/sy wijcken na 't Oosten/wel twee derdendeelen van een streeck ende meer.

Loopende van daer af op 4. ofte 5. graden aende Noordt-zyde vanden Equinoctiael/ wesende 70. ofte 80. Mijlen van de Kuste / soo wraeckt de naelden van het Compas naer het Oosten/dat is/ Noord-oosteren/ een halve streeck/ende so ghy waert 100,ende 120. mylen van het landt af/ soo

sal

ſal het Noord-oosteren van een ſtreeck.

Loopende by de Custe van Braſilien,tot op 7. 8. 10. graden/aen de zuyd zyde vanden equinoctiael / ſoo ſal 't Compas Noord-oosteren ofte wraken naer het Oosten ½ van een ſtreeck / dit is te verſtaen als men dicht by Braſilien heen loopt.

Van deſe hoogte af/tot op de 17.18.graden/ op welcke hoogte zijn gelegen de droochten/diemen noemt Os Baixos d'Os Abrolhos, ſoo ſal 't Compas Noordoosteren ⅓ ofte ⅔ van een ſtreeck / dit is te verſtaen als men boven de 100 ende 120.mylen vande Custe van Braſilien niet en loopt.

Loopende voorby de Eylanden van Martijn Vaas, ſoo ſal het Compas een ſtreeck ofte meer Noordoosteren.

Van hier af voortaen tot op de 33.graden/ſo ſal het Compas Noordoosteren/ander halven ſtreeck/tot op 70. ende 80. mylen voorby d'Eylanden van Triſtaen da Gunga.

Van daer af naer de Cabo de bona ſperance toe/ ſo beginnen de Compaſſen weder minder te wraken/ ende ſo ghy het Compas wel merckt ende dattet hadde een halve ſtreeck van het Noordoosteren / ſoo weet dat ghy dicht by Cabo de bona ſperance zijt/tot op 30. ofte 40.mijlen ten hoochſten af / want als ghy daer noorden ende zuyden net over een zijt/ſo ſal 't Compas ⅓ van een ſtreeck Noordoosteren.

Zeylende van hier af voortaen/ſo ghy het Compas komt te mercken/en dat ghy't fix ende effen vindt / ſoo weet dat ghy zijt 80.mylen Ooſtwaerts vande Cabo Das Aguivas af.

Zeylende naer/Moſambyque,ende merckende het Compas/ſo het ⅔ van een ſtreeck Noordweſtert/dat is wraken ofte wijcken naer het weſten/ſo weet dat ghy zijt noord ende zuyden met den hoeck genaemt Cabo das Correntes, en weſende op 25.26.tot op de 50.graden/en het Compas ¾ van een ſtreeck ofte meer Noordweſterden/ ſoo weeſt op u hoede van het Eylant S. Louwerens,want ſult het terſtont komen te ſien.

So wanneer ghy met Moſambique over een komt/ ſoo heeft het Compas een ſtreeck van't Noordweſteren/ofte een weynig minder/ en heeft deſelve differentie tot de Linea Equinoctiael toe/te weten/de wech na Indien toe.

Weſende 200. mijlen ooſt ende weſt met de haven van Goa, ofte met de Custe van Indien / tot de hoeck Cabo de Comorijen toe/ſoo ſal het Compas Noordweſteren ander halve ſtreeck / ende aen de Custe van Indien een ſtreeck ende ⅓ van een ander.

Zeylende van Cochyn naer Portugael, tot dat ghy de Eylanden van Maldivia gepaſſeert zijt zuyden en zuyd-weſten aen / ſoo ſal het Compas wraken ofte Noord-weſten andere halve ſtreeck/tot op 8. ende 10. graden aen de zuydzyde vande Linea Æquinoctiael,ende ſo 't gebuerde dat ghy yet minder als d'anderen halve ſtreeck vont / ſo weet dat ghy zijt/by weſten/dicht by de droochten genaemt A saya de malha,dat is/de Pancier ofte het wambays van yſere ringē geſeyt/om de gelijckenis die ter van heeft. So wanneer dat ghy zijt op 27. ofte 30. graden/ doende uwen cours weſt aen/ ſoo ſult ghy bevinden/dattet Compas een ſtreeck ende ¾ van een ander Noordweſtert/als ghy dit aldus bevint / ſoo weet dan ghy dus zijt noorden ende zuyden met de hoeck Cabo de San Roman, ghelegen aen het uyterſte eynde van het zuyd-ooſten/van het Eylant San Lourenco.

Weſen-

Weſende Noorden ende Zuyden met de droogten Os Baixos da Judia over een/loopende na het Lant Terra do nota, tot op de 30. ende 31. graden/ſoo ſal 't Compas Noord-weſteren ¼ van een ſtreeck ofte wat minder/ ende ſult weſen Noorden ende Zuyden met den hoeck Cabo das Corentes. Comende van op de 32. en 33. gra. voort aen/ en bevindende dat het Compas effen en gelijck is/ſonder yet naer 't ooſten of ten weſten te wraken ofte declineren/ſoo weet dat ghy recht onder de Meridiaen zijt.

Sult geadverteert weſen/'t Compas wel en te degen te mercken/ dattet niet een hayr en falgeert/te weten/houdende in't peylen een oog toe/om beter en ſcherper te ſien / want ſoo ghy hier in komt te falgeren/ ſoo kunt ghy qualijcken goede giſſinge maken/noch yet uyt rechten/dat deugt.

De Cabo de Bona Speranca gepaſſeert zijnde/ende loopende naer 't Eylant Santa Helena toe/ſoo noort-ooſtert ofte wraeckt het Compas naer 't ooſten/ ½ van een ſtreeck ende in't Eyland Santa Helena een halve ſtreeck/van 't Eylant Santa Helena af/tot het Eylandt Aſcenſion ofte Aſcention, dat is Hemelvaert geſeyt/ſo noord-ooſtert het Compas ½ deel van een ſtreeck. So wanneer men komt van Portugael af/naer Braſilien toe/tot op de hoogte van de hoeck ofte Cabo de Sant Auguſtijn, ende dit Eylandt Aſcention, ſoo weet dat hoe 't Compas meer noordooſtert ofte wraeckt naer 't Ooſten/hoe dat ghy Ooſtwaerder ende verder vanden voorſeyden hoeck af zijt / daerom wilter goede achtinge op hebben/want ſoo ghy 't wel weet te peylen/ ſult bevinden dattet hier met over een komt/als 't geſeyt is. Van 't Eylant Aſcenſion af tot de klippen Penedo de S. Pedro genaemt/ te weten 20 oft 30 mijlen by 't Ooſten daer van af / ſoo heeft het Compas een halve ſtreeck ſchaers van 't Noord-ooſten.

Van daer af 17. ofte 18. graden voortaen/ ſult de Compaſſen fix ende gelijck vinden/weſende Zuyden ende Noorden met het Eylant, Santa Maria.

Van daer af voortaen/ſo ghy ruyme wint vint / in ſulcker voegē dat ghy 't Eylandt Flores ſet in 't Noord-weſten / alſdan ſal 't Compas ½ van een ſtreeck wraken. Soo wanneer ghy zijt op 70. ofte 80. mijlen naer by 't Eylant Flores, ſo hebt ghy 't Compas fix ende effen.

In 't Eylant Faial en van daer naer 't Eylant Tercera, een vande Vlaemſche Eylanden/ ſal 't Compas Noort-ooſteren ½ van een ſtreeck / ende van Tercera na Liſbonen van ½ tot ¼ van een ſtreeck.

Om nu te verſtaen het wraken ofte declineren van 't Compas / ſoo is te weten/dat alſmen is onder de Meridiaen/dat is onder de linea ofte ſtreeck diemen verſiert inden omloop van het firmament / vanden eenen pool tot den anderen/te weten recht middelweghen kruyſwijs over de linea Equinoctiael/als dan ſoo heeft men alle Compaſſen/die goet en oprecht zijn fix ende gelijck/ſonder te wraecken/naer 't Ooſten ende Weſten / ende weſende aen d'een ofte d'ander zijde daer onder van daen / ſoo wraeckt de lelie ofte naelde van 't Compas aen d'een ofte d'ander zijde/te weten alſmen is aende zijde van 't Ooſten/ſoo wraeckt de Lelie ofte naelde van 't Compas nae 't Weſten/dat hieten wy Noort-weſteren/ en alſmen is aende Weſt / zijnde van de Meridiaen voorſeyt / ſoo wraeckt ofte declineert de naelde van 't Compas nae het Ooſten/dat hieten wy Noort-ooſteren/ waer mede dit nu genoeg verſtaen kan worden/om hem daer na te reguleren/als verhaelt is.

FINIS.